

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1907-27

815792

IRINA G. LECCA

DREPTUL VIEȚEI

ROMAN

BCU Cluj-Napoca
RBCFG202000871

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA „UNIVERSALA“ IANCU IONESCU

1908

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.wordpress.com/anii-1901-1932

178965

859-31(Lucea. I.)

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

D-nei Eleonora Nicu N. Albu

Dedic această carte ca
semn de caldă iubire.

Irina G. Lecca

Tarcău 15 Decembrie 1903

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/index1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I

Miercuri, 12 Aprilie 18 . .

Trăsura cotise pe drumul salcâmilor, ce duce la curte. In capătul aleei, prin porțile deschise, zăream cărările prunduite, rondul de flori și în fund de tot, strălucitoare în bătaia soarelui, casa mare boerească, cu scări largi, ferestre 'nalte, stâlpi groși de piatră.

Imi părea rău că am ajuns. Așa plăcută fusese plimbarea asta!... Și-mi umplusem pieptul de mirezmele florilor de câmp, de mirosul bradului... Și mă simțisem așa bine în trăsura frumoasă, alături de d-na Nedelcu... Puține plăceri mi-au fost date să gust, în șaisprezece ani ai vieței mele — așa că prețul lor e îndoit pentru mine. Săptămâna trecută venise d-na Nedelcu să mă ceară dela mama pentru petrecerea asta... Rămăsesem pe gânduri: cum să merg la Nuferii lui Iorgulescu? Cu ce mă gătesc?... Căci oricât de puțin fudulă aș fi, nu-mi place să mi-se ghicească nevoia după îmbrăcăminte.

Eleonora Nedelcu, pricepând încurcătura, mi-a zâmbit drăgălaș ca totdeauna, mi-a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indri1901-1932

dezmierdat obrajii cu mâna albă și parfumată și mi-a șoptit încetișor:

— Pregătim Aglăiței o rochie frumușică de mul alb și dantele. Pentru o fetiță *urîtă* ca dânsa, nimic mai potrivit.

Mă uitai rugătoare la mama:

— Mă duc—așa-i?

Și mama pe gânduri, îndoelnic:

— Știu eu... La Iorgulescu?...

— Las-o, las-o—stăruie Eleonora Nedelcu o poți lăsa cu mine... Toți moșierii vecini mergem la invitare: vor fi un cârd de fete, nu numai Aglăița...—Și m'a lăsat mama!

Azi dimineață m'am sculat cu noaptea'n cap, să am când strânge prin odăițele căsuței noastre. Nu vroiam să las prea multe în grija Saftei—bătrâna noastră servitoare... Pe urmă era și nerăbdarea să mă gătesc cu rochia de mul—cu pălăria de dantele—cu pantofii de lac negru.

Când s'a oprit trăsura Nedelcilor să mă iea, Andrei, fratele lui Nedelcu, nebun, ca totdeauna, a strigat în gura mare, de s'au oprit trecătorii în mijlocul drumului:

— S'ar zice un trandafir plutind... pe un nouraș!...

Râd de el:

— Perfectă asemănare!... Numai să-mi spui cum de a ajuns trandafirul la nour?...

Își încruntă fruntea, își apleacă ochii, își apasă degetul pe tâmplă—absorbit—ca un cugetător, și deodată:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nourul s'a coborât la trandafir!

Mă supăr:

— Ia te rog !...

— Începeți iar să vă certați? Mână Ioane! —poruncește Nedelcu. Caii o luară la trap. D-na Nedelcu și eu, salutam cu mâna pe mama, pe moș Vasile, rămași în portiță și privind după noi. Când îi pierdui din ochi, o ușoară strânsoare simții la inimă: au rămas bieții singurei pe o zi întreagă...

Dar Andrei nu-mi lasă vreme să mă dau jalei: cu mii de ghidușii mă înveselește...

. . . . . .

Ajungem. Un fecior așteaptă jos la scară, altul ne vestește stăpânului, care ne întâmpină vesel, desghețat, cum nu-l mai văzusem; gudurându-se în jurul Nedelcilor, șoptind nu știu ce în fugă d-nei Nedelcu, care-i răspunde tare, de aud și eu:

— Mica mea prietenă, a venit cu mine...

Mă neliniștii: ce i-o fi zis Iorgulescu, de i-a răspuns așa? Poate nu mă mai ține minte de când m'a întâlnit la Nedelcii? Mirat o fi întrebat cine sunt?

Poate avusese dreptate mama vrând să nu vin...

Ș'așa neliniștită am intrat în antretul mare, cu biliardul în mijloc. Prin ușile salonului, a odăilor, se iviră capete curioase, iscoditoare. La vederea Eleonorei Nedelcu se luminau fețele de zâmbiri, și cucoane veneau s'o îmbrățișeze. Se făcuse—într'o clipă—învălmășeală mare în sală; și care de care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom1901-1932

vorbindu-i, care de care salutând-o... Rămăsei stingheră, alături de dânsa, între toți străinii ăștia, cari vorbeau într'o amestecătură de râs, de franțuzească, pe ici-colo câte o cochetă aruncătură de vorbă românească... Mi se păru o clipă că d-na Nedelcu uită de mine și mă cuprinse ciuda: ce căutam aci, între străinele astea?... Nu mai bine ședeam acasă? Cum m'a lăsat inima să viu la petrecere, pe când ai mei au rămas preocupați de zilnicele griji?... Și ca o amețeală îmi venea de vâjâitul vorbei, de foșnăitul mătăsurilor, de mirosul amestecat al parfumurilor...

Pe încetul glasurile începură să scadă, înghesuiala să se rărească; feciorii serveau țuică, rachiu moldovenesc—ora prânzului se apropiase.

D-na Nedelcu mă luă de mână, mă prezentă la doamne, mă duse între fete. Ce fete!... Țapene par'că înghițise o linie. Și mă măsurau, mă întrebau, înțepate la vorbă: de unde sunt, cum mă chiamă, dacă sunt rudă cu *cutare* ori *cutare* „om mare" purtând nume la fel cu al meu? Priveam cu milă aceste copile îmbătrânite de aerele lor, de pieptănătura grea, îmbrăcămintea pretențioasă... Veneau tineri în jurul nostru, dară ședeau puțin, din pricina acestor închipuite, care mi-ar fi întors spatele de n'aș fi fost rudă cu X. Y., *oameni mari*.

Mă plictiseam. Mi se urî, mai ales că de pe balcon îmi venea râsul fetelor Ionin — prelung și vesel, pe când tovarășele mele mă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

surau pe toţi cu aşa răceală, de îngheţă orice avânt cald, orice răsunet de veselie în vecinătatea lor...

Andrei să'ndură, mă scoate dintre ele, mă duce pe balcon. Reînoii cunoştinţa fetelor Ionin. Mă înconjurară amabile, prietenoase. Mi-s dragi, că-s sburdalnice, cu inima pe buze, cu râs vesel, înrâuritor. Era un haz sbucnirile lor de mânie, cu Andrei, care se prea întrecea, uneori, şi era mai mare haz de împăcăciunele lor iute, drăgălaşe...

După masă grupuri se formară prin sală, prin salon, prin curte, grădină. Mişunau oaspeţii în toate părţile. Unii în picioare, vorbeau; alţii şedeau pe canapele, pe băncile aleelor şi sorbeau cafea turcească; tinere perechi se furişau pe sub plantele salonului; fetele Ionin spuneau cimilituri la câţi-va băeţi, furioşi că nu pot ghici—spre marea bucurie a fetelor. In mijlocul unui mănunchiu ales de doamne, domnişoare, Iorgulescu înşira nimicuri, şi dânsele se prefăceau că mor de râs—se prefăceau—căci de multe ori râsul pornea din gât...

Eu stam pe balconul salonului şi prin uşile deschise priveam înăuntru. Şi nimic nu-mi părea mai prostesc decât râsul ăsta pe comandă. Din când în când ochii lui Iorgulescu se opriau asupra-mi, ciudoşi de nepăsarea mea la aşa haz.

Andrei s'apropie de mine, se, uită în salon

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom 1901-1932

oftează încrucișând brațele pe piept și făcând din ochi cu înțeles:

— E bogat, Iorgulescu... e de neam mare și... e burlac!...

— Gură rea!

Cu palma dreaptă pe inimă, cu ochii holbați și căznindu-se să-și ție seriosul:

— Să mor dacă nu-i așa!... Da' și eu, când sunt mare sunt bogat—de neam mare și... burlac. Să nu uiți!

Asta-i o vorbă a lui de când eram mici și ne alungam prin iarbă după fluturi... Pe atunci amândoi făceam gluma asta. Acuma că sunt de 16 ani nu știu de ce nu-mi mai place. Mă doare când prin ea mi se arată imposibilitatea a se lua în serios căsătoria cu o fată săracă... Nu mă costă perspectiva de fată bătrână, ci lipsa delicateței unor ființe dragi...

Andrei urmează:

— Gândește-te! Peste un an adio algebră, trăiască libertatea!

Ridic din umeri, întorcându-mă spre parc...

— Ce?

— Mai schimbă *duhurile*, — astea's răsuflate... Andrei!

Da' el mi-arată în salon:

— Uite moș Drăghici!...

— Cine?

— Moș Drăghici—*tărâe-brâu.*— Ți-am povestit doar o mulțime de dânsul... Mă duc acolo!...

Fără să mă'ntorc — cobor scările, mă în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

fund în parc. Mă ispiteă pădurícea cu desișurile umbroase; pe ici-colo câte o rază se furișă prin frunziș, aurind adâncimile.

Am mers o bucată, mă înfundam tot mai mult printre brazi și stejari. Cărările bine îngrijite, prunduite, cu bănci și mese de fier pe alocurea, par nelalocul lor în parcul ăsta, pădure așezată după voia naturei: Copacii au crescut cât au vrut de deși, cât au vrut de stufoși. Pe trunchiuri seculare se sgraptănă tot felul de curpăni sălbateci. Printre ferigă și mușchiu pletos, isvorașe limpezi se strecoară, clevetind, prin umbre și lumini. În crâng păsărele ciripeau, în mii de tonuri; mierla fluieră tare și voios—trilurile altor păsărele răspundeau prelung; iar din înfundături, venea glasul răgușit al cucului...

Rămăsei locului — uitând de restul lumei.

Toată această mișcare, tot freămătul acesta vibrând de sforțare pentru viață!...

Un foșnet mă'nfioară: o femeie stă ghemuită la pământ și culege burueni. Mă zărește, se uită pe furiș la mine, se preface că nu mă vede, culegând înainte.

M'apropii:

— Ce culegi?

— Toporaș...

— De ce?

— De leac...

— Dar ai cules mult—vreau să o măgulesc.

— Trebue să culeg pân' mai cântă cucu —pe urmă nu mai găsăsc...

— Și cât ține cântecul cucului?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelromanesti.ro/main/1901-1932

— De obiceiu pân' la Sân' Chetru... Da' să nimerește care cântă și pe urmă — și tainic, cu mâna la gură:—da' acela să prefăce'n uliu...

Foarte serioasă, mă minunez:

— Așa?!... Și o mai întreb:

— E mare pădurea asta?

— Ba! De-aici dai în poiană, din poiană să vede—în vale șușaua târgului și apa...

Făcui câți-va pași — mă pomenii pe un tapșan de iarbă netedă, catifelată—o poiană înconjurată de trei părți cu brad, ce se ridică sus pe munte; iar în o parte vederea se deschide largă asupra văiei, cu drumul târgului mărginit de râu, în dreapta. La mal —în apa ce se tolănea în bătaia soarelui ca un șarpe albastru-argintiu, femei cu poalele în brâu băteau de zor cu maiul. Pe câmpiile din stânga șoselei, țăranii duceau plugul în susul și-n josul țarinei și totul străluceà luminat de soare. Dealurile apropiate erau acoperite ca de o ceață, iar departe-departe munții se zăreau fumurii, ca o dungă mai întunecată pe albastrul-albiu al cerului.

Și liniște-liniște, de mi se'ngreuiau pleoapele.

Mă așezai pe iarbă, sub umbră de brad, și cu ochii la cer îmi amintii de vremurile când doream să fiu mare, să urc muntele, să vâr capul în cer să văd minunățiile de acolo... O, să văd o clipă, doar, raiul în veci sclipind de soare și îngerașii în haină lungă albă, și turmele de cocostârci cu copilași în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

față, atârnați de pliscul lung, așteptând un semn, ca să coboare pe pământ... Când mi s'a spus că-i *orizontul*, toate frumoasele mele vise s'au năruit...

Și cum stam adâncită în gânduri, aud un pas — mă ridic speriată — Iorgulescu e lângă mine.

Sar în sus, îmi netezesc rochia; rușinată că a trebuit să fiu căutată, că m'am dat uitării.

— Aici te-ai ascuns?

Încerc un cuvânt de scuză: e așa frumos aci, că m'a furat priveliștea și...

— E frumos zici? Îți place?

Și vesel, cu ceva din bucuria copilului lăudat:

— Eu am gusturi curioase, ce nu plac ori-cui... Nu ți s'a părut prea sălbatic parcul?

— Sălbatic? Da!... Dar asta-i farmecul lui! Așa un parc aș vrea să am!

Făcui ochi mari de mirare când îmi zise, par'că cerându-mi socoteală:

— Cum de-ai venit?

D-na Nedelcu m'a cerut dela mama și am venit...

„Mi-se pare că ești displăcut surprins de vizita mea, c'ai întrebat-o dimineață pe Eleonora, acuma pe mine...—Prinzând a merge: —să ne întoarcem, domnule Iorgulescu!

Imi dă brațul—mă razăm ușor, cu sfială.... Nu mă simțeam de loc în largul meu cu domnul ăsta străin! Ce ideie avusese Eleo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nora Nedelcu să-l trimiată pe dânsul după mine, în loc de Andrei!

Deodată mă pironește locului și mă întreabă pripit:

— D-na Nedelcu nu ți-a vorbit nimic?

— Nimic, domnule Iorgulescu! — și caut să scap din strânsoarea brațului.

Par'că n'ar băga de seamă, neclintit, zice înainte:

— O rugasem să-ți vorbească! — Și glasul domolit se face dulce de tot.

— Duduie Aglăiță, mata ții minte când te-am văzut întâi?... Pe scări la Nedelcu... iarna asta... Mata suiai scările, eu le coboram... N'am priceput ce caută chip ca a matale, făptură ca dumneata, în târgușorul de provincie.

„Nedelcii mi-au spus cine ești. Prin ei am aflat câte ați îndurat și cum vă aflați acuma!..

„De atunci, de câteori am suit scările casei lor, deatâtea ori îmi răsăriai în închipuire albă, nantă, subțirică și cu privirea blândă și serioasă a ochilor mari albaștri...

„O vreme nu te-am mai văzut și dorul în mine creștea din ce în ce... M'am spovedit Eleonorei Nedelcu. A găsit că-s prea bătrân pentru d-ta—dară mi-a dat și nădejde... Azi nu mai aștept ziua de mâine și te'ntreb: vrei să fii nevasta mea?

Neîncrezătoare îl privii:

— Dacă vreau?!

Imi veni în minte povestea Cenușotcei.

Iar dânsu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

...A deschis brațele, m'a încleștat în ele, a prins a mă săruta... Aspră-i sărutarea de bărbat și desgustătoare! Uf, par'că-i văd ochii cam jilăviți, brațele tremurătoare și gura lui căutând cu lăcomie gura mea!...

Speriată m'am sbătut, îi scăpai din mână, fugii spre casă... Am ajuns roșie, gâfâind, abia putând răsufla. M'am oprit la banca de sub balconul salonului. M'ajunge din urmă. S'așează lângă mine tăcut—nemulțămit.

N'am îndrăznit să'ncep vorba și-mi era teamă să fi stins toate făgăduințele ispititorului viitor cu spaima ceea proastă.

Intr'un târziu mă'ntreabă: de ce am fugit așa?

Nu răspund nimic...

— Ce tare te-a îngrozit sărutarea mea!...

Tac mereu, cu ochii în pământ.

— Is tare respingător?

— Nu ești respingător, o, de loc.

Clatin capul privindu-l drept.

De deasupra noastră, de pe balcon, Andrei ne chiamă:

— La cafè, boeri mari, și pe urmă la drum!...

Mă ațintì și încreținд sprâncenile:

— Ce are de-i așa aprinsă?

— Nimic! mă grăbesc să răspund. — Dar el s'a furișat în timpul cafelei la spatele meu și mi-a suflat în ureche:

— Să nu te potrivești la curtea „cavalerilor tomnatici!“

Nu știu de ce m'am turburat...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ro/1901-1932

La plecare, luându-ne rămas bun dela Iorgulescu, mi-a sărutat și mie mâna. Andrei s'a făcut foc! O parte din drum a bombănit că astea-s mode dela 48, când Iorgulescu ar fi fost bun candidat de însurătoare. Și la încercările mele de apărare s'a bufnit, și-a smuls câte-va fire din „închipuita" mustață, pe urmă s'a urcat pe capră și a mânat nebunește până'n oraș.

Eu, în trăsură, mă spovedii prietenei mele.

Acuma, în liniștea odăiței mele—în tăcerea nopții, amintindu-mi de toate—îs neliniștită—îngrijată.

Nu-mi vine să mă'ncred în norocul meu... Oare nu-i un vis și mâine mă voi trezi tot Aglăița din trecut, amărâtă de ce vede în jurul ei?

Dară nu dorm, nu!

M'am învârtit în perne, am încercat să alung gândurile, însă văzând că îndărătnice îmi revin, am dat la o parte storu, am deschis fereastra, am zâmbit lunei ce se iția la mine de pedeasupra nucului, rotundă și răzătoare. Și am stat privind-o până ce o boare răcoroasă mă ajunse la piele alungându-mi tot somnul, dându-mi ideie să scriu. De ce n'aș scri?

Fiecare viață își are romanul ei. Toate viețele încep la fel, pe aceeași cale spinoasă, bolovănoasă, prăpăstioasă și cu popasuri veșnice—la depărtări deosebite.

Unele au noroc de se strecoară printre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

obstacole; altele sar când pe bolovan, când pe drum neted; altele dau din bolovan în bolovan, din prăpastie în prăpastie... până ajung fiecare unde le e scris popasul... Și după cum e pricepută, simțită calea asta, fiecare viață lasă în urmă un roman.

II

Joi.

Nu mă așteptam să vie așa curând Iorgulescu la noi. Și când l-am văzut intrând grav, în haină neagră, ceremonioasă, frica necunoscutului în care voi intra, grăbi bătăile inimei. Dară mă liniștii iute: e plăcut Iorgulescu, e bun și căsătoria asta ar fi visat-o multe din bogătașele care-i făceau haz eri, de toate nimicurile. Mă mir și acuma de gustul lui pentru mine—mă mir, că domnul ăsta bogat, îngâmfat și rece, s'a îndrăgostit de mine...

E rece, dară pentru mine i se îmblânzesc ochii, i se 'nmoaie glasul și umbră de îngâmfare nu arată.

Azi, după ce m'a cerut, după ce au hotărât când să fie logodna, după ce s'a certat puțin cu mama, cu moș Vasile, care nu voiesc să-mi facă dânsul nimic, până nu-i voiu purta numele, m'a luat la o parte și m'a rugat să țin cu cu el, să nu fim cu toții contra lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ş'am încercat să-i ţin parte, dar mama a hotărât că mă voiu duce la dânsul cu puţină zestre de albituri ce-mi va face ca, şi de nu-i va plăcea lui, îmi va comandà pe urmă alta.

S'a rugat să mi se dea voie să-mi aleg, de pe acuma, ce-mi place ca rochii, ca rufe. El va îngriji de ele, le va primì la Nuferi, unde vom sta primele timpuri. Şi a rămas aşa! Eu băteam în palme de bucurie; n'am mai avut, de opt ani încoace, un dor îndeplinit. Acuma voiu avea de toate! Îmi venea să-i sar în gât, să-l sărut pe amândoi obrajii, de bucurie, de recunoştinţă. Nu îndrăznii. Când să plece, am rămas o clipă singuri şi m'a sărutat hoţeşte, pe ceafă.

Şi când erà în stradă, am stat o vreme privind după el: e bine, Iorgulescu—se cunoaşte din mersul lui, din mlădierea corpului, de cum salută, se cunoaşte din tot felul lui de a fi, omul de baştină, boerul de viţă...

Aşa dar, eu—Aglăiţa Vornescu—voiu locuì în casa frumoasă, cu grădina minunată, stropită de havuz! Cu ce admirare o privisem printre zăbrelele de fier, când copiliţă, treceam pe acolo!

Dragii mei părinţi se vor odihnì, însfârşit! Cum îi voiu îngrijì—cum îi voiu alintà!

Şi voiu cetì, voiu pictà, voiu cântà. După amiazele, la Nuferi, voiu cutreerà satul în cercetarea nevoeşilor. Voiu căutà să câştig încrederea, iubirea celor de jos; o strânsă legătură de dragoste să ne unească!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O, Doamne! Lumea întreagă aș cuprinde-o în brațe, aș strânge-o cu foc la piept! Ce bun te face mulțămirea sufletească!

Să nu condamnăm săracul! Lipsurile-i înveninează inima. Bogatul ar trebuì să fie mereu bun—ajutorul lui să îndulcească zilele amare a celui în nevoie...

Invidia întunecă mintea—sufletul. Ucigașii morali îs mai vinovați decât ucigașii de oameni... Bogatul ar trebuì să fie doctorul sufletesc al nevoșului.

Sunt și eu bună din fire, cu toate că n'am avut mijloace să mi arăt mila, bunătatea ce lâncezesc în mine.. De un an chiar amorțià din ce în ce orice avânt frumos. E un an de când mătușa Smărăndița n'a mai vrut să-mi plătească școala — tocmai la sfârșitul învățăturei și tocmai în anul când fusese bolnavă de tifus și mama a stat luni întregi nedeslipită de patul ei... Cum de nu se gândiă Smărăndița Vasianu, mândra boeroaică, că nepoată-sa e cât pe-aci să ajungă dădacă la copii—fără învățătura sfârșită?

Cât pe-acì să devie ucigașă morală Smărăndița Vasianu, dacă alături de egoismul ei, n'aș fi avut pilda Eleonorei Nedelcu... Eleonora Nedelcu! Ce dulce rază mângâioasă în viața mea tristă de copil simțitor!

. . . . . .

Par'că mă văd mică, în rochie neagră, în gara Iașului; răzămată de mama și dânsa șoptindu-mi: să fiu cuminte, s'ascult de profesoare, să mă feresc de răceală și să nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plâng când va porni trenul cu mine, spre Bucureşti. Făgăduesc toate—nu cu vorba, de teamă să nu mă năpădească lacrămile, ci dau din cap—tăcută—cu ochii mari, căutând în ochii mamei; înghiţind mereu s'alung nodul ce mi s'aşezase în gât; sclipind din pleoape, să'mping îndărăt lacrimele ce mă hărăţesc...

Şi pe cât s'apropie plecarea, alipindu-mă tot mai mult de mama, urmărind, îngrozită mişcările din jurul nostru... Uruitul trăsurilor pe prundişul din dosul gării; paşii hamalilor, a funcţionarilor, a călătorilor prin săli, pe peron; mirosul de mangal, acid fenic, iuţeau bătăile inimioarei de opt ani!...

Mai socoteam c'am să rămân singură cu unchiu ăsta aproape străin, care scotea liniştit fumul din ţigareta de chihlimbar legat în aur...

Mama îl rugă să-mi poarte de grijă, să nu răcesc în tren, să nu stau în curente. El mormăea un: „bun-bun", abea deslușit. Nu-mi era drag unchiu ăsta morocănos, tăcut. Imi spuneam că n'are vocea bună, groasă şi blândă a moşului Vasile!... Frumoasele poveşti spuse de dânsul în serile de iarnă, când mama şi tata erau la teatru, ori la sindrofii! Multă vreme n'am să mai aud basmele cu zmeii furioşi, cu mama-pădurei, cu feţi-frumoşi şi Cosânzene... Curgeau lacrămile ca prin şănţuleţe, pe obrajii lui bătrâni, când mi-am luat rămas bun dela dânsu...

O fluerătură, un dangăt de clopot îmi tae

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

visările: o huruitură grozavă, o vâjâială ca de furtună, o fluerătură prelungă: trenul intră în staţie.

Freamăt general pe peron. Hamalul ridică bagajele noastre, ai mei se scoală. Apuc mâna mamei, mă'neacă suspinele:

— Mamă-mamă!

Iar mama s'apleacă, mă cuprinde în braţe, mă strânge la piept, zâmbind printre lacrămi. Mă sue în vagon. Trenu se mişcă.

M'arunc în fundul canapelei, sbucnesc în plâns, cu obrazul ascuns în palme.

Intr'un târziu, când ridicai capul, unchiul cu ochii în tavan, scotea liniştit fumuri din ţigareta de chihlimbar...

Am ajuns noaptea în Bucureşti. Păream un bob de linte în gara cea mare. Şi inima îmi bătea să se sfarâme şi sgomotul asurzitor, îmbulzeala hamalilor, strigătele birjarilor mă ameţiau, mi se părea că sunt pe altă lume, că toate emoţiile prin cari trec din zori, sunt închipuirea unui vis urât, din care nu mă pot desmetici şi că mă voiu trezi tot în pătuţu meu de bronz, cu perdeluţă de dantelă.

Am petrecut noaptea la o rudă; a doua zi m'a dus unchiu la şcoală.

Fiorul ce mă sguduì, când se oprì trăsura la scara cu multe trepte! Gangul din faţă, pridvorul, cancelaria, directoara cu zâmbetul acru-dulce!...

Şi eu în picioare lângă unchiu, cu capul aplecat puţin, priviam sfiioasă când la direc-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toară, când hărțile de pe pereți, când dulapul cu scheletul, cercetând cu groază în toate părțile, până'n unghere... Și-am plâns cu sughițuri când m'am despărțit de ultima ființă ce-mi amintea casa.

M'au dus prin veranda cu un părete de geamuri—spre curte; cu uși multe în celalt părete de zid, de unde-mi venea murmur nelămurit de glasuri pe îngânate—glas mai tare, poruncitor de profesoară, glas încet, moale, nesigur, de copil. Imi venea un vâjâit de voci, de foșnăit de hârtie, hârșcâială de cridă pe tabelă... Din catul de deasupra, într'o amestecătură de melodii, se auziau sumedenii de piane discordate. Un cârcel îmi strânse biata inimă: ah, unde m'au adus?!...

*

Sună un clopot!

Domnișoara căreia am fost încredințată, mă duse în curte. De pe uși năvăleau fete de vârste diferite. Toate vesele, vorbărețe, sărind, râzând—unele cu ciripeli de păsărele scăpate din colivie, altele, plimbându-se cetind, recitând pe derost tare și iute, ca într'o suflare, lecția.

Mă miram de așa vioiciune la copilele astea; mă miram de îndrăzneala lor de a se mișcă, de a răsuflă în voie, sub ochii profesoarelor, care răspicau din când în când, poruncitor aerul:

— *Pas de roumain, pas de roumain!*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vorbiam bine franțuzește, nemțește, dar nu-mi puteam lămuri strigătul ăsta...

O profesoară nantă, cu un cap mic, ce o făcea să pară și mai nantă, cu ochelari pe nas și cu o linie în mână, vine spre mine și după ce mă aţintește puțin, exclamă către fete:

— Drăguța copilă!... După cine poartă doliu?

Se strâng grămadă în jurul meu, fetele.

— După cine porți negru? Cine ți-a murit?

Grozava bănuială îmi fulgeră mintea!...

Cu bărbia 'n piept, le privesc printre gene... și tac.

Profesoara îmi ridică cu deasila capul și din nou către fete:

— Ce ochi admirabili! Culoarea toporașului...

— Dar cârlionții ăștia, *Fräulein*—îmi joacă dânsele șuvițele în palme.

— Gingaș copil! Dar mamă ai?

— Am...

— Și tată?

— Da...

Și zăpăcită de profesoară, de fete, de privirile lor iscoditoare, sbucnii în plâns.

Mai târziu, la rând, două câte două, am intrat în sufragerie.

Unguroaice cu mutre sălbatice, serveau tropăind, bufuind, aproape aruncând talerul cu mâncare pe masă, mormăind ceva într'o limbă sălbatică, răstită, ca toată înfățișarea lor, când li se cerea apă ori pâine. Nu-mi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

puteam deslipì ochii dela dânsele, dela fustele lor scurte şi creţe, dela botforii din picioare... Şi cele două şiruri de mese, cu feţele murdare, boţâte!... Frumoasa sufragerie de acasă! Masa pătrată cu faţa de in subţire şi alb ca omătul; scaunele cu spătare nante şi Gheorghe în haină neagră, învârtindu-se tăcut dela unul la altul, cu talerul în mâini înmănuşate...

Uf, şervetele pline de sosuri, paharele groase de-un deget, tacâmurile de rând!

Şi nu putui îmbuca nimic în sufrageria asta urâtă, cu slugile ei fioroase.

Venì sara cu meditaţia, cu rugăciunea, cu urcatul la dormitor, odae mare, cu paturi de fier, înşirate în lung şi 'n lat, luminată slab de candele atârnate ici-colo, în tavan, şi friguroasă de ne clănţăneau dinţii în gură.

M'am ghemuit sub plapomă să mă încălzesc. M'am gândit la pătuţul moale de-acasă, la odaia călduroasă...

De ce, dacă e tata bolnav, m'au trimes aici?

O, de s'ar însănătoşì mai curând, căci n'aş putea să trăiesc în haosul ăsta, unde toate mişcările 's orânduite de nesuferitul clopot...

Ce-or fi făcând acuma ai mei? Plânsese cu toţii la despărţire... Lacrimele pe bieţii obraji bătrâni ai moşului Vasile... Zâmbetul printre lacrimi la mama—când m'au suit în tren... Tăticu drag ce o să zică de se'ntoarce şi nu găseşte fetiţa lui acasă?...

Erà bolnav rău de sta nemişcat în cutia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îngustă și se lăsă hâlțânat în voie de cupeaua mare cu îngeri în colțuri...

Oare ?!!...

O, nu se poate ! Și mama și moș Vasile și guvernanta, toți îmi spusese că tata s'a dus în străinătate, la băi...

Dară de ce, atunci, când mai întâlnisem tot o cupeă de astea, mi se spusese că în ele se duc morții la groapă ?...

Rochia neagră... întrebările fetelor... bănuiala ce nu puteam goni...

Cu fața în perne, slobozîi durerea mea de copil, cu toată puterea de simțire adevărată, omenească, amestecând suspinele mele amare, cu răsuflarea domoală a celorlalți copii...

Când am adormit, nu știu. Prin somn aud un clopot, îi uit rostul...

Foiala din jurul meu, apa vărsându-se, linghenele ciocnindu-se, paharele zăngănind, vorba în șoaptă — nu mi le explic în toropeala de care eram cuprinsă... Simțeam numai sufletul greu, o usturime în gât și dormeam și nu eram liniștită.

Care-va mă'mpinge ; deschid ochii, mă uit buimacă împrejur : odaia mare, cu paturi înșirate în lung și'n lat...

Până'n vară nu m'au luat acasă. Vacanța Crăciunului și a Paștilor am petrecut-o rătăcind în clasele goale, tăcute.

Numai după examen mă pomenii fugind și cu cu brațele întinse, cum aleargă spre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

cloşcă, cu aripioarele desfăcute, puiul rătăcit de ea.

Şi mă ascunsei la pieptul moşului Vasile, şi ascultam cu nesaţ vocea groasă şi bună ce-mi vâjâise de-atâtea ori în ureche la aduceri aminte...

In tren, alături de dânsu, cu glas plin, tremurând de fericire, l-am întrebat de părinţi, de fratele cel mic, de toţi ai casei...

Imi răspundeà sorbindu-mă din ochi, desmierdându-mi uşurel obrajii.

Am aflat că nu ne întoarcem la Iaşi, ci la dânsu, în orăşelul de munte, în căsuţa lui cu două odăiţe despărţite printr'un pridvor îngust.

Ce-mi păsà mie că nu mă duc la Iaşi?!...

Mergeam la mama! Oftam de bucurie, alipindu-mă de el, să fiu mai sigură că dânsul e—moş Vasilică—şi mă duce acasă!

Dela o vreme tăcurăm privindu-ne cu drag.

Găsiam că-i mai slăbit moşu, spinarea-i cam încovoiată, părul mai albit, hainele de şaiac îs purtate, descolorate... Dară vocea tot aceeaş e, iar ochii blânzi ca totdeauna. Işi odihnea, de osteneală, palmele pe genunchi; îmi culcai obrajii înfierbântaţi pe mâna lui bătrână şi-i făcui întrebarea ce mă chinuià de un an de zile, aproape:

— Moş Vasile, dar tata?

Coboară spre mine priviri duioase, cu mâna liberă netezindu-mi fruntea...

Pricepui...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Apoi, când am intrat în căsuța mică a moșului Vasile, în căsuța cu două odăițe despărțite printr'un pridvor îngust, când am dat cu ochii de mama slăbită, mai scundă, mai puțintică, în rochia săracă, de fratele mic gălbior, topit, în hăinuțele prea scurte, prea strâmte; când pe drum nimeni nu ni se mai închină, ca în verile trecute, pe când veneam să petrecem câteva zile la moșu; când mătușa Smărăndița mă primi pe ușa din fund, cum avea obiceiu să primească oamenii de rând, pricepui că odată cu tata a plecat și *banul*, „atrăgătorul prieteniei, susținătorul prestigiului, sprijinul material din care izvorăște sprijinul moral".

Cum stam într'o zi pe scări, cu coatele pe genunchi, cu bărbia 'n palmă, cântărind, cu mintea de 9 ani, toate întâmplările micei mele vieți, o doamnă intră la noi în curte; frumoasă, nantă, oacheșă, cu zâmbet dulce, întâritor...

Era prietena mamei — Eleonora Nedelcu. De ani își pierduseră urma. Din întâmplare aflase nenorocirele ce ne lovise,—alergă la noi.

III

Vineri.

Eri am închis caetul, când rândunelele de sub streașină începură vestirea zorilor.

Am dormit târziu, somn adânc netulburat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mă visam într'o grădină de flori, și mirezmele îmbătătoare mă ameţise de nu puteam să mă mișc. Aveam însă cunoștința freamătului înconjurător: ciripeli de păsărele, căderea în cascade a unei ape, foșnetul frunzelor mișcate de vântișor... Dormeam.

Raze nebunatice se strecurară prin stor, îmi deslipiră pleoapele și rămăsei minunată de un buchet de flori albe, ce-mi înveseliau odăița.

Sar din pat—îl ieau, îl miros. Pricepui că-i dela Iorgulescu. Ce gingașă atenție!—gândii. Imi adâncii obrazul în petalele îmbălsămate și răcoroase.

Trandafirii ăștia—cameliile, crizantemele albe!... Ce frumoasă, ce delicată născocire a *Firei—floarea*!... Ce păcat că se vestejesc curând... Și privii din nou mănunchiul bogat... Biete flori, condamnate la moarte timpurie, numai din capriciu!... Și farmecul atenției gingașe, dispăru.

Voiu spune lui Victor Iorgulescu să nu-mi mai trimeată flori.

IV

Sâmbătă.

Ce curios e Victor! I-am zis azi la amiazi să nu mai *omoare* pentru mine florile. S'a busumflat—a început să mă sâcâie, că eu nu-l iubesc, că în iubire floarea e luată ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

simbol. Am râs de „cursul lui sentimental“ și s'a supărat mai tare.

Venise cu Eleonora Nedelcu. Dânsa a propus să fie la ea logodna—mâine—cu mare *tralalà*.

Victor mi-a zis că-mi poruncește rochia de mireasă la Viena. M'am bucurat și am strigat cu foc :

— De-ar veni mai iute ziua s'o îmbrac !...

M'au privit toți cu sprâncenile peste frunte. Numai Victor a părut încântat și mi-a șoptit întrebător :

— De ce ?...

— Fiindcă are trenă...

Nu știu de ce i s'a lungit fața a dezamăgire, pe când ceilalți râdeau cu poftă.

A plecat cam mâhnit Victor, cam ciudos pe mine.

Dară sunt senină, fiindcă nu am căutat să-l supăr și fiindcă nu-s vinovată eu de gusturile lui de a se bufni fără pricină.

V

După logodnă. *Luni.*

Eri ne-am așezat boerește în trăsura Nedelcilor, trimeasă după noi și am plecat.

Mă umfla râsul când sosia luxoasă lumea poftită, care credea că e sendrofie la Nedelcii. Și mai ales când, umilitor ne măsură din cap până 'n picioare, pe mama în rochia-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

săracuță de stofă neagră, înveselită doar de dantela împrumutată de Eleonora și așezată pe umere; pe moș Vasile în hainele de moda cu zece ani în urmă; pe mine în rochița de mul subțire.

De multe ori m'au lovit aerele jignitoare a bogaților ăstora—*a tidicăturilor*—cum le zice Safta. In casa Nedelcilor se întâlnesc câteodată oameni de amândouă treptele—interesele politice ale lui Nedelcu cer asta.

E un haz de văzut luxul țipător, purtat obraznic de parveniți, alături de modesta gătează, de modestia celor de viță.

Are dreptate moșu Vasile să spuie: „Mi-e drag poporul—opinca—dar parvenitul, nu! In secta asta nu-i legătură de dragoste, de datorie; nu-i respect pentru nimic și pentru nimeni. Pe cel de jos, din care s'a ridicat, îl disprețuește; pe muncitor îl disprețuește; clasa de sus o urăște; pe sărac îl disprețuește, fie-i chiar neam. Și-i e mai de cinste să stea alături de un hoțoman bogat, decât alături de un sărac cinstit!“ și clatină din cap:—„de-ar ști îmbogățitul ce pecete a parvenirei e ifosul!“ Atuncea eu îl întrebam mai de mult:

— Dacă-s așa de mărinimoși boerii, și noi ne tragem din ei și avem atâtea rude bogate, de ce suferim de sărăcie?...

Rămânea el oleacă încurcat, dar tot răspundea:

— Noi nu știm să cerem de pomană și bogatul nu știe care-i nevoia săracului...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mătușa Smărăndița ?... ziceam eu.

Să 'ncruntă :

— N'ai văzut pe cel mai frumos copac cu poame și câte-o fructă degenerată ?... Și doar au vrut ai noștri să-mi facă o pensie dela „Casa de ajutor“ lăsată de tată-meu — dar le-am spus verde : „Nu sunt de-aceia, care cu o mână dau și cu două iau !“

Nu mai lungeam vorba, cu toate că nu m'au convins pe deplin nici până'n ziua de azi, ideile moșului. Căci —socot—mărinimosul nu trebue s'aștepte să i se 'ntindă mâna a cerșire, ci el trebue să s'aplece, să cerceteze. Nu trebuie s'aștepte să fie rugat : înveseliți-ne, mângâiați-ne ; ci dânsul să îmbărbătеze, să strige cu vorba, cu ajutorul : fiți veseli ! mângâiați fiți !...

. . . . . .

Și pe când saloanele se ticseau de lume, m'am furișat în etacul Eleonorei, în fața oglindei cu trei părți, să mă văd bine. Niciodată nu mă oglindisem decât pe fugă ; în oglingioară mică de-abea mă zăresc așezând părul cunună în jurul capului.

Și mă privii, cum ași privi pe alta.

Eleonora Nedelcu nimeri în mijlocul „studiului contemplativ“.

— A venit logodnicul tău, cu moșu-său Drăghici ; te caută...

Și luându-mi brațul :—Te mai așezai ?... Ți se pare că nu ești destul de gătită ?... Ah, tinerețe !...

— Știi de ce mă priveam ? — îi zic apro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

piind buzele de mâna ei:—îmi scriu memoriile și vreau să mă descriu întocmai...

— Memoriile tale? Ai să mi-le arăți?

— O, nu! Le scriu numai pentru mine —ca amintire la bătrânețe...

Mă strânge la dânsa și încântată:

— Cum ai să-ți faci portretu?

— Scurt și cuprinzător, căci nu-mi vine să mă 'ncânt singură: față ovală, pielița trandafirie, ochi mari visători, culoarea toporașului, gene lungi castanii, sprincene castanii lungi și subțiri, gură mică roșie, cu colțurile cam ridicate, gropiță în bărbie și 'n amândoi obrajii, când râd.

„Am să mai spun că-mi place forma gâtului meu alb și că pe ceafă joacă firișoare crețe din părul castaniu cu răsfrângeri aurii... Am să mai spun că-s nantă, subțirică, mlădioasă în mișcări.. Am să dau a înțelege că-s frumușică chiar!...

Mă strânge la piept:

— Chiar bine, frumușică!

Cine-va bate la ușă—Andrei intră:

— *Domișoară*, logodnicul te caută!

Ce glas! ce privire!...

— Domnișoară?! Te rog să-mi spui ca până acuma, Andrei. Nu-i așa, doamnă?

Dară și dânsa pare neliniștită, par'că nu știe ce să răspundă.

— Andrei, nici nu m'ai felicitat pentru logodna mea...

Țapăn, rece, sarcastic:

— Felicitările mele!

Muzeul Digital al Romanului Românesc 33
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— O, Andrei, —m'apropii cu căldurosă: nu fii urâcios, nu-mi strică sara cu aşa mutre!

— Mă duc atunci!

Şi cum erà în uşă, se 'nchină adânc şi iese...

Nedumerită mă 'ntorc către cumnată-sa:

— Ce are?

Toată veselia gata să mi se spulbere.

Mă durea şi mă doare purtarea lui. Aşa buni prieteni am fost totdeauna!... Aproape să nu-i cunosc glasul, ieri sara. Aş vrea să descriu petrecerea logodnei, dară aerele lui mă urmăresc, mă amărăsc. Numai la dânsele sunt cu gândul. Mulţămirea viitorului meu frumos!...

Sunt o îngâmfată şi pretind numai vorbe poleite!...

VI

Marţi.

Logodna mea! Ce bine mi-ar fi priit, de n'ar fi fost aerele de câine bătut, a lui Andrei! Nu-i vorbă, când uitam de dânsu, mă desfătam din inimă.

Aşa a fost: Nedelcii nu spuseseră la nimeni de logodna noastră, vroiau să facă surprindere—şi o mică lecţie îngâmfaţilor.

De mână cu Eleonora, am intrat în salon, în cântecul valsului. La lumina puternică a candelabrelor atârnate ici-colo în sala imensă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sclipeau giuvaericalele în jurul gâtului, a brațelor la cucoane. Umerile goale se deslușiau vag în norul de stofă ușoară albă, roză, albastră; și contururile trandafirii se pierdeau în bătaia luminelor orbitoare ce coborau din tavan.

Domnii, în haină neagră, străbăteau printre culorile vesele, se opriau în fața dantatoarelor ochiite mai 'nainte, li se 'nchinau, le cuprindeau de mijloc, se legănau o clipă în cadență, până 'și luau vânt.

Pe scaune, pe canapele, în jurul odăii, cucoane cu buzele strânse, cu privirile reci, moțăiră din creștet, la salutul meu.

În fundul salonului, mama ședea între un domn bătrân și moș Vasile. Deasupra unei grămezi de cucoane se 'nălță capul lui Victor, care distrat răspundea limbuțeniei lor, cu ochii spre ușă. Mă zărește, vine spre mine, strecurându-se printre grupuri, printre perechile ce jucau.

Zâmbetele batjocoritoare și răutăcioase a cucoanelor părăsite așa de brusc!

O, eu mă simțeam puternică, stăpână pe situație. Și le răspunsei cu un mic aer de domniță, pe care nimicurile mahalalei nu o pot atinge... Și turbau mocnit!

Numai fetele Ionin veniră la mine, drăgălașe, îmi poftiră sara bună, gâfâind de mult joc.

— Să-ți prezint pe unchiu-meu Drăghici, îmi zice Victor.

Bătrânul de lângă mama se ridică, măsu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rându-mă cu ochi răzători pe sub sprâncene stufoase. E nant, spătos: are nasul încovoiat ca al lui Victor. Seamănă bine amândoi. S'ar zice un Victor mai „vechiu".

— Duduia Aglăiţa?... Iac' aşa erai duducă Sofică, acu... acu... Câţi ani sunt de-atunci, duducă Sofică?

— Ai cunoscut-o pe mama, mai de mult?

Privesc albastrul descolorat a ochilor ei, privesc obrazul ofilit şi trupul ei topit... Aşa a fost, ca mine?!.. Vai, pârjolul nenorocirilor!..

— Eră cea dintâi frumuseţe a Iaşului—strigă moşneagu—s'aşa îmi rămasese în minte c'am recunoscut-o uşor!...

— Mata nu stai în oraşul nostru?

— Eu? Păcatele mele! A trebuit năzdrăvănia ceea (şi-mi face cu ochiul) ca să mă scoată din bârlog! Nu i-ai vorbit niciodată de mine, Vasile?

— Nu! Nu-mi place să pomenesc trecutu, să-mi stric inima. Ei, d'apoi cu Iancu Drăghici am fost nedespărţiţi în primele tinereţe... roata vieţei ne-a îndepărtat...

Moş Drăghici s'aşază:

— Vezi dumneata Vasile? Eu numai din amintirile celea îmi trec anii... Sările de iarnă stăm până târziu la gura sobei şi povestim de demult, cu Vochiţa...

— Duduia Vochiţa?!...

Şi bătrânii începură desdepănarea trecutului...

Victor má luă la joc. Afară de dânsu, nimeni nu veni la mine. E drept că şi dânsu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sclipeau giuvaericalele în jurul gâtului, a brațelor la cucoane. Umerile goale se deslușiau vag în norul de stofă ușoară albă, roză, albastră; și contururile trandafirii se pierdeau în bătaia luminelor orbitoare ce coborau din tavan.

Domnii, în haină neagră, străbăteau printre culorile vesele, se opriau în fața dantatoarelor ochite mai 'nainte, li se 'nchinau, le cuprindeau de mijloc, se legănau o clipă în cadență, până 'și luau vânt.

Pe scaune, pe canapele, în jurul odăii, cucoane cu buzele strânse, cu privirile reci, moțăiră din creștet, la salutul meu.

In fundul salonului, mama ședea între un domn bătrân și moș Vasile. Deasupra unei grămezi de cucoane se 'nălța capul lui Victor, care distrat răspundea limbuțeniei lor, cu ochii spre ușă. Mă zărește, vine spre mine, strecurându-se printre grupuri, printre perechile ce jucau.

Zâmbetele batjocoritoare și răutăcioase a cucoanelor părăsite așa de brusc!

O, eu mă simțeam puternică, stăpână pe situație. Și le răspunsei cu un mic aer de domniță, pe care nimicurile mahalalei nu o pot atinge... Și turbau mocnit!

Numai fetele Ionin veniră la mine, drăgălașe, îmi poftiră sara bună, gâfâind de mult joc.

— Să-ți prezint pe unchiu-meu Drăghici, îmi zice Victor.

Bătrânul de lângă mama se ridică, măsu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rându mă cu ochi răzători pe sub sprâncene stufoase. E nalt, spătos; are nasul încovoiat ca al lui Victor. Seamănă bine amândoi. S'ar zice un Victor mai „vechiu".

— Duduia Aglăiţa?... Iac' aşa erai duducă Sofică, acu... acu... Câţi ani sunt de-atunci, duducă Sofică?

— Ai cunoscut-o pe mama, mai de mult?

Privesc albastrul descolorat a ochilor ei, privesc obrazul ofilit şi trupul ei topit... Aşa a fost, ca mine?!.. Vai, pârjolul nenorocirilor!..

— Eră cea dintâi frumuseţe a laşului — strigă moşneagu — şi aşa îmi rămasese în minte c'am recunoscut-o uşor!...

— Mata nu stai în oraşul nostru?

— Eu? Păcatele mele! A trebuit năzdrăvănia ceea (şi-mi face cu ochiul) ca să mă scoată din bârlog! Nu i-ai vorbit niciodată de mine, Vasile?

— Nu! Nu-mi place să pomenesc trecutu, să-mi stric inima. Ei, d'apoi cu Iancu Drăghici am fost nedespărţiţi în primele tinereţe... roata vieţei ne-a îndepărtat...

Moş Drăghici s'aşază:

— Vezi dumneata Vasile? Eu numai din amintirile celea îmi trec anii... Sările de iarnă stăm până târziu la gura sobei şi povestim de demult, cu Vochiţa...

— Duduia Vochiţa?!...

Şi bătrânii începură desdepănarea trecutului...

Victor mă luă la joc. Afară de dânsu, nimeni nu veni la mine. E drept că şi dânsu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

jucă numai cu mine, de-am surprins cucoanele făcându-şi semne de înţelegere, şoptindu-şi ceva misterios la ureche, ascunse sub evantail. Ce-mi pasa mie în astă-sară!

Andrei a învârtit pe celelalte—neobosit, par'că nu erau picioarele lui, ci un fel de maşină cu şurub—ca jucăriile de tinichea ce se 'nvârt la infinit, întoarse cu cheiţa.

Cu palmele pe genunchi, cu ochii mici, pe jumătate închişi, conu Iancu Drăghici se uită cu aer priceput la jucăuşi, aruncând în răstimpuri părerea asupra jocului, asupra portului, criticând tot, pomenind trecutul. Iorgulescu îmi spune că slăbiciunea lui este să-şi laude „vremurile".

— Ah, ah, uf..." strâmbă cum ne răcoream făcându-ne vânt cu batista, cu evantaiul, cu mânuşa:—nu mai puteţi!... osteniţi... prăpădiţi... Indreptându-şi spinarea, ridicând glasul:—gâfâiţi de jocurile leşinate din ziua de azi!... Suflaţi par'c'aveţi locomotiva în gât!... Ce să mai fi zis noi, în vremuri, Vasile?

— Am auzit că erai straşnic *danseur*, Coane Iancule,—întinde spre dânsu gâtu o oacheşă sglobie...

— Danseur!... danseur!—se 'ngheboşază de râs moşneagu. Da' mă rog în ce carte ai pescuit cuvântul?...

Lumea în jurul lui făcea haz înăbuşit, căci nimeni nu se avântă să-l supere vădit, pe moş Drăghici—târâe-brâu.

Muzica încetă deodată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un ficior intră cu două farfurii pe tabla de argint.

— Coane Iancule — strigă Nedelcu din prag — niște bomboane pentru mata.

În farfurii era grâu. Drăghici se face foc:

— Așa cofeturi dai tu la musafiri, Nedelcule?!...

Lumea strânsă roată în jurul lui, se ghiontește prin ascuns:

Cum de-i vine lui Nedelcu să facă șăgi de astea cu așa hârțăgos?!... O să-i spargă farfuriile de cap!...

Drăghici zâmbește șiret, drăcos:

— Nedelcule, n'ei fi având de gând să mă logodești, hai??...

„Că 'n vremuri în farfurii de grâu s'ascundeau verigele...

— De, Coane Iancule...

Începe a scotoci grâul:

— Păcatele mele! Cine n'ar mai... O verigă!... Ba două!!...

Nedumeriți se privesc cu toții, se întreabă din ochi, chicotesc pe 'nfundate: Al naibii, Nedelcu!...

Moșneagu joacă inelele 'n palmă, par'c'ar vrea și n'ar vrea să-și treacă unul pe deget.

Se răsgândește, ridică fruntea:

— Mă băeți, care vreți astea?...

Victor întinde mâinele:

— Moșule, eu!

— Și eu!

— Și eu!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Staţi băeţi să-l dau la care s'a cam întârziat... Victore !...

Nici o suflare nu se mai aude în salon. Lumea par'că bănueşte... Obrajii fetelor se-cam rumenesc, fără îndoială că bătăile inimelor se iuţesc...

Avusese dreptate Andrei: e bogat, Iorgulescu—e de neam mare... şi e burlac...

Dar unde e Andrei? îl căutam în odaie. Mi-ar fi părut bine să-l am aproape în acele clipe, pe tovarăşul copilăriei. In inima mea a înlocuit fratele—plâns împreună—când micuţul dormea liniştit, somnul vecinic...

Iancu Drăghici pare încurcat:

— De !... ajută-mă cu o desluşire, Victore: Ce cauţi? Bae de aur ori suflet de aur...

— Suflet, moşule, suflet...

— Şi chip !—ţine isonu Andrei de pe canapea, la spatele meu...

Incepui să mă ostenesc, să mă plictisesc, de-atâta comedie.

M'am lăsat jos pe canapea. Ascunsă de lume.

— Arată-te !—mă'mpinge Andrei.

— Ah, nu !... atâta teatru !...

Zâmbeşte ironic:

— Aşa-i?... mofturi dela 48... Când ar fi fost mire potrivit, Victor !...

Supărată-i tai vorba:

— Andrei, te rog !

— Ce?—ţanţoş, se repede.

— E creştere proastă din parte-ţi !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se minunează tot în bătae de joc:

— Ce dragoste, bre!—ce foc bengal...

— Uite-o, uite-o—mă arată Victor. D-na Nedelcu și Conu Iancu îmi treceau veriga pe deget, pe când mă uitam după Andrei, dispărând pe ușă...

Muzica sbucnește în marș asurzitor, feciorii destupă șampanie, Nedelcii ne îmbrățișează mișcați, după ei familia Ionin, Bercescu. S'au căznit și din ceilalți oaspeți să ne felicite, vre-o doi-trei; pe urmă alții și alții, până ce un fel de veselie trecu dela unu la altul, cuprinzând pe toți.

Dansul reîncepu.

Ședeam lângă Victor, uitându-mă la perechile care treceau pe dinaintea noastră. In învârteala jocului, fetele Ionin, de cum se apropiau de mine, îmi aruncau zimbiri tinere, luminoase, ce se potrivesc așa bine cu chipul lor fraged. La dânsele, la Elena Bercescu, logodită cu un fecior de moșier, vecin cu Victor, se cunoaște din privirea plină de viață, din râsul limpede, cristalin, mulțămirea de a trăi.

Pricep dragostea ce se revarsă pe fața lui Antoniu, când o privește pe Elena Bercescu.

Să fiu bărbat, așa fete m'ar înebuni, nu momițele dresate, la care mișcările, zâmbetele, toate gesturile, sunt tiriplicul grațiilor copiate, învățate, numai ca să farmece.

Cu cât o fată ar fi mai îndemânatică în moșturi de salon, cu atât și ocolì-o mai tare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VII

30 April, Vineri.

De două săptămâni n'am mai scris—te-am părăsit, caetul meu drag, luată în vârtej de viața nouă ce mi-se întredeschide... Brățările cu briliante, inelele prețioase, șiragul de mărgăritare, ceasul de aur—daruri dela Victor, mă fac să uit de restul vieței.

Strigătele prelungi de admirare!... Și când îmi sosec, bat în palme ca un copil fericit de jucării frumoase.

VIII

31 Aprilie, Sâmbată.

Mâine e nunta, la Nuferi.

O jale și o bucurie mă cuprind. Bucurie, de norocul ce m'a nimerit; părere de rău pentru anii de libertate a râsului fără grijă, a veseliei fără umbră. Ani ce s'au strecurat pentru mine fără să le fi gustat farmecul ce luminează obrajii fetelor Ionin.

Și acuma, când trebuie să părăsesc căsuța cu două odăițe despărțite printr'un pridvor îngust, ca să locuesc palatul Nuferilor, mi se 'ncălzește dureros inima pentru toate lucrurile, pentru toate ungherile, pe care s'au oprit privirile mele de copil...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ah, slăbiciunea omenească!...

Azi în amurg, şedeam ghemuită pe un scăunaş la picioarele mamei, a moşului, şi cu obrazul culcat în palma mamei, cu mâinele în mâinele moşului, aţinteam toţi trei luna ridicându-se spre vârful nucului...

Îmi amintii de toată copilăria mea, de trista copilărie, de micile plăceri ce-mi învecselise pe ici-colo zilele...

Tot într'un amurg ca ăsta—tot într'o aşa tăcere—moartea şuieră în gâtlejul fratelui mic.

Pe nesimţite şuerul slăbi-slăbi—până nu s'a mai auzit...

Doamne, cum mi se uşurase sufletul neştiutor, crezând că micuţul aţipise!...

Iar când ne-am întors dela groapă, odăiţele par'că crescuse—se golise—pustiite. M'am răzămat atunci de fereastra deschisă, m'am uitat împrejur, m'am uitat pe stradă, m'am uitat la cer... Linişte-linişte pretutindeni... Din depărtare venea, abia, freamătul obicinuitei furnicări omeneşti...

Iar sus, pe albastrul mohorât al amurgului, luna palidă se îndreptă, ca astă sară, spre vârful nucului... Bietul sufleţel dispărut a fost ca un fulg adus şi dus de vânt...

. . . . . .

Mai dinioară, când ne-am dus la culcare, o înduioşare ne cuprinse pe toţi... Ochii ni se muiară şi ne-am îmbrăţişat făgăduindu-ne să ne revedem îndată ce luna de miere—cum îi zice Eleonora—va trece. Le cerusem să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indir1901-1932

vie la Nuferi și cu Zăblău, câinele meu, și cu Motanciu, pisoiul. Safta nu vrea:

— Cum să rămân eu *cuc* în toată casa? Că biata Safta n'are hatâr să fie dusă la Duduia Aglăița...

— Ba să vii și tu—o mângâi sărutând-o, spre marea ei fericire.

IX

3 Maiu. Nuferi.

De două zile sunt acì—singură—în nesfârșitele odăi.

Victor o pe câmp. Prind acest prilej să scriu, căci nopțile acuma nu mai sunt a mele.

Mireasă mândră, în rochia albă, scumpă, am trecut pragul acestei case. Și albe-mi erau visările, ca rochia de pe mine, ca floarea de lămâiță ce mă împodobea.

Drumul până la biserica din curte, era așternut și între două șiraguri de norod în haine de sărbătoare, m'am îndreptat spre altar... Vroiam să mă 'nchin... Dar așa 'mi erà de gol capul de rugăciuni!

Dela o vreme învârtii ochii, sfioasă, căutând împrejur: alături de mine e Victor, zăresc pe Nedelcii: aproape de tot pe mama și moș Vasile: mai încolo Drăghici, Andrei...

Ceilalți se perdeau ca într'o ceață.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Eri dimineaţa ne-au părăsit nuntaşii. Mama, moş Vasile, au plecat cu Nedelcii—cei din urmă—şi am rămas o vreme răzămată de parmaclâc, privind trăsura cu dânşii dispărând în depărtare.

Victor mă iea de mijloc, m'atrage la dânsu, mă sărută apăsat pe gură...

Imi venea să plâng de-atâta îndrăzneală.

Inainte, pân'a-mi atinge obrazul cu buzele, avea ceva rugător în expresia feţei: Ce era curajul ăsta de cuceritor în dreptul său?

O, îmi erà încă albă pagina asta a cărţii vieţei. Albă ca rochia de pe mine, ca floarea de lămâiţă ce mă împodobea...

Din sală, camerista nemţoaică, adusă anume pentru mine din Viena, întreabă de n'am nevoie de ea.

Victor se răsteşte că nu.

Eu, fără să-l ascult, trec cu femeia în etac, unde găteli luxoase mă aşteptau.

De dincolo îmi venea pasul lui elastic norăbdător... Şi cum m'arăt în prag, îmi iea braţul:

— Să-mi văd casa...

Şi m'a dus peste tot, în odăile mari, frumoase, cu mobilă veche grea, printre care arta nouă se înfăţişează cu măsuţe drăguţe, canapeluţe uşoare, scaune pe care te temi să te aşezi să nu se sfarme.

Din părete, gravele feţe de strămoşi, sarcastic par a privi lucrurile rămase de dânşii, zâmbesc cu milă par'că, din cadrele negre,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom:1901-1932

de şubreda fiinţă omenească, care se crede stăpânitoarea lumei...

— Ce e mai nostim am lăsat la urmă —zice Victor...

Şi mă duce în catul de sus, pe scara în formă de sfredel, din fundul sălei de intrare.

Acolo's odăile musafirilor şi în turnul din aripa stângă a casei, o odaie turcească, cu divan jos şi moale în formă de potcoavă —plin de perne şi acoperit cu covor turcesc ca şi pereţii. În aşternutul de pe jos, te afunzi ca 'ntr'o saltea, şi la lumina slabă a ferestrei cu geam colorat albastru, roş, se văd măsuţele nante cât divanul, cu narghilele şi tot serviciul de fumător deasupra: iar jos lângă divan taburele, moi ca perinele...

— Stambulul meu!—zice Victor.

— Frumos...

Deschide uşa-fereastră, ce dă pe un balcon de fier:

— De-acî e frumoasă priveliştea!

Şi-mi arată drumul târgului, drumul la moşia Nedelcilor, ce se încrucişează cu drumul la *Răchitele*, moşia lui Conu Iancu.

— Ce frumos se vede!—admir lanurile întinzându-se la rând bogate.

— De-acuma-s a tale toate, şopteşte, cuprinzându-mă din nou...

— O, a mele!—râd cam silită.

— Dacă-s bărbatul tău—averea e a ta ca şi a mea...

— Şi apucându-mi mâinele m'atrage în turn pe divan, şoptind pasionat:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mă iubești?... Spune-mi odată cel puțin.

— Sigur că te iubesc... Iac'atâta! deschid largi brațele, cum fac copii când vor s'arate ce mult iubesc...

Se'ntunecă, dă din cap:

— Totdeauna cu așa vorbe ai răspuns dragostei mele. Nu-i de crezut că o fată ca tine, nantă, voinică, așa femeie, poate să fie așa copilă încă — sfârșește trist, amar...

Nervoasă de nesomn, de oboseală, de a mă ști departe de ai mei, ochi-mi se umplură de lacrimi:

— Am zis ceva de rău?...

— Nu, o, nu! Mă luă în brațe, mă strânse la piept: să nu plâng!

De ce să plâng? N'am zis nimic de rău, dar sunt așa copilă de se teme câte-odată de atâta nevinovăție. Se teme să nu fi făcut cu pasul căsătoriei fără să-l iubesc... Dar să-l iubesc, mă roagă. Singura lui fericire, e dragostea mea...

Și-mi netezește părul, și-mi desmeardă obrajii, și-mi sărută ochii, și-mi sărută gura...

— Ochii și zâmbetul tău!... îngână....

Și așà a fost....

X

17 Maiu.

Cum să înșir toate năzbâtiile ce-mi trec prin minte?

Sufăr și nu știu de ce... Am tot ce visam... Sunt înconjurată de lux, de belșug, de dra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/ndr/1901-1932

goste. Sunt alintată, sunt păzită ca un giuvaer rar...

Şi eu îs nemulţămită, fără vlagă, fără chef. Înăbuş în odăile astea mari, prin care de dimineaţă până sara, îmi târâi paşii leneşi, fără să găsesc loc, fără să găsesc ocupaţie...

Victor odată cu zorile e la câmp. Sare pe şea şi sboară prin lanurile îmbelşugate, se'nvârte prin holdele de grâu, de porumb. Zice că toate se petrec sub ochii lui: dela arat până la aşezatul în coşare.

Se'ntoarce acasă vesel, mulţămit; frecându-şi palmele îmi spune, că niciodată nu i s'a părut aşă frumoasă viaţa, nu o pricepuse aşă bine. Şi mă strânge, mai să mă zdrobească. Iar când dorm puţin după prânz, intră cu pas de vulpe în etac, s'apropie tiptil de pat, îmi răstoarnă capul pe perne, mă sărută cu foc..

Potop de sărutări!...

Câteodată îl sufăr, câteodată desperată mă întreb, la ce izvor nesecat de dragoste nepotolită s'adapă omul ăsta?!...

Şi slăbesc din ce în ce; toate rochiile joacă pe mine. El nu vede...

Nu vede!...

XI

28 Iunie.

Zilele trec, se'nşiră, la fel, în liniştea uniformă a Nuferilor..

De când ai mei sunt aci, am mai prins

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gust de gospodărit, de cetit, de cântat—spre marea bucurie a lui Victor.

Sările ne plimbăm prin curte, prin grădină, ori, când e lună, cu trăsura pe câmp. Îmi place huruitul înăbușit a roților, săltăturile line a trăsurei, prin iarba moale: îmi place mirosul fânului de curând cosit.

Și mă las dusă, cu ochii închiși, în bătaia răcoroasă a vântului de sară... Și mă simt fericită, fericită, și o voluptate simt în toată ființa mea. Și aș vrea să nu se mai sfârșească decât odată cu mine plimbarea asta luminată slab de lună...

Dar ne întoarcem acasă și el îmi cere un cântec...

Găsește că glasul meu are un farmec deosebit, în serile când ne plimbăm pe lună...

XII

10 Iulie.

Nedelcii sunt la băi; la moșierii vecini săptămâna cealaltă vom începe vizitele.

XIII

20 Iulie.

Ceasurile trec deosebite: zilele se'nșiră toate la fel.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

XIV

22 Iulie.

Am fost la *Răchitele* lui Conu Iancu Drăghici.

Casa e din vechime, cu gârliciu beciului sub cerdacul de lemn ce o înconjoară toată.

Odăile sunt mari, cam joase, dar luminoase de var, de curățenie. In podelele strălucitoare, camerele se răsfrâng ca într'o apă limpede.

Sunt odăi numai cu paturi moldovenești în jurul pereților; cu scrinuri vechi și legendara masă în mijlocul odăei, acoperită cu dantele împletite cu inglița.

Conu Iancu ne poftește în salon.

Părea tânăr între canapelele, jilțurile, de o formă tare veche.

Bătrânul Drăghici se vede că în ruptul capului nu vrea să se dedeă „zilei de azi“ și nu vrea să se despartă de lucrurile ce-i amintesc „vremurile“.

Spătarele în formă de scoică, îs învelite cu o sfântă grijă, în dantele împletite și în o religioasă simetrie e așezată mobila întreagă.

In rame de bronz, oglinde ovale ne trimet —cam în verde—chipurile.

Mi-a atras luarea-aminte—în două unghere, două colțare de lemn de trandafir, încrustate în fildeș și—între două ferestre cu perdele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de mul brodat, ţapân de crocmolitură, un divan turcesc şi o măsuţă joasă, cu tot serviciul de fumător deasupra.

Victor îmi spuse că-s daruri dela domnitori moldoveni, înrudiţi cu dânşii.

Cum ne văzu Conu Iancu strigă:

— Crai nou! Să trăiţi băeţi!... Iată vine şi Vochiţa, numai să poftiţi pân' atunci în salon!...

Şi deodată, răpezit, par'că-i ceream noi socoteală de ceva:

— La mine nu-i lucs! Da' aşa cum îi, e tot mai bine ca la cei din ziua de azi! Ce credeţi voi?! Cu toate mofturile din Palatul vostru dela Nuferi, tot mai mulţi oaspeţi ar încăpea la mine, la o nevoie!

Şi bătând una 'n alta palmele lui mari: "Musafirii să-mi trăiască!..."

Moş Drăghici e încă din vremurile când oaspeţii erau veselia casei, când porţile erau mereu deschise 'n larg şi cuhnele cu pregătiri gata la orice ceas: vremuri când semn al prieteniei luai carâta ce-ţi intră mai des în ogradă, vremuri când te duceai pe o zi şi te opreau cu săptămânele.

Pe-atunci, după cum pricep din ce mi se povesteşte, în locul bârfelilor—răutăţilor—din întruniri, erau jocuri la care luau parte dela cel cu părul alb, până la cel mai mărunţel. Şi se spuneau cimilituri, se jucau „de-a florile", „de-a poşta", „de-a pasărea zboară".

O, timpuri vechi de gândiri senine, de prietenii curate, de plăceri copilăreşti!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/index1901-1932

. . . . . .

Încet, cu pas ușor, cu o fâșâială de pasăre-n zbor, o cucoană bătrână, slabă și nantă, intră.

Fața cât pumnu de mică, pare mai mică de pieptănătura linsă, cu cărare în mijlocul frunței.

E Vochița Drăghici. S'ar zice o călugăriță în rochia asta neagră, încheiată cu nasturi pe pieptul drept ca o scândură. Înfățișarea ordonată, rece, ca a odăilor, o îndulcesc ochii negri cu priviri adânci, glasul moale, mersul legănat ce-ți dă închipuirea unei agățătoare fără razăm, gata-gata să se-ndoaie asupra-ți.

Ne aplecăm pe mâna-i străvezie de i se pot număra vinele; ne apucă tâmplele 'n palme, ne sărută pe frunte.

Conu Iancu nu ne slăbește:

— Uite, soro, ce le spuneam...

Și-i istorisește și mântuie iar:

— Chiar așă! musafirii să-mi trăiască!

Pentru dânsu nu-i mai mare bucurie ca musafirii, mai ales când n'a ieșit un timp din casă și are ceva chef de ceartă.

Victor îi ghicește dorul și dă din cap:

— Bine, bine, moș Iancu, dumitale ți-s dragi musafirii, da' trebue să te gândești de le place lor să vadă așa mobilă...

— Cum?! Cum?!—sâsâie răstește prinzând suflet moșneagu. Cui nu-i place, să nu vie!...

— De venit, vin ei... dar ci-că șoptesc că mobila dumitale e de pe când Noe...

— O fi!—răspunde scurt și apăsat celalt,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și făcând haz în sine:—da' eu tot am ceva pentru nepoata, tot de prin vremea lui Noe și mă tem că n'o să-i placă...

Trage de șnurul cu canaf al clopotului. O bâbușcă răsare în prag:

— Babă, spune lui Ilie s'aducă tava ceea din sufragerie, că d-ta n'ai s'o poți rădica..

Ilie apare cu o tavă grea, după cum o cumpănește. E de argint, cu samovar și cești de argint de-asupra.

O frumuseță!

— Asta-i de casă nouă, din partea Vochiței și a mea..." Și mulțămit de surprinderea plăcută:

— De pe când Noe... He-he-he!...

XV

27 Septembrie.

Lucrăm de zor în așteptarea pretențioasei ierni. Suntem la fel cu albinele din ștubei: ne foim de ici-colo, ducem, aducem, vorbind, sfătuind într'o bâzâială de roi.

Mama conduce prepararea conservelor, a compoturilor, a dulceței; eu ajut și prind învățătură; Victor supraveghiază așezatul în coșare a recoltei; numai moș Vasile citește gazeta și ne ține în curent cu noutățile de pe lume.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista luna și romanul din 1901 1932

XVI

3 Octombrie.

Puneam borcanele în lăzi, să le trimitem la oraș.

— Moș Vasile!—strig din sufragerie.

Moșu lasă 'n jos gazeta, se uită la mine peste ochelari.

— Moș Vasile, cine vrea să guste la iarnă din compot, să facă bine să ajute acuma.

— Ce anume?

— Să scrie frumos etichetele pe gavanoase.

Se cam codește moșu, își scarpină cu degetul mare vârful nasului:

— Apoi vezi că citesc politica...

— Cine are să-mi ceară compot la iarnă și n'a ajutat acuma, am să-l trimet la liberali și la conservatori...

— Ha, ha—m'ai ars! Adu ici chiupurile!...

— Ba poftim noi la dânsele...

Îl luai la braț, îl așezai în fața condeiului, a cernelei și a borcanelor.

Mă'nvârteam de un timp pe la treburile mele, în jurul mesei mari. O viespe mă urmărea pas cu pas. Mă apăr cu mâna, cu șervetul:

— Uite moșule, albina asta!... Mă ieia drept o floare, se vede!...

— Ba—răspunde el liniștit, scriind înainte, unde ești plină de sirop...

— Ei vezi, moșule, ce crud mă dezamăgești!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Rădo înfundat în barbă, scriind mereu...

Mama îmi întinde o lingură cu zeamă de dulceață:

— Gustă tu. O fi destulă vanilie?

Apropii de buze — mirosul vaniliei mă izbește în creer, îmi iea răsuflarea și o sfâșială mă cuprinde. Dibuesc pe la spate un razăm. Moșu, mama, prind de veste, îmi sar în ajutor, mă așază pe scaun, îmi răcoresc fruntea cu apă rece, cu colonie.

Îmi vin în fire, dar cu puterile sleite, cu glasul stins, dând capu de pe un umăr pe celalt. Și le-am spus, că de-o vreme mă încearcă un fel de amețeli — crezusem însă, că-s trecătoare.

Mama mi-a tâlmăcit *răul*. Și-s fericită, nespus de fericită!

XVII

10 Octombrie. În oraș.

Da, da, îs fericită. De cum am priceput răul ce mă necăjește. Am dragoste de viață, de tot ce mă 'nconjoară.

Sglobie, săream prin odăile nesfârșite a Nuferilor, când se 'nvălătuccau covoarele, se așezau în lăzi cu naftalină; când se 'nvălea în doc mobila, ori când se strângeau în lada de fier mărunțușurile scumpe de pe etajere. Și nu mi-au făcut rău glasurile noastre sunând a deșert în casa goală de podoabă: și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/index1901-1932

nici o strângere de inimă, cât de uşoară, n'am avut suindu-ne în cupea, părăsind locul în care am trăit clipe din viaţă, ce nu se uită.

Toată fericirea mea o port în mine, numai în mine, şi lucrurile exterioare le cuprind cu o egală linişte...

Şi fericirea asta lăuntrică mi se revarsă în ochi, în zâmbet, în glas. Victor la toată clipa îmi aruncă priviri uimite, cercetătoare, întrebătoare... Nu ştie încă... Păstrez taina cu o îndărătnicie egoistă...

XVIII

11 Octombrie.

Pe o dimineaţă umedă, posomorâtă, am pornit la târg. Din bolta cenuşie o perdea groasă de pâclă se lăsase pe pământ, se întinsese pe dealuri, acoperindu-le până'n poală, ascunzându-le vederilor; doar copacii mai apropiaţi se zăriau—unii, mai la fund, abia deslușiţi, alţii cu vârfurile îmbrobodite 'n negură.

In marginea şoselei, stejarii stăteau de strajă. Şi cum trăsura înainta pe drumul târgului, pe rând am întâlnit un cârd de vrăbii, sfătuind în mijlocul câmpiei, ţopăind mărunţel: gâşti, la rând una după alta, îndreptându-se legănat spre apă; cocoşi pe garduri de nuele, bătând din aripi, întinzând gâturile, săgetând văzduhul cu strigătul ascuţit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Găsesc atâta farmec, atâta interes în toate mișcările de viață!...

— Frumoasă zi!

Victor nu se încrede în gustul meu:

— Frumoasă?!... Mohorâtă ca o pictură fără lustru...

— Mie-mi place...

Și când am pășit în casa de pe Bulevard a lui Victor Iorgulescu, cu sufletul încălzit de o scumpă nădejde, soarele răzbise nourii plumburii, își juca razele prin plantele risipite în toată casa, făcea pete mari luminoase pe mobilă, pe covoare.

XIX

12 Octombrie.

Mi-am pus un capot de flanea albă, în falduri largi și m'am culcat pe canapea, în cancelaria lui Victor, înfășurându-mă în șaluțul de cașmir.

Era căldură plăcută în odaie.

— Ce bine e aci!

Victor s'așază lângă mine, îmi ia mâna, se joacă învârtindu-mi inelele pe deget:

— Toate-ți plac, toate le găsești bune, de când ai venit la târg... Te plictiseai la țară?..

— Nu...

— O, ba da... Numai ce veselie pe tine, cum au început pregătirile de oraș... De ce?..

Il privii. Cum să împart bucuria mea?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statranslvania.ro/mdrr1901-1932

De ce atâta egoism pentru omul ăsta care mă adoară?...

Îi luai capul în mâini, îi alipii urechea de gura mea, și-i suflai *vestea*.

Deodată a rămas nemișcat, și când a ridicat ochii la mine, erau umezi și zâmbet dulce-dulce îi rătăcea pe buze.

Pe urmă a murmurat emoționat, apăsând mâinele mele pe inima lui.

— Drept să fie? Tu?—Și aplecând ochii, aplecându-se spre mine: Va trebui. Aglăița mea, să mă iubești puțin, atuncea... Eu îs tatăl copilului tău și prin el va trebui să mă zărești nițel și pe mine...

M'a tulburat amarul ascuns în dojana lui...

Îi înlănțuii grumajii și cea dintâi sărutare de dragoste, aceea a fost și... un fior—un dor—nou pentru mine, s'a trezit în amândoi..

A douazi—eri—Victor îmi spune:

— Ar fi bine să te duci la mama înainte de masă, vor fi nerăbdători să te vadă.

— Poate vin ei...

— Is mai bătrâni, se mișcă mai greu.

Peste un ceas urcam câte două, cele patru trepte de lemn ale căsuței bătrânești... Era mai drăguță par'că, mai cu înfățișare, casa.

Ah, da: cerdacul hoit, dres; ferestrele dintr'un geam.

Și pe când observam înfrumusețările astea, observai și perdelele mișcându-se la vecini.

Va fi un „eveniment" pentru paciuica ulicioară, întâia mea vizită la părinți... Ce s'or

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fi minunând în dosul perdelelor, ce-or fi invidiind bietele, ochipajul strașnic, lucsul de pe mine!

... Nu mă bucur de asta! În cine trezești invidia, răscolește veninul. Și-mi pare rău să fiu urâtă de aceste ființe, cari, de cum au deschis ochii pe lume până îi vor închide, nu vor fi cunoscut decât zile uniforme de griji, de îndatoriri... Dacă aș împărți între dânșii cele câte-va sute ce-mi dă Victor bani de buzunar?... Mai toți sunt nevoeși, în ulicioara mea... Copiii slabi, goluți, trăiesc înfundați în unghere lângă vatră, iarna: iar vara se amestecă toți mărunțeii din mahala de se joacă în colbul uliței. Vre-o două-trei case sunt mai chiabure, și încă!... Îi voi cercetă, voi merge la ei...

Cum îmi va crește inima când chipurile nevinovate se vor lumină la apariția mea, când mi-or alergă în cale întru întâmpinare sburdând ca mielușeii și se vor agățâ de fustele mele, cu tot avântul sincer al copilăriei!...

Iar când micuțul din mine va fi în stare să priceapă, cu mânușița lui scumpă va împărți mila...

Moș Vasile, mama, m'au zărit pe fereastră, ies pe cerdac cu sbucniri de bucurie:

— Hoțoaica—m'amenință moșu cu degetu, cum a venit tiptil!

Intrăm în antrotelul, mai luminos, par'ca; în odăile zugrăvite, lustruite, mobilate din nou...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/main1901_1932

— Ce drăguț ați așezat! De-ar fi fost așa când eram eu...

Mama mă alintă:

— Ce te faci că nu știi?

— Nu mi-ați spus, doar c'ați așezat așa...

— Șireata!—face haz moșu, spre nedumerirea mea...— Safto!

Greoi și legănat aleargă Safta, dă cu ochii de mine:

— Duduia!—și ștergându-și cu dosul sorțului gura, s'apleacă, îmi sărută mâna, iar eu o sărutai colo gospodărește, pe amândoi obrajii, de o năpădiră lăcrămile:

— Draga babei!... Nu s'a fudulit!... Ce-i din viță 'nvie în vie!...

Și umilă s'a dat mai la o parte, cu brațele alipite de coaste, cu mâinele palmă'n palmă, pe burtă.

— Safto, cum a fost cu casa?— întreabă moșu.

— Apoi cum să fie?—A venit vechilu dela d-voastră cu un jidan; i-a arătat ce să facă și a zis că boeru l-a trimis.

— Victor l-a trimes? De asta 'mi zicea să vin numai decât azi la voi!...

Din săliță—de după ușă—un scâncet slab s'aude. Deschide Safta și Zăblău se năpustește asupra-mi, scheunând, lătrând, scuturând iute-iute coada. Strâng la piept capul buhos, și ochii cu priviri de om caută iubitori în ochii mei.

M'am întârziat stând la sfat. Acasă Victor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mă'ntîmpină pe scări, încercând să-mi ghicească bucuria pe față.

— Ești bun-bun, îi repetam ascunzându-mi obrajii în barba lui neagră.

Și, socoteam la masă, pe când ficiorul ducea dela unul la altul talerul, că în viață, de cele mai multe ori, nu dăm lucrurilor adevăratul lor preț: exagerăm nimicurile, iar întâmplările de samă le trecem cu vederea. Născocim nemulțămiri, simțim un fel de plăcere să prefacem bucuriile în supărări și astfel să schimbăm liniștea în sbucium.

Ce cântec tânguios, cântam îndată după nuntă?

Era mai bine când stam sgribuliți eu și ai mei, de frig pe vremea asta, iar când se sfârșiau banii pensioarei moșului, mă chinuiau mirosurile de bucate la casele vecine?

XX

20 Octombrie.

M'am întors de un ceas acasă. Am făcut vizitele de noi însurați. Sunt intoxicată de cafea neagră; mă ustură 'n gât de multă dulceață. Aș povesti mai pe larg intrarea mea „în lume" unde am fost primită ca o domniță, mai ales de cei care abia clătinau altădată capul la salutul meu. Dar sunt frântă de osteneală, de cât am urcat și am coborât cupeaua...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXI

29 Octombrie.

Mereu îmi frământ mintea cu cele întâmplate. Îmi spun, îmi repet, că n'are nici o importanță, că nu trebue să mă gândesc la scena asta stupidă, obraznică. Și tot acolo mă'ntorc:

Lucram o scufiță. Aud un pas pe scara din față. Crezând că e Victor, lucrez înainte și numai ce mă pomenesc cu Andrei în pragul salonului.

Nu mă scol, dar prietenoasă îi întind mâna, îl strig, îi arăt un scăunaș lângă jilțul meu.

S'așază a lene, vorbește puțin, câte-va cuvinte, rătăcind priviri distrate prin odae.

— Andrei, îl întreb, de ce ești...

Oprește asupra-mi căutătura de ipnotisat:

— Cum?

— Par'că ești mâhnit. Ai o supărare?

— Dacă am o supărare? Nu... Plec...

— Pleci?

— Da, mâine. Am venit să-mi iau rămas bun.

Mai să nu-l cred:

— Așa tainic ai hotărât asta?...

— Secrete familiare ce nu se dau în vileag până se pun în aplicare... Nunta matale, de pildă, tot un secret familiar a fost...

Mă opresc din lucru, ridic capul:

— Nunta mea a fost o surprindere și pentru mine...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Și plecarea mea a fost o surprindere pentru mine...

— Ai știut-o de ieri, de alaltăeri — ai știut de o săptămână, că pleci...

— Da, am știut...

— Și vii să ne spui numai în ajunul plecărei...

— Legea talionului, doamnă... Numai că efectul e deosebit...

Zâmbitoare îi întind pumnul acoperit cu scufița, crezând să-i schimb șirul ideilor... Dar mi-o smuncește boneția mică, apucând-o cu două degete, aruncând-o cu silă, cât colo.

— Ai să ai nevoie de astea?

Și cântărindu-mi din ochi trupul, porni în hohote obraznice, jignitoare.

Un timp am rămas ațintind figura strâmbată de râsul înfrigurat de smintit.

Și deodată sbucnii, cu sângele ridicat la cap:

— Cum îndrăznești să-mi vorbești așa? Și tremurând din tot trupul: Uite în ce hal m'ai adus!... O, du-te... să nu te văd... Să nu te mai văd!...

Și aprinsă de mânie, nu știu ce fac, nu mă mai stăpânesc, îi arăt ușa!

Lui Andrei, cumnatul Eleonorei, la care dânsa ține cu slăbiciune de mamă!

Cu rupere de inimă, am privit ușa închizându-i-se în urmă, dar am înăbușit oftatul, am luptat cu lacrimele, m'am liniștit, în aparență... Totuși râsul acela al lui, la vederea scufiței, ș'acuma par'că-l aud...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/index/1901_1932

XXII

5 Decembrie.

Iarna-i în toiul ei ; fulgi mari de zăpadă cad rar—a lene, după două zile de ninsoare mărunță și deasă. Câte-o rază de soare se rătăcește până la pământ, înveselește o clipă ochii și în bătaia ei firicelele de omăt se cern de sus, ca o pulbere de aur. Pe urmă raza se face nevăzută 'n nouri și iarna albă, rece se 'ntinde, acoperă tot...

Scuturând voios zurgălăii, șirag de sănii se iau la întrecere pe bulevard.

Stam la geam și priviam sania trufașă ce luă fruntea, în strigăte de *ura* și în bătaia bulgărilor de omăt, a celorlalte sănii, ciudoase că-s întrecute.

Pe trotuar stau locului copii cu mâinele în buzunar, ori la subsoară, cu nasurile înroșite de ger, privind, făcând și ei haz de jocul săniilor, uitând de frigul ce-i învinețește...

Moș Vasile, de pe celallt trotuar, așteaptă să poată trece ulița. Trimet feciorul să-i ajnte să răzbată.

Și intră moșu, cam abătut :

— Am adus lista... Da 's atâtea nevoi, atâtea novoi că nu știi cui să dai, cui să nu dai. Ce ți-e bun că unu are de una și n'are de alta : unul are pâine și n'are lemn, altul are lemn și n'are pâine ; iar alții n'au de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nici unele... Şi cum s'a aflat cu ce gând cercetez, jalbele au început să curgă cu grămada. Atâtea nevoi!...

Îmi frângeam mâinele, îmi frământam capul: ce să fac, cum să-i ajut? O singură fiinţă nu poate îndulci starea atâtor mizerii. Şi de-aş vorbi cu ceilalţi, aş striga în pustiu.

Dă şi Eleonora Nedelcu, ea şi cu. E puţin!

Moşu întinde pe masă o hârtie.

— Lista văduvelor mai sărace şi cu mai mulţi copii...

Cu mâinele încrucişate pe masă, cu capetele alipite, citeam amândoi.

Victor intră binişor, fără să-l simţim, îşi vârâ capul între noi:

— Ce tăinuiţi mă rog aici?...

Îi spun grija mea—se preface mânios:

— Aşa vi-i vorba? secrete de soţul dumitale?... Vei şti, domnă, că lemnul pentru protejaţii tăi, va fi în socoteala mea...

Bucuria nespusă! Din ce în ce mă cucereşte cu bunătatea lui, Victor!...

XXIII

10 Decembrie.

Mi s'au întors o parte din vizite. Să-i iau la şir, cum ne-au sosit:

Dragoş, „cavalerul tomnatic". Potrivit ca statură, gras, roşcovan, cu faţa bună ca Zăblău. Şi vesel, vorbareţ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu învățase mare lucru prin școală, dar știe ol multe de prin cărți, zice singur. In tinerețe avusese slăbiciunea teatrului, colindase străinătățile s'asculte artiștii mari. Acuma colectează tablouri, sculpturi de valoare și antichități. Și-l tot năcăjește pe Iancu Drăghici să-i vândă lui lucrurile din casa dela Răchite :—Coane Iancule, pe cinste vinde-mi-le !...

E un haz de văzut, ăștia doi împreună certându-se, șfichiuindu-se de crezi că-s dușmani de moarte—și o clipă după astă, iar alături, iar lingușindu-se ca să aibă prilej să se certe mai bine, peste o minută.

Dragoș ăsta e slăbiciunea lui Conu Iancu Drăghici, care-i dărueste în fiecare an de Sf. Vasile câte-o monedă veche pentru colecția de „vechituri" cum zice moșneagu.

Dragoș îl roagă :

— Coane Iancule—îndură-te—dă-mi-le odată pe toate, nu mă chinui așa...

Conu Iancu sentențios, răspunde :

— Răbdarea-i ca mierea !...

Imi vorbea de astea, când ne sosesc Nedelcii, Elena Antoniu, născută Bercescu, familia Ionin. Și nu mult după dânsa, familia Velea, care poartă pe la cunoscuți, ca pe o icoană, pe tânărul Velea, moștenitorul numelui, fala neamului, întors decurând din străinătate, unde petrecea partea cea mai mare din an.

E lung, slab, uscat. Pe cap tuns soldățește, mustățile și barba rase. Poartă haine de stofă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

englezoaică, vorbește în târgul nostru numai franțuzește—(nu știm nimeni englezește), pronunță exagerat pe *r*, și la tot momentul aruncă esclamări de om ros în limba franceză.

Și povestește cu ifos, de prin străinătăți, cu capul dat pe ceafă și cu ochii în tavan. Și strâmbă a dispreț buzele pentru ce e țărișoara noastră.

Iar bietele copile care mai erau în salon, părcau orbite de acest Zău cu accent afectat și cu îngâmfare de găgăuță... Și el se simțea bine sub privirile lor admirative, de fetițe fără pricepere.

Originalul Axenti, susținătorul literelor, a talentelor înăbușite în mizerie, sosi și dânsul. Toți îl țin de nebun—eu admir altruismul acestui om, care poartă o haină până se roade, dar adună la el acasă talentele tinere, le pune la adăpostul nevoii, și în liniștea belșugului încolțesc, iau avânt.

E frumușel băiat și farmec deosebit răspândește cu ochii negri visători, ce par mai mult a privi în el decât în jurul lui.

Florica Ionin, cum l-a zărit, mi-a apucat mâna și mi-a șoptit rugătoare:

— O, te rog, Doamnă, cheamă-l între noi!

M'a mișcat încrederea ei și când Axenti s'a apropiat de noi, l-am oprit cu vorba, i-am făcut semn să s'așeze.

Transportată de bucurie, Florica întinzând spre el fața trandafirie, arătă în zâmbiri drăgălașe, vârful dinților ei frumoși.

Urmam cu o curiozitate de novice acest

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistaluceafarul.ro/anii1901-1932

întâi fior al inimei, când ușa se deschide și falnica doamnă Manole își face apariția, gâfâind puțin de urcatul scării, dar zâmbitoare, în blana de astrahan și vulpe albastră, de unde fața ei albă, grasă, cu trei rânduri de bărbie, răsărea strălucitoare de mulțămirea de sine.

Victor și eu ne-am sculat s'o primim. Pășia liniștită, sigură de dânsa, de efectul luxului ei. E un fel de jurnal de modă, între cucoane. Dar toate o ocolesc din pricina limbuțeniei ei doborâtoare. E o nenorocire în astă privință, d-na Manole!...

Când vorbește, cuvintele în gura ei se rostogolesc, se'mpleticesc unele peste altele unele în altele: și abia sfârșește o ideie, că-i vine alta: și-i merge gura ceasuri fără întrerupere, fără să răsufle, fără să uite cele mai mici amănunte din chinuitoarea povestire.

Și când crezi că a sfârșit, când te pregătești să răsufli ușurată, își mai amintește vre-o altă faptă de nimica, în legătură cu povestirea ceea, ți-o spune și pe asta, o mântuie, ica din nou firul celeilalte întâmplări... Uf!...

Salonul se însuflețise de oaspeți: cucoanele, într'un colț sfătuiam între sorbiturile ceaiului: boerii, într'un nour de fum de țigară, erau aprinși în desbaterea viitoarelor alegeri.

Ușa se deschide ca de furtună, Drăghici intră:

— Conu Iancu!

— Domnu Drăghici!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce vânt te-a adus?

Il înconjoară cu toţii. Dânsul îşi suflă cu sgomot nasul, îşi îndeasă îndrăcit batista în buzunar şi furios către noi:

— Ce vânt? Nici un vânt! Ia păcătosu cela de proces!

— Ce proces?!...

— Ehi, ce proces!—ne strâmbă conu Iancu: pentru cele două palme, trase lui Gheorghe a Zoiţăi...

— Te-a dat în judecată?!...

— Se poate?!

— Se poate! De ce nu s'ar putea?—se răsteşte.

— Ei, îţi place?!...—clatină din cap unii.

— Indrăzneală!!...—îngaimă alţii, împreunând palmele.

— Ba de ce, mă rog, indrăzneală?? — se răpede par'că să muşte, Drăghici:—omul era în dreptul lui! Şi ridicând glasul, tăind aerul cu gesturi mari din mână, scos din fire par'că ceilalţi erau vinovaţi de palma trasă lui Gheorghe a Zoiţei:

— Nu suntem în Rusia, ce dracu! Vă tot făliţi cu egalitatea şi libertatea şi tot cântaţi că 'n „vremuri" erà asuprirea... Ce egalitate e azi între iţar şi pantalonar?

— Aşa-i, coane Iancule, aşa-i. S'apropie împăciuitor Dragoş. Şi ca să schimbe vorba: care iese, coane Iancule, albii ori roşii?...

Drăghici ridică nepăsător din umeri:

— După mine unul, v'aş atârnà şi la unii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index/1901_1932

și la alții câte-o piatră de moară de gât și v'aș da pe gârlă...

— Alei, coane Iancule!... Și de ce?

Drăghici începe iar să gesticuleze:

— Politică-i în ziua de azi?!

„Roșii strâng comoară pe spinarea bietei lumi nevoește; albii petrec în mese și petreceri, tot pe spinarea nevoeșului, biet măgar, care duce greul, că doar la criză cel mic plătește gloaba... Politică de parveniți, lacomi de glorie și de bani!... Când cereți voturi, spuneți vorbe umflate, îmbolmojâți urechile cu făgăduinți, și cum aveți puterea 'n mână, arătați cotu la cine v'a arătat încredere și rânjiți de șotia jucată... Politică de parveniți!...

— In principiu—îl întrerupe Dragoș.

Moșneagu-i aruncă priviri piezișe, întorcând capul dela dânsul, apăsând cuvintele:

— Ia lasă-mă, domnule, cu prinţipiul d-stră. Nu-l frământați nici cu creerul, nici cu inima... Vorbă izvorâtă de pe buze.

— Dacă-i pe-aceea, eu să-ți spun drept Coane Iancule, că boerii au dat avânturi neertate străinilor—ațâță nebunu de Dragoș.

Turbat, Drăghici vine spre dânsul încruntat fulgerându-l din ochi:

— Avânturi?! Avânturi?!... Amestecăm jidanii la comerț, *numai la comerț*. Voi îi amestecați și-n politică, și-n toate chestiile țărei...

Celalt toarnă gaz peste foc:

— Vorba e că în vremea noastră, a par-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

veniților, s'a pus piciorul în prag și s'a scuturat jugul turcesc...

Cât îl iea gura sbiară Conu Iancu:

— Ba dela noi se trage! Dacă am fi fost lacomi de glorie, ca voi cei cu principiul, n'am fi renunțat la domnie, n'am fi încălzit la sân puii de șărpi, ciocoii de azi, nu i-am fi scos din întunerecul neștiinței, ajutându-le să se ridice la nivelul nostru, dându-le astfel prilej să ne vorbească cu nasu 'n vânt, cu mâna 'n buzunar, cu țigara 'n colțul gurei și cu pălăria pe ceafă. Cu ifose ce-i îndușmănesc și cu cei de unde s'au ridicat și cu cei până la cari s'au ridicat.

— Dar vezi...—încearcă să vâre alt fitil Dragoș.

— Mă rog, lasă-mă să mântui... In ziua de azi, nu știți nici respectul cuvenit cuvântărei altuia!... Dacă-i pe-aceea, în vremuri se plătea un singur bir turcilor; ceilalți bani rămâneau în țară și țara era bogată. Azi, pentru folosul pungei voastre, vă vindeți neamul, pământul, legile—ca la mezat, la care dă mai mult. Și, după ce ne storc străinii pământul pân la inimă și ne iau aurul țărei, ne lasă săraci, cu gustul luxului, cu dragoste pentru marafeturi. Cel mic vrea să fie mare, cel mare mai mare și se chinuește bietul român să fie la fel cu vecinul din dreapta, asvârlind cu piper în ochii vecinului din stânga.

„Și anii trec și lipitorile de pe voi se umflă și voi vă topiți de slăbiciune!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Victor împăciuitor :

— N'am ajuns până pe-acolo, moşule !... D-ta trebue să ne spui vorbe întăritoare... Când toate le vezi în rău, atragi răul...

Ascuţind glasul, zeflemiseşte moşneagu :

— Nu cum-va aţi vrea să vă iciu cu binele ca pe copii când se lovesc ? Să vă suflu pe sgancă şi să vă spuiu : las' că trece ?!... Eu nu-s de-un an-doi. Ştiu ce-a fost şi văd ce este şi pot s'asămuesc !

Şi tot pe tema asta a ţinut, până târziu, vorba, şi s'au despărţit boeriiplini de nădejde, după ce au ciocnit câte un păhăruţ de tulburel, pentru „viitorul ţărei".

XXIV

2 Februarie.

De-ar putea povesti scufiţele cât pumnu, cămăşuţele cât palma, zâmbetul, privirile, visele făurite de mamă, lucrându-le !

Copilul meu va fi frumos, o minune. Îl voi creşte cum n'a mai fost copil crescut. Surâsul meu ca un soare va încălzi, va ajutà la încolţitul avânturilor nobile, ce zac în tot omul. Şoaptele mele, ca vântul de primăvară, încetişor, dar trainic, va întări în inima plăpândă, comoarele sădite.

O, cum voi iubi făptura mică ce se zbate în mine !

Şi ce fior cald mă străbate, când simt

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

viața lui scumpă, ocrotită de întreaga mea ființă!...

Dar dacă e urât?... De se 'ntâmplă să fie vre-un biet nenorocit cum sunt atâția pe lume!?...

Ah, sărmanul meu îngeraș!... Cum i-aș da însutită dragoste, să nu simtă lipsurile sgârcitei soarte! Dar dacă va suferi de aceste lipsuri?... Dacă lumea care se iea după înfățișare, va căutà să-l facă să sufere?

Vai, m'aș preface în fiară, ferindu-l de loviturile rătăcitei judecăți omenești!

XXV

15 August, Nuferi.

Intr'o zi m'am pomenit săgetată de dureri neînchipuite.

Alergă părinții, doctoru, moașa.

Vocea domoală a doctorului ne împuternicește: ne însenincază moașa, zâmbim, când nu vrea să pregătească decât albituri cu panglicuțe albastre, pentru oaspetele nou:—dacă n'o fi băiat, să nu-mi mai ziceți pe nume!

In spre sară durerile viu dese-dese, dau năvală, furioase... Gemetele mele nu mai găsesc hotar.

Moș Vasile, Victor, se frământă, în odaia de-alături, s'arată din când în când în prag. Mama, la căpătâiul meu, își lăsase mâinele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în voia mea, de i le strângeam, mai să i le zdrobesc.

Dela o vreme e mai tare vocea doctorului, mai domoală vocea moaşei.

Plină de fierbinţeala ce mi-se revărsă pe tot chipul, urmam mişcările din jurul meu cu ochi exaltaţi...

Doctoru mai trece în cealaltă odaie, şopteşte cu Victor, moş Vasile—eu trag cu urechea să aflu de sunt în primejdie...

Şi, nu ştiu cum se făcea, dar ideia morţii în clipele celea nu mă înfiora...

O durere sălbatecă... Gem sfâşietor...

— Câtă suferinţă, câtă suferinţă!

— Puţină răbdare—spune doctoru...

Mă uit la dânsul cu privire de nebună:

— Atâta ştii să spui!...

Victor intră, îi strig pe acelaş glas de revoltă:

— Nu vă e milă de-atâta chin?...

Desperat îngână:

— Ce să facem?...

— E mort, poate?...

Doctorul face pe nepăsătorul:

— Mata să scapi... Copii aveţi când...

Râd cu sughiţ:

— Cred bine, eu să scap!

Dar inima mi se strânge puţin ..... Gem scurt, îngaim abea deslușit:

— Mă pierd... mă pierd...

— Curaj, doamnă, curaj!—porunceşte doctorul, trebăluind în jurul meu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mama, cu fața suptă de emoție, galbenă, îmi apasă pe tâmple prosopul ud...

Tăcere...

Ușurată, m'afund în perne cu ochii închiși, cu gura căscată.

O șoaptă, o foială, în adânca tăcere. Deodată, în liniștea ctacului, scâncet moale, duios se ridică.

— E'n viață! strigă moașa. E fetiță! — adaogă plouată...

Mă scol în cot, tremurând de slăbiciune, iar glasul meu stins, tremură de fericire:

— Draga... mamei!...

Și mi s'a părut că nimic mai divin ca pachețelul de carne, ce se zbătea în mâinele moașei, nimic mai drăgălaș ca ochișorii mici, guriță știrbă, cu limba ce tremura de plâns: U-u-aaa; U-u-aaa...

Moș Vasile, Victor, se ivesc în prag. Mama merge spre dânșii, vrea să le spuie, dar cuvintele nu ies prin gâtlej... Cade pe un scaun, cu o mână la ochi cu cealaltă spre pat, de unde scâncetul de copil se 'nalță tot mai zdravăn.

Nedelcii i-au fost nași, au botezat-o *Mioara*. Se'mplântă tot mai zdravăn în viață. Scufițele cât pumnu, cămășuțele cât palma nu o mai ajung.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXVI

Ianuarie. La oraș.

Acuma gângurește; își întoarce capul în ce parte e chemată: *Coca:* pricepe joaca, plânge când vrem s'o mai înfășăm. Și nouă ni se pare că duios ca fetița noastră, n'a mai plâns copil pe lume. Și o lăsăm să se miște în voie, și așa-i de drăgălașă, goluță, în cămășuța scurtă, de unde se ivesc grase, sănătoase, formele trandafirii!

Se ține 'n sus acuma, și moș Vasile o așează ca pe un scaun în palma lui mare, și-i cântă, jucând-o:

— Ce cați leleo la cireși
Fără poale la cămeși?
— Ba le am dar nu le-am pus
Că-s la soacrămea pe fus!

Și fetița-l ascultă, cu ochii mari albaștri, în ochii lui bătrâni; și când el sfârșește, par'că l-ar pricepe, cu un chiot vesel își duce pumnișorii la gură.

XXVII

15 Iulie.

Mioara e de un an; vorbește, mă rog. Spune: *mama, tata, bubu* (adecă bunel, bunică). Când cere mâncare, spune: *dei papa.*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi face *paaa* cu mânuţa. Când o întrebăm: unde-i lampa?, arată cu degeţelul ei mărunt lampa; când o întrebăm: unde-i nasul cocuţei? întinde năsucul.

Câte năzdrăvănii, toate le ştie! Şi noi am început să întrezărim numai făgăduinţi de aplecări straşnice la fetiţa de un an. Mama, Victor şi eu, mai ales: chiotele ascuţite de râs vesel, făgăduesc voce muzicală ne mai auzită:

— Ce-i Adelina, ce-i Carlotta!?? ne necăjeşte moş Vasile, făcând cu braţul rotogoale 'n aer.

Mânuţele întinse după o floare, e semn că va fi poetă; de răsfoeşte o carte, rupându-i filele, îi va plăcea învăţătura; de aţinteşte cu privirile ei luminoase tablourile din perete, va fi pictoră...

— Hm, da, pictoră... mormăe conu Iancu, făcând din ochi către moş Vasile.

Şi cum fetiţa gângurea într'un rând ceva neînţeles, arătând tabloul, conu Iancu, serios, fără măcar să clipească:

— Acuma face critica...

Prefăcându-mă înţepată, cu mutră de proroc jignit:

— Dac' o să semene lui moşu-său Drăghici, nu va fi de mirare să găsească la toate cusur! Şi clătinând ameninţătoare capul:

— Cum va pricepe vorba, am să vă părăsc pe amândoi, las!

Şi moşnegii se strâng grămadă de haz...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXVIII

Februarie.

Mioara se 'nvârte ca o mingişoară printre canapele şi jilţuri. Moş Vasile, mama, îs tot în urma ei, să o ferească de paşii greşiţi. Hohotele de râs copilăresc, glasul plin, plânsetele ei chiar, umplu de viaţă, de vioiciune vechile ziduri ale Nuferilor.

Ochii celor mari se'mblânzesc privind-o: vocile se'ndulcesc în mlădieri copilăreşti, vorbindu-i-se; iar povestea cu *baba şi moşneagu* a ieşit din nou la iveală, din ungherul unde fusese uitată.

Nevăzuta zină, ocrotitoare a paşilor neîndemânatici de fetiţă mică, preface cu toiagul ei fermecat şi pe cei mari în copii şi de multe ori Buniţa s'a prefăcut în *baba oarba*, iar ceilalţi, cu Mioara între noi, ne feream să nu ne prindă baba; ori bunelul s'a prefăcut în uli, iar ceilalţi, cu Mioara între noi, eram porumbei şi ne feream să nu ne prindă ulul...

Până şi moş Drăghici, care cârteşte şi ne repetă într'una că „numai în somn copilul trebue sărutat", a fost găsit într'o zi stând turceşte pe covor, alături de Mioara şi dregând mâna desprinsă a păpuşei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXIX

5 Maiu.

Haz și bucurie mare în odaia Mioarei, azi dimineață: Măica s'apleacă și iute sărută gâtișorul fetiței, răsturnată pe spate; când brațele fetiței se'ntind să cuprindă grumajii măicăi, măica ridică iute capul și tot așa-i joaca, și ce haz, ce bucurie!

Ceasornicul cel mare din antret bate de zece ori:

— Bang, bang.... face copila și măica se ridică de-a binelea:

— De-acuma să ne'mbrăcăm, cocuță.

Mă prinde de dantelele capotului:

— Mai jucăm, măicâ...

Clatin capul, cu obrazu'n palmă:

— Să nu găsească tăticu pe fetița lui pupuie ?!...

Și cu cealaltă mână apucă dantelele, cască guriță, rămâne cu vorba nespusă, cu priviri speriete spre ușă.

Mă'ntorc, tresar, mă uit mai bine:

— Andrei! Și apăsând cu stânga inima, cu dreapta întinsă: Cât m'ai spăriet!

Imi sărută mâinele:

— De ce așa spaimă ?...

Și ne zâmbeam fericiți și tulburați...

Eu cea dintâi tai liniștea;

— Când te-ai întors ?...

— De-o săptămână...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— ...Și abia azi ne vii?...

Fără să răspundă, ne înveleşte pe amândouă cu priviri calde.

— *Pa*, cocuța...

Își duce mânușițele la spate, își ascunde obrajii la umărul meu, copila.

— Spune *pa*, Cocuță! — Ambiția mea de mamă e pusă la încercare—şoptesc cu buzele între cârlionții balani: Ce o să zică boeriu?!..

— Cocuța-i pupuie, o linguşeşte Andrei, s'o atragă.

Se uită codiș la dânsul, prinde a râde din-tr'o mustață.

Andrei încurajat nu o slăbeşte:

— Ce pupuie cocuță!

Cu sfială întinde mânuța, se lasă luată'n brațe: cu degețelul arătând pe fereastră docarul, neîndemânatec, răspicând cuvintele:

— Boeriu cu trăsura merge plimbare... hi cai!...

Și saltă 'n brațele lui Andrei și sfătueşte serios, privindu-l drept în ochi. Iar Andrei o strânge câte-odată nebuneşte la dânsul, de tremur pentru micuța mea:

— Mi-o sfărmi, Andrei! Și caut să i-o iau.

Se roagă:

— Lasă-mi-o! Și o acoperă cu brațele: Ce dulce e! M'am întâlnit cu Victor. M'a amenințat din deget, mi-a zis că are o socoteală cu mine... .

— A-ha, las c'o meriți!... Să nu ne scrii atâția ani, nici un cuvânt?!... Asta nu se face, Andrei.

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dacă aveţi de gând să începeţi cu morala, să sfârşiţi tot azi,—îmi taie scurt vorba: Să nu mă cicăliţi în toată ziua, c'apoi pe ici mi-e drumu!...

Da' îmblânzându-se îndată:—Dar moşu, mama, unde sunt? Ce fac?... Pe Safta am văzut-o.

„Am mers anume pe la căsuţa unde-ai copilărit, unde-am petrecut şi eu parte din copilărie...

— Iţi era dor de căsuţa noastră?... îl întreb, mişcată.

— O, da! Imi arde să o revăd, să trăesc o clipă, doar, trecutul. Când am văzut-o reparată, schimbată, am simţit un rău la inimă.

— Ba să te fi impresionat în rău de-ai fi găsit o dărâmătură în loc. Şi aşa s'ar fi întâmplat de nu se repară...

Dacă de dragul amintirilor n'am mai drege un lucru ce se strică...

Zâmbeşte abeà:

— ... Ar fi prea mult sentiment, aşa-i!... Şi m'a privit lung... Şi, ca o jale porneşte din ochii lui, din glas, din zâmbet chiar, câte-odată.

L'am dus în chioşcul învelit cu trandafiri mărunţi, albi, unde moşu fumà bând cafeaua neagră, cetind jurnalul, şi am fugit să mă îmbrac. Şi pe când camerista îmi aşezà pieptănătura, socoteam în gând ce rochie să-mi pun, să mă gătesc, să vadă Andrei că nu numai pariziencele lui au gust la găteli. Imi tresăreà inima de bucurie că a venit, s'a

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

reîntors, tot Andrei de demult, blând, iubitor. Şi zâmbiam singură, amintindu-mi cum a răsărit în prag, cum ne privea pe amândouă, cum desmierdă copila... Ce bine-l prindea pe flăcăul ăsta frumos, nant, subţirel, când ascultă serios povestirile înşirate de fetiţă şi coborându-se până la mintea ei, răspundeă strâmbând şi dânsul cuvintele, râzând când râdeă Mioara, încruntându-se, când se încruntă dânsa.

Nu l-am lăsat să plece până târziu. Ne-a făcut să râdem cu istoriile lui despre străini, mai ales repetându-ne hazuri nemţeşti, însoţind vorba cu îngânări de gesturi pline de nostimadă.

Moşu se cutremură de râs:

— Duh nemţesc... duh nemţesc!

— E mai pe subţire duhul franţuzesc, spune Victor.

— Chiar franţuştele 's mai subţirele ca nemţoaicele—strecoară strengăreşte Andrei.

— Nu ţi-a rămas inima la vre-o „subţirică?"

Patetic de tot, Andrei răspunde, cu un serios nemaipomenit:

— Vorbind la drept, eu îs om milos din fire... De multe ori am oferit adăpost la câte-o biată fetiţă orfană...

Mioara, care ascultase, aşează păpuşa pe genunchii lui:

— Mata iubeşti şi fetiţa mele?

— ...Dacă nu vorbeşte...

Mioara râde împăciuitoare:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Eu când fiu mare, fiu măicuță, cu fetiță care bobește !...

Moș Vasile o iea pe genunchi, zicându-i :

— Numai dacă ești cuminte...

Rămâne pe gânduri, cu gurița întredeschisă, cu ochii mari albaștri în ochii lui Andrei.

Și deodată înseninată :

— Dacă p'aceea nici nu trebue !

Eu când fiu mare, fiu tătăică, beu țigară și 'mpusc !...

Cu greu am trimes în sara ceea pe copilă la culcare. Nu vroia să se despartă de Andrei.

După plecarea lui, un gol s'a făcut, o tăcere în salonul mare și... în noi... In noi, căci am rămas visând, după ce s'a făcut nevăzut în întunericul nopții...

Ce frumos se face Andrei ! Imi pare bine cu o mândrie de soră.

Ce ziceau oare franțuștele bălane de flăcăul ăsta cu ochi negri desmierdători și cu mustăcioară neagră deasupra buzelor, cu colțurile puțin ridicate a ironie ?

XXX

10 Maiu, seara.

Delicatețea e podoaba sufletului, precum florile pomilor sunt podoaba primăverei...

Ce-ți înveți sufletul pe căi lăturalnice și nu-l mai lași pe calea lui de demult ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Încrederea bună de altădată, nu mai mi-e iertat să ți-o mai port?... Andrei!...

Ce crud mă doare să te știu liniștit, ca o mare cu adâncimi primejdioase!..

Am mers să facem 10 Mai la Nedelcii. Abia intrasem în sala împodobită cu steaguri tricolore, că, din urmă ne ajunge conu Iancu, perechea Antoniu, visătorul Crengescu: pe când ne pofteam unii altora ziuă bună, alte hurueli de roate se aud pe prundișul ogradei.

— Să 'ntindem masă mare, că ne sosesc oaspeți! strigă voios Nedelcu, ieșind cu nevastă-sa întru întâmpinare.

Mă'ntorc către Andrei, care era lângă mine:

— Să se taie mielul gras, pentru fiul rătăcitor...

— Să nu începi cu glume pe socoteala mea, că plec!

Mă prefac înfiorată:

— Groaznică amenințare!

Încruntat, cu buzele strânse:

— E mușcătoare, doamna!

Și fără s'aștepte răspuns, se duce întro noii sosiți.

Conu Iancu prinde locul lui Andrei pe canapea. Dragoș s'apropie de mine, se razămă de spatarea unui jilț și aplecat puțin îmi înșiră nimicuri ce mă 'nveselesc.

Se formară grupuri grave de bărbați, grupuri cochete de femei, printre care glasul celor tineri se ridică sglobiu, umplea aerul.

Pe când în antret, bilele începură a se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rostogoli pe biliard, lângă mine conu Iancu mormăia înăbuşit, căutând din ochi pe cineva de care să se lege.

Insfârşit tare, către un tânăr osos, deşirat, cu păr lung dat pe ceafă, cu ochelari pe nasul subţire, galben:

— Cum mai îţi merg poeziile, flăcăule?...

— Bine... răspunde a lene flăcăul.

Drăghici îi măsoară din ochi pletele, dă cu nedumerire din cap, ridică sprâncenele, le coboară, iar priveşte pletele şi deodată întinzând gâtul, pe deasupra capului meu către Dragoş:

— Ai putea să-mi tălmăceşti tu mie—că doar ai umblat străinătăţile, de-ai bătut în palme la actioriţe—de ce poeţii poartă părul lung şi poetele şi-l retează?

Stă puţin pe gânduri Dragoş şi neluminat, îndoelnic:

— De, coane Iancule... Asta-i o stare sufletească, de care numai un poet ne poate lămuri... Crengescu să ne spuie!...

Atâta aşteptă, se vede, şi moşneagu, ca să se facă foc.

— Crengescu?!... Crengescu?!...

— Soţia'istul cela!... îi şopteşte aţâţător Dragoş.

— Ia poftim acì, îi face semn cu degetul conu Iancu. Ia poftim *monsieur Crengesco!*

Crengescu s'apropie căznindu-se să nu pufnească.

— E drept *monsieur* că faci soţialism?...

— E drept.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Hei, drăcia dracului!—își scarpină conu Iancu ceafa:—și ce spune soțialismul cela al dumitale?... Ce „prințipiu“ are?...

— Egalitatea drepturilor sociale.

— Adecă, ori toți miniștri, ori toți ciubotari... Pare-mi-se că mai mult râvniți la egalitatea pungei cu bani...

— Și asta, coane Iancule... Cu ce drept unul s'arunce banii în desfrâu și altul să-și privească copiii murind de foame?

— Taci că vă pricepe Iancu Drăghici joaca, râde moșneagu umflându-și bărbia—zăpăciți nevoești cu făgăduințî fără temei, numai ca să luați cărbunele cu mâna lui...

Asta-i pereche cu ce mi s'a întâmplat dăunăzi la mine la țară: Vine vatafu și-mi spune că popa ațâță norodul contra mea, îl împinge la răzvrătire, îl încredințează că nu trebue să-mi fie plecăciuți mie—căci ei și eu suntem la fel—tot una, că Dumnezeu singur e mare și trebue ascultat, respectat...

Am zis vătafului să nu se afle că eu știu ceva de asta. Și acu vre-o două zile vine popa smerit ca de obicei, plecăciuit, dulceag la vorbă, frecându și una'n alta mâinele:

— V'aș rugă, boerule, de nu vă face trebuință, locul cela de lângă livada mea...

— Du-te și-l cere lui Dumnezeu, și să vii la mine cu voia dela Cel de sus, atunci m'oi învoi și eu...

A plecat popa cam cu nepusa'n masă și se tot uită în urmă să vadă de nu m'am luat după el...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Perfect l-ai jucat, coane Iancule!

— Să ne trăcești!

Crengescu face un gest de dispreț:

— Ah, popii!... Iată o sectă stupidă și periculoasă!...

— Menirea e sublimă, de-ar fi înțeleasă de cei ce-s puși să o propováduiască.

— Menirea!—râde Crengescu, ...lucruri ticluite de fantezia noastră!...

Ne ridicăm cu toții împotriva lui.

Da' nu se dă bătut.

— Să judecăm, vă rog: vedeți cum se lovesc în cap principiile fundementale ale civilizației, primul și cel mai temeinic pas al progresului moral, pe care se bazează civilizația de azi e *Creștinismul*, a cărei deviză ie bunătatea, mila, iertarea. Ori, aceste trei îndatoriri ale creștinismului ar trebui să fie inelele lanțului, ce-ar uni într'o strânsă legătură omenirea întreagă...

— Mă'nchin! — apleacă învoitor fruntea mosneagul, pe când Crengescu și-o ridică pe a lui cu sfidare.

— Dar atunci cum rămâne cu datoria noastră de patrioți, care ne impune să mergem la războiu, să măcelărim? Și cum rămâne cu sfânta cruce, simbolul bunătății, îngăduinții—prin suferință—pentru izbânda binelui, când popa, cu ea binecuvintează pe cei ce merg la omor??

— Ne apărăm de dușmani!...

— Dușmani!... noi singuri îi născocim dușmanii... Ce dușman îți este Stan și Bran pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care-i omori în războiu? Dacă toate ţările s'ar contropi, dacă legi omenoase ar fi pentru toţi, dacă s'ar alege conducători iscusiţi, să păzească respectarea legilor...

— Ce-ar fi? N'ar mai fi războiul, dar altfel aceeaşi anarhie... Fiecare ar vrea să ajungă *dânsul* păzitorul legilor; fiecare păzitor şi-ar avea favoriţii lui; fiecare favorit ar avea alţi favoriţi şi roata lumei ar fi aceeaşi... Decât să îmbuibaţi mintea celui de jos cu „egalitatea drepturilor soţiale", căutaţi deocamdată să le luminaţi mintea cu învăţătura, să le treziţi în inimă simţul datoriei. Ei is copii, sărmanii, judecata lor e încă primitivă.

Aşa că din vorbele voastre umflate nu ştiu să-şi aleagă cumpăna dreaptă, şi-i faceţi să se creadă una cu cei învăţaţi, şi mai cu-s încredinţaţi că deosebirea între ţăran şi ministru e că unul poartă căciula, celalt joben...

— E drept, e drept, strigau toţi.

— Coane Iancule, da' un *preferanţ* nu facem?—îl roagă Dragoş.

Drăghici se scoală:

— Hai şi'un preferanţ, să vă pun pe toţi platcă!

Şi cum în jurul doamnelor se strângeau tineri, tractându-ne cu bomboane, înghe̦tată, conu Iancu râde arătându-ne:

— Uite, dacă bătrâne̦tele nu mai ţin umbră florilor, cum se adună fluturii în jurul lor...

— Ba te rugăm să ne crezi, că nu ne ţinea nici o umbră conu Iancu! protestăm noi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Andrei îmi întinde înghețată; îi arăt farfurioara ce golisem.

— Sigur că Dragoș ți-a purtat de grijă, și întorcând capul dela mine, s'amestecă 'n vorba celorlalți; se discută cu aprindere drama de care vuiau gazetele: sinuciderea unei fete în ajunul nunței, căci părinții se împotrivise la căsătoria ei cu altul, alesul inimei.

Ficcare ne dam părerea:

Unul spusese:

— Nu admit ca părinții să impuie ori să oprească dela căsătorie pe copiii lor...

— Ba e datoria lor să deschidă ochii copiilor asupra alegerei ce fac...—i se răspundea.

— Mai cu seamă când e chestie de inimă și *alesul* ori *aleasa* nu făgăduește un viitor fericit...

— Căci în dezamăgire, suferința e îndoită...

Cel întâi susține:

— Părinții trebue să atragă atenția copiilor, dar dacă ei nu o iau din loc, să-i lase în pace; datoria și-au făcut-o, conștiința le e împăcată...

— Dar e neomenos să impui fetei d-tale căsătoria cu un om ales de experiența d-tale matură...

— S'au văzut, totuși, căsnicii de astea „cântărite" ieșind foarte bine și căsnicii din dragoste ieșind foarte rău...

— După cum e de bogată închipuirea femeiei—spune Eleonora Nedelcu. In dragostea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom1901-1932

cu foc și flacără, cum e cea din romane, mintea înrâurește mult inima...

Zâmbesc cu învoială. Andrei se 'ntoarce de-a întregul spre mine și aţintindu-mă, cu pleoapele pe jumătate închise:

— Nu crezi în căsătoriile de dragoste...

Și buzele lui sarcastic strânse, par'c'ar fi vrut să spuie: ai dat chiar proba...

— Oricare căsătorie se poate preface în căsătorie de dragoste, când femeia în chestie e bine chibzuită din fire, când mintea și inima ei sunt în perfect echilibru. Astfel de ființe nu vor fi visat feți frumoși înainte de nuntă și odată măritate, fericirea lor întreagă va fi casa lor, bărbatul lor, copiii lor...

Nu știu ce-am zis așa nostim Andrei a isbucnit în râs și fără cruțare de lumea ce ne înconjură mi-a azvârlit în obraz, cu voce șuerătoare:

— Mai ales când bărbatul are Nuferi !...

M'am făcut roși-roșie. Eleonora Nedelcu l-a privit dojenitoare, pe când ceilalți s'au prefăcut că nu aud, au schimbar iute vorba. Eu am rămas prostită, ne mai auzind, ne mai pricepând vorba din jurul meu. Și în ureche având răsunetul svâcnelilor inimei și a cuvintelor lui șfichiuitoare...

Cu toată silința Eleonorei de a mă înveseli, n'a fost chip și am plecat peste puțin acasă, fără să-mi ieau rămas bun dela Andrei, care ședea rușinat, par'că, în colțul canapelei, unde-l prinsese nesărata vorbă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXXI

11 Maiu.

Eleonora Nedelcu a venit la mine. Se teme, ca, așa bună, așa delicată, să nu rămâie neștearsă jigneala adusă de Andrei. E un suflet rar, care suferă mai mult ca cel atins direct de o nepoliteță.

Am fost călduroasă cu dânsa, dar de câte ori am presimțit că are de gând să deschidă vorba de întâmplarea ceea, luam alt șir de idei.

A priceput și n'a mai stăruit...

De felul meu, nu țiu la mânie, dar în Andrei îmi pare că sbucnește câteodată o pornire dușmănoasă contra mea. Ceteam în ochii lui aspri, când mă aținteau eri, și 'n zâmbetul ce seamănă mai mult rânjeala câinelui care mârâe, gata să muște...

XXXII

20 Maiu.

A fost de vre-o câteva ori la noi, domnul Andrei. Eu nu m'am arătat! L'au dus la Victor, de era acasă, ori la moș Vasile. Să-l învăț un pic de manieră, pe domnul Andrei Nedelcu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
evistatrans.ivania.ro/in dm1901-1932

XXXIII

21 Maiu.

Azi Nedelcii ne-au trimes un răvășel printr'un fecior bocresc. Ne pofteau la dânșii să sărbătorim pe Sf. Constantin și Elena.

Am răspuns cu mii de iertăciuni și cu o pricină scornită.

...Dară mă mișcă stăruința asta.

La urma-urmei nu-i așa mare crimă ce a făcut Andrei. E mai mult nejudecata unui băiet copilăros...

XXXIV

17 Iunie.

M'a surprins, Andrei! Azi la amiază, pe când supraveghiam schimbarea florilor, în salon.

N'am avut încotro, și am rămas. S'a mai îmblânzit domnul Andrei! Pe fața lui pocăită, sfiala și bucuria, pe rând se iviau, când m'a zărit în fundul camerii, între plante.

O, însă eu am fost politicoasă, dar rece: bucuria împăcărei n'a răsbit prin masca serbedei politeți de salon, ce-mi hotărâsem.

Imi pare bine, însă, mă bucur nespus...

Sărmanii ochi negri, cerșind iertare pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

greşala făcută din nesocotinţă!... Şi zâmbetul cela încurcat, trist, vesel, la vederea mea!... Nu mă urăşte, Andrei... S'ar zice mai curând că-şi descarcă o mâhnire ascunsă: o descarcă pe cei mai aproape de sufletul lui...'

...Pe cei mai aproape de sufletul lui!...

XXXV

15 Iulie.

Mioara a împlinit trei ani.

A avut multe vizite: dimineaţa a venit doica. A primit-o Mioara, în cancelarie; a poftit-o frumos pe scaun; i-a spus, că maica se 'mbracă; a întrebat-o de Ghiţă, fratele ei de lapte; a mai stat vre-o trei minute liniştită, pe urmă, cum subiect de vorbă nu găsea, şi Mioara ştie, că nu-i frumos să laşi conversaţia să tânjească, iar musafirii trebuesc desfătaţi, s'a suit pe biurou, a scos calendarul din perete, l-a aşezat pe masă, s'a lungit cu faţa 'n jos alături, şi a strigat femeiei:

— Vin' să vezi!

Şi doica spărietă:

— Cocuţă dragă, să-l punem la loc... dacă vede maica?!...

Dă să i-l scoată.

Copila îl ţine zdravăn cu o mână, cu cealaltă arată:

— Asta-i egina Sabeta, asta-i Caol, asta-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indir1901-1932

Fenaud, asta-i Maiia, asta-i ial Caol... pupui Caol...

Il sărută, doica râde, râde și fetița.

Prin ușa întredeschisă privesc în cancelarie. Cu două zile înainte îi spusesem la culcare :

— Mioaro, mata să fii de-acuma tare cuminte—ești mare...

— De ce măică?

— Poimâne ai trei ani... Ce o să zică cucoanele, care vin să te felicite, dacă află că nu ești cuminte?

— ...Vin cucoane?...

— Da.

— Când?

— Poimâne.

Se uită la mine încurcată.

— Măică, asta e departe : *poimâne*?...

— Acuma facem nani. Mâine ne sculăm, suntem cuminte până 'n seară. Atunci facem iar nani și când ne sculăm, e poimâne...

Sare de bucurie.

— Da' vezi, Mioaro, să fii cuminte, să spui frumos *paa*; să vorbești, să nu fii uricioasă cu copilașii care-or veni la mata...

— Nu, măică, nu !...

Acuma, prin ușa întredeschisă, priveam rodul sfaturilor date.

— Cocuță, rugă doica, să-l punem la loc...

Il lasă din mână.

— Acu hopa jos !

O luă în brațe, o coborî de pe masă.

— Ce rochiță frumoasă are cocuța !...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ridică pestelcuța și cu glas îndulcit, atinsă la coarda sensibilă, cu ochișorii în jos :

— Să vezi mata, am o ochiță mai fumoasă în dulap la măica...

După prânz au venit cucoane, boeri, copii, Mioara le-a zis frumos *paa;* a lăsat să-i sărute boerii mânușița ; a mulțumit frumos când căpăta jucării de tot felul, radioasă a râs când năsica Nedelcu i-a pus în brațe o păpușă—*o fetiță* — mare cât dânsa. Cu ea în brațe se 'ndreptă spre ușă; plec după dânsa :

— Nu se poate, ai s'o strici.

— Veau afară...

— Fără fetița...

O strânge cu îndârjire la piept.

— Să vadă doica, fetița mele...

— Doica a plecat s'aducă pe Ghiță, să-i dai bomboane, bani, să-și cumpere căciulă de iarnă. Și încet : nu ești cuminte ? Ce-or să zică cucoanele ?!...

Mioara, o mică persoană, pe cât de voluntară, pe atât de ambițioasă, se 'ntoarce între copii.

Ne-am așezat cu toții în jurul biliardului să încercăm jucăriile cu mășinărie.

Era nostim de văzut capetele noastre la olaltă cu ale copiilor, râsetele noastre amestecându-se cu ale lor; mâinele noastre întinse odată cu ale lor după un cărucior în goană, după un domn înjobenat călare pe un cățel, după un paiaț mergând, cumpănindu-se, cu greutăți la picioare...

Retrăiam și noi câteva clipe de bucurie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

senină, de veselie curată, în mijlocul piticilor de tinichea...

S'au așezat pe urmă în salon, nicuții, la o mesuță cu scaune ca pentru dânșii. După ce au mâncat bomboane în farfuriile păpușii, cel mai mare din grămadă, Ionel, de cinci ani, propune să se joace de-a soldații:

— Eu sunt Stefan cel mare, Gică e general, Lența e regină, Mioara Maica-Domnului, Nicu...

— Birjar eu—sare Nicușor, băețelul Elenei Antoniu, născută Bercescu.

— Bine! Ne așezăm doi câte doi, ca soldații!

Se luară de mână.

Regina cu Stefan cel mare, Generalul cu Maica-Domnului.

— Da eu, da eu? se arată cu degetul Nicușor cel scurt și gros, învârtindu-se în loc ca un curcanaș...

Inlemniră: Nicușor cu cine? — se 'ntrebau din ochi.

— Aduc eu, aduc eu! Și Mioara iese pe ușă, se 'ntoarce cu Ghiță, feciorul doicei, fratele ei de lapte.

Privi o clipă, cam sfios în salon, băețelul în port țărănesc, cu bondiță, ițari și opincuțe nouă, prinse în găitane ochioase.

Incurajat de Mioara, care-l trăgea de mânecă, îl îndemnă cu vorba, cu semne, pași pragul, amestecându-se între copii.

Cei mari vorbeau, discutau; conu Iancu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

își găsise pe care-va de scărmănat, eu urmăream cu interes pe cei mici.

Mioara venea spre mine:

— Lui Ghiță, măică, dai boboane?...

— Adu-l aci!

Se 'ntoarce grupușorul întreg, îl aduce în alai.

Glasul celor mari se oprì ca stins pe neașteptate; sprâncenele se ridicară sus — pe frunțile simandicoșilor — la apariția țărănașului. Dar voia bună a celor mici, înblânzì lumea.

— Dai boboane, dai bani...—îmi amintea pe rând, Mioara, ce aveam de dat lui Ghiță.

Cei mari făceau haz. Andrei îl întreabă:

— Cum te chiamă?

— Ghiță...

— Știi carte?

— Vau învată: N'am calte, n'am pumb. Nu pot să 'nvată...

Din ușă, doica privea cu inima crescută la fecioru-său.

Copiii nerăbdători să se joace, îl chemau: fugì cu comoara în poala cămeșuții.

— Tu ce vrei să fii? îl întreabă Ionel cu aer de șef suprem

— Io... io...

— Motopolit, motopolit!... răspunde Lența pentru dânsul.

— La rând cu birjaru!

Și 'n pas milităresc, doi câte doi, ieșiră din salon.

Dela un timp, nemai auzind glasul lor, mă duc să-i caut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Erau în odaia Mioarei, în jurul doicei, care cosea un nasture la haina lui Ionel. El o întrebă:

— Pe mata cum te chiamă?

— Doica, chiamă!—sare ţanţoşă Mioara.

— Şi noi avem una care o chiamă *doica*, ţine 'n braţe şi dă lapte la Lizica...

— Ai o soră mică?

— Mică-mică...

— Am văzut-o şi eu—strigă Lenţa cu fudulie—are mâna mititică-mititică... N'are dinţi, nici picioare... Are ochii mititei-mititei...

Ionel o priveşte cu milă; şi cu înţeles către femeie:

— Are picioare în scutece... Mi-a spus Anicuţa... mata o cunoşti pe Anicuţa?...

— N'o cunosc—spune doica.

Ionel nu se dumereşte.

— Nu cunoşti pe Duduia Anicuţa?!...

— ...Dacă n'o cunosc!...

— Doică să ştii, că de-ai să vezi o duduie înaltă, slabă, cu nasul mare şi cu pistrui pe obraz să ştii că-i duduia Anicuţa...

— Oi şti conaşule...

Se servise masa. Ne-am luat fiecare odrasla lângă noi, să-i purtăm de grijă.

La tort, visătorul Crengescu ridică paharul şi adresându-se Mioarei, începe:

„In lupta pentru viaţă multe,
Copila mea, vei întâmpina
Şi n'o să creadă, n'o s'asculte
Mai nimeni de durerea ta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar reilor miloasă iartă
Şi-ţi caută drumul tău
Nu te 'njosi cu ei în ceartă,
De vorba lor, să-ţi fie greu.

Să fii în suflet cum te-arată
Oglinda 'n care te priveşti
Drăguţă blândă, bună fată
De tine să nu te mândreşti.

O, nu! Căci nimene nu ştie
Ce soartă 'n lume vei avea!
De 'nchipuiri şi de mândrie,
Să te fereşti, copila mea.

Iar frumuseţea, nu uita:
Din cer ne vine acest dar
Ferice-i fi să poţi păstra
Ca lucru sfânt, cerescul har.

Fără a-l slăbi din ochi, Mioara urmăreşte cu o atenţie de nedescris, toate gesturile lui. Nimic nu pricepe, nu mai poate de plictiseală, îşi pierde răbdarea şi când să înceapă ultima strofă, dânsa, cu pumnu la gură, cu vocea îngroşată:

— Vine ulsu...

Râsete, urale, se stârniră şi fetiţa trecù

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din mâni în mâni pe deasupra mesei, sărutată, dezmerdată.

Intr'un târziu lumea mică începu să moţăe a somn. Părinţii o trimete acasă cu dădacele, care ospătaseră sub îngrijirea doicei, a cameristei şi a Saftei.

Mioara a sărutat copiii, i-a poftit să mai vie.

Rămasă singurică genele încep să-i se 'ngâne cu somnul şi ei.

Din uşă, doica îmi face semn, ies cu fetiţa în braţe. Femeea îşi ia rămas bun dela noi, spune lui Ghiţă să ne sărute mâna. Mioara îl sărută, îl poftеşte şi pe dânsu să mai vie. Micuţa nu ştie încă de sferele sociale, în sufletul ei nevinovat mândria n'a încolţit. Cât va mai fi nevătămată inima ei curată? Cât de frumos răsăritä, oare tot se va ofili floarea sfintei simplicităţi şi va creşte în loc mândria crudă, necruţătoare?

— ...Măicä facem nani?...

O duc în etac, o dezbrac, o închin, o aşez în pătuţul ei...

— Cu fetiţa, măicä...

Ii dau păpuşa, o atrage la dânsa.

— Acum, când mai vine cucoane?

— La anu...

Mă Priveşte cu ochii mari albaştri:

— Până atunci nu mai e poimâne?

Şi lăsând capul pe perne, cu glasul leneş de somn:

— ... Domniţa, măicä....

Cânt încetişor:

Pe o stâncă neagră într'un vechi castel.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pleoapele cad peste ochii albaștri, întunecați de pupila mărită în umbra pologului.

Unde curge 'n vale un râu mititel.

Ploapele îngreuiate de somn se ridică rar.
— Cântă... măică...

Plânge și suspină tânăra Domniță...

Adormi odorul meu, rumen și alb ca o ga rofiță.

Și pe când din salon îmi venea un vâjâit de vorbă, veselie, cântec, într'o nespusă rugăminte cerșam de la cel de sus, oameni buni pe pământ în calea copilului meu, să-i fie viața mai dulce de cum i-a prezis-o amărâtul Crengescu.

XXXVI

7 August

De o lună împletesc de zor hăinuțe de lână și ciorapi, pentru finii mei din oraș și dela Nuferi. Mioara îmi ajută la depănatul lânei, ținând jurubița, și e încântată că ajută cel puțin cu asta la îmbrăcămintea „salacilor măicăi mele".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXXVII

9 August

Lucram şi eri pe bancă, în parc ; aproape de mine Mioara se legăna în hamac, moralizând păpuşa.

Dintre brazi răsare Andrei cu beretă pe cap şi în spinare, prinsă 'n curele, lădiţa lui de pictor.

Mioara sare din hamac, aleargă la dânsul, îl ia de mână şi cu haz îl întreabă :

— Andrei, da' de ce mata ai cutie'n spate; Andrei mata ai beretă pe cap?...

Schiţase câteva peisage din împrejurimi. Îl rog să mi le arate.

Desface grăbit curelele ; amabil, întinde pe masă, aşezându-le să le văd bine, cartoanele schiţate.

Mă uitam la ele de un timp.

Vine şi Victor, s'aşează lângă mine şi răzămându-se cu bărbia de umărul meu, le priveam împreună.

— Uite lângă moară, păduricea de măstacăni...

— Dincoace cărăruşa ce duce la bordeiul Ilenei, şi colo în fund, ascuns între copaci, se zăreşte, cu aerul lui misterios, bordeiul cu şindrila acoperişului putredă şi dărăpănată.

— Asta-i buchetu de sălcii ce se oglindesc n apă, la capătul podeţului...

Victor, privindu-le, îmi săruta încetişor colţul urechei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Trădătorule Iuda, mă 'ntorc, de ce-mi săruți urechea?

Și dându-mi capul pe spate, îl sărutai pe obraz. Victor se scoală.

— Mă duc să mă schimb de haine și mă 'ntorc!.

Mioara să iea după tată său.

Le strig din urmă: să pornească apă și cafea! Și către Andrei: trebuie să-ți fie sete...

— De loc! Și cu o mână nervoasă începe a strânge cartoanele, vădit căznindu-se să pară liniștit.

Mirată îl observ; timidă îi spun, că Victor ar fi vrut să mai le vadă.

— N'am să stau până 'n seară să aștept pe Victor!... și zeflemisând, strâmbându-mă: Victor ar fi vrut să mai le vadă!

— Dacă Victor *vrea* — apasă cuvintele — toată lumea *trebuie* să se închine voiei măriei sale!

Mânele 'mi cad ostenite în poală și întristată îi spun:

— Iar îți vin toanele, Andrei? Is foarte hotărâtă să nu ți-le mai sufăr și dacă reîncepi, nu te mai primesc decât în vizitele de etichetă, îți jur!

— ...De ce... și tace, și-și strânge tâmplele în pumni.

Eu, stăruitoare, îl întreb:

— Spune, spune... de ce te-ai aprins iar?

Cu glasul plin de lacrămi:

— De ce l-ai sărutat?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se opri...

— Andrei... începui, dar fără să știu ce să-i mai zic.

Dânsul zâmbește slab, amar.

— Ești prea senină din fire, nu mă poți pricepe... Nici nu trebue să mă pricepi !.. Și s'a înfundat în desișul de brad, pe unde venise.

Iară eu?.. O, Andrei !.. O căldură mă năpădește, de atunci ; O vioiciune, o înfiorare de fericire și de teamă, de câte ori gândesc la tine... Ești gelos ? *Pentru ce* ?

XXXVIII

Februar. La oraș

De multe ori m'am așezat înaintea biroului, am învârtit cheia saltarului, unde se odihnește de atâtea luni, caetul vieții mele. Nu-mi mai vine să scriu...

Vorbele's slabe, când trebue să răsfrîngă sufletul ; îs ca cel de pe urmă răsunet al ecoului...

Dacă scrisul nu poate ușura prea plinul bietului suflet, de ce a-și mai scri ?...

XXXIX

15 Mai

Fericirea ce mă năvălește, de când am simțit alipirea sinceră a sufletelor noastre, Andrei!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Privirile mai vorbește ca graiul cel mai meșteșugit!..

In grădina familiei Ioniu se petrecea la nunta Floricăi cu originalul Axenti.

Printre tufișuri de trandafiri și de liliac în floare, se plimbau cucoanele, în găteli primăvăratice; fete înconjurau pe Florica îmbujorată, transportată de fericire, ascunsă în vălul alb de mireasă; fetițe mici, cu Mioara între ele, depănau picioruşele mărunte cu pulpe goale, în ciorapi scurți, prin iarba fragedă a lunei Mai, ce părea un covor anume pentru copilașii ăștia—flori între flori —cu obrăjorii lor trandafirii, sub pălării mari de dantele; cu bucle aurii și cu rochițe brodate și scurte, deasupra genunchiului. De la o vreme se furișară într'o alee mai liniștită, mirii, și nu știu ce curiositate mă împingea să mă tot uit la ei. Erau singuri acuma. Și își vorbeau în șoaptă, ochi în ochi, une ori. Alte ori când privirile lui se aprindeau cam tare, dânsa apleca pleoapele, zâmbind misterios, cu roșață delicioasă pe chipul ei tânăr.

Andrei dă de mine, s'așază, mi-i arată.

— ...Is fericiți..,

— ...O, da, se vede...

— ...Se iau din dragoste...

— ...Se vede..., repet cu ochii întorși de la dânșii.

— ...Acuma crezi în căsătoriile de dragoste?

Dau din cap că *da*, urmărind distrată sborul grăbit a rândunelilor...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr 1901-1932

In gât îmi stă ca un nod de plâns. O părere de rău nelămurită, nehotărâtă simt, ca prima lumină a zorilor întunecate încă, de umbrele nopții.

Imi murmură încet, aplecat ușor spre mine:

— Da, ești fericită, acuma, cu copiliţa lângă mata... Te pricepe, Andrei, prietenul de demult...

Mângâioasele cuvinte, împuternicitoare, ca mâna ce ți-se 'ntinde în ajutor, când stai gata s'aluneci pe povârnișul repede!

Copila!... De ea mereu să-mi vorbească! Mi-e scumpă prietenia lui! Crescută cu dânsa 'n suflet, a devenit o nevoie a vieței mele, ca somnul, ca apa, ca soarele. Și nu cer mai mult de cât să mă priceapă!

XL

Nuferi, 5 Iunie

Aproape zilnic e la noi, Andrei. Mioara îl cunoaște de pe pas, când urcă scările. Devine prietenul casei, a cărui tabieturi, a cărui colțișor favorit pe canapea îs știute de cei de gazdă.

Și nu e nimic mai mișcător de cât tovărășia de idei și simțimânte îutre el și noi, tovărășie din care isvorăște prieteniile de trăinicie rară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XLI

7 Iunie

— N'a venit nimeni la noi? mă 'ntreabă cam îngrijat Victor.

— Andrei.

— Şi azi??...

— Ei, da!..

— Nu găseşti că prea des vine?

Cu toată convingerea gândurilor mele curate :

— Altul poate aşi găsi, dară Andrei?... Copii, ne-am jucat amândoi. Şi partea vie ce a luat ori când la necazurile noastre... E ca un frate scump, pentru mine...

Imi ia mânele într'ale lui şi privindu-mă în ochi :

— Eşti prea cuminte, te respect prea mult ca să'ţi impun voia mea. Poate să te jignesc cu asta... Am toată încrederea în judecata sănătoasă a Aglăiţii mele...

Şi a ieşit din odae.

— Am rămas pe gânduri, turburată de o îndoială...

— Oare fac bine primindu-l aşa des?..

XLII

9 Iunie

Nu, nu fac bine! Recunosc din însufleţirea ce mă cuprinde, când îl zăresc; de cum mă zăpăcesc une-ori, când, pe neaşteptate s'a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

proprie de mine ; din răul ce mă necăjește, când pare nemulțumit de mine, ori pare a purta grija alteia mai mult ca a mea. Ași vrea să-l văd mai rar...

XLIII

12 Iunie

Ași vrea, dară nu pot !... Cum să nu-l primesc, și ce's vinovată de bătăile inimei iuțite, fără voie, când glasul lui bărbătesc răsună 'n sală :

— Acasă-i măica ?

Iar vocea plină, în mlădieri dulci răspunde :

— Acasă, Andrei ! Poftim, Andrei... și Mioara se înalță în vârful picioruşelor s'ajungă clampa de la odae unde liniștită, în aparență, dar cu svâcneli de inimă numai de mine știute îl aștept să intre.

XLIV

Durău, 22 Iulie

Andrei, Andrei, ce ai făcut cu liniștea mea?

Am și acuma înaintea ochilor privirile tale ce-mi trecură prin inimă ca două ascuțișuri înroșite 'n foc, pentru că nu ți-am fost pe plac.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Să-ți înșir aci, câte nu-ți pot grăi, scumpul meu. Să mă lămuresc așa cel puțin :

O legătură, o comunicație tainică între două suflete, fără ca trupurile să știe ceva de asta. *Așa trebue* să fie prietenia noastră. Mă pricepi Andrei ? Te iubesc cu tot ce am mai bun în mine, și țiu la respectul tău, ca la dragostea ce iesă la iveală din toanele tale rele, chiar.

„*Dragostea nu judecă*". O, ba da. Suprema dragoste, judecă! Suprema dragoste îți leagă inima de minte, le împărechează și mână 'n mână se îndrumează 'n viață. De la dragoste la stimă e un pas așa alunecos. de nu te poți opri la cea întâi, lipsindu-ți a doua.

Vorbesc de dragostea ființelor superioare, care nu înțeleg prin ea numai unirea animală a două trupuri.

— M'ai pricepe Andrei ?

— De asta scumpul meu nu m'am supus, când ai venit la mine și profitând de haosul asurzitor al lumei, pregătindu-se de excursiune, m'ai rugat să fim în aceiași trăsură.

Ți-am răspuns blândă, însă hotărâtă :

— Nu știu cum a regulat Victor...

Mânios :

— Ce tot Victor, tot Victor !

— Dar, Andrei, cred bine că de Victor trebue să mă sinchisesc, nu ?...

Te-ai buzumflat și mi-ai aruncat în obraz:

— ...Și de Dragoș !...

Iar când ai văzut că în adevăr și Dragoș

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

s'a suit în trăsura noastră, ochii tăi, ca două bucăți de fier înroșite 'n foc, mi-au trecut prin inimă.

XLV

Nuferi.

Si în tot drumul până la mănăstire, n'auziam alta decât caii sforăind, bătând cu nerăbdare din copite ; veselia, vorba dintr'o dată a lumei aprinse de plăcerea excursiunei : toată mișcarea, în fine, din clipa plecării și pe deasupra forfotei generale, glasul tău, Andrei.

Am căutat în desele popasuri până la Durău să-ți vorbesc, să-ți opresc privirile și asupra mea. Te fereai, Andrei și de ai fost nevoit, odată de două ori să mi te adresezi, fața ta devenea rece, nepătrunsă, o mască.

Se vede că suferința lăuntrică mi se cetea pe chip, de m'a întrebat Eleonora :

— Nu ți-e bine ?

Așa eram de zdrobită, că mai eram să sbucnesc în lacrămi și să-i spun tot... Noroc că nu am fost singure...

Pe urmă, când urcam Ceahlăul, ce-a fost meschina ta răzbunare? N'ai priceput că pentru tine lăsasem calul mai la pas—să te am aproape ? Că, zăpăcită de privirile tale, ce le simțeam asupra-mi, eram s'alunec cu cal cu tot în râpă ? Te-ai dus la Victor, m'ai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

părât că nu bag de seamă, l-ai sfătuit să-mi poarte *el* ori *Dragoș* de grijă la coborât. Și Victor m'a certat, iar tu îl întărtai, exagerând primejdiile prin care trecusem, până, scoasă din fire, zbucnii în plâns...

Seara, abia întorși de pe munte, abia intrați în odăițele joase și întunecoase a stariștului, o ploaie cu fulgere și tunete a început să toarne.

Ședeam la fereastră și priviam fulgerele, ce părcau, în întunerecul amurgului, niște șarpi de foc, întinzându-se pe munte, până aproapo de poale... Te-ai apropiat, Andrei. Ai căutat vorbă. Aș fi vrut să nu-ți răspund... N-am avut tăria. Puternic mă atragi cu toată firea ta schimbăcioasă... Și ți-am răspuns.

Eleonora a venit între noi și desmierdându-mă, ți-a zis:

— Ai făcut-o să plângă, uriciosule...

— Ah—zisei revoltată—ești rău, Andrei...

Mi-au mers la inimă vorbele tale:

— Nu s rău, și nu-ți închipui ce s'a petrecut în mine, văzându-te în lacrămi... Fiecare suspin mă isbea dureros...

Toți trei am tăcut și—vezi Andrei—rostite în fața Eleonorei, au pentru mine un preț îndoit, cuvintele tale.

M'am înseninat și drumul spre casă, pe plută, mi s'a părut un vis.

Bistrița pe-alocurea iute, pe-alocurea liniștită; umbrită de salciile ce-și jucau pletele în apă, ori orbitoare de strălucirea soarelui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în amiază; ici spumoase, valurile lovindu-se de stânci; colo, limpede, ca într'o oglindă răsfrângându-se natura — de s'ar fi zis două tablouri la fel—suprapuse, cel de jos răsturnat și despărțit de cel de sus numai prin dunga malului...

Dar la atâta farmec, s'amestecă o jale... de mine... de tine... de toți ai mei... de toate. Și-s ostenită de drumul ăsta la mânăstire. Și-s ostenită moralicește...

. . . . . .

E grozav să ai cunoștința răului spre care aluneci și să nu te poți oprì, să nu poți strigà: ajutor!... Ce-ar fi să mă duc la Victor, să-i spun zbuciumul meu ascuns?!...

XLVI

6 August.

— Oare ce șotie să-i jucăm lui conu Iancu? —se 'ntrebau Nedelcii, moș Vasile, Victor:

— Să nu vie de-atâta vreme la noi?!... Și-și frământau capul să scornească ceva de haz pentru hărțăgosul moșneag.

Lui moș Vasile i-a venit ideea bună:

— Tot e dânsul numai cu *trecutu* 'n gură: să vă îmbrăcați amândoi cu straile din vechime, să se puic caii la carăta galbenă din droșcărie și să vă duceți la dânsul...

Intr'un glas votarăm.

— Imi fac zulufi!—strigam eu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Moșu își da părerile:

— Îmbrăcați frumos, câți-va băietani—de cei pricepuți, să pocnească tare din bici și să chiuiască surugiește...

— Noi—spun Nedelcii—mergem mai înainte la Răchite, spunem și la alți vecini să vie, să ne găsiți acolo...

Ne prăpădeam de râs închipuindu-ne mutra lui conu Iancu. Și o săptămână întreagă numai grija lui am avut.

Camerista a dus la umezeală, în pivniță, rochia străbună de fai, să piară urma cutelor de câtă vreme stătuse păturită.

E o matasă în dungi late roz și galbene; pe dunga roz îs crenguțe cu boboci de trandafiri galbeni, pe cealaltă dungă, boboci de trandafiri roz.

E deschisă tare talia: gâtul, umerile, pieptul îs aproape goale. Mâneca e în bufuri: iar fusta largă, din vremea malacoavelor, ar încăpea două cucoane de volumul d-nei Manole.

În Dumineca ceea ne-am gătit amândoi.

Eu cu zulufi, cu cercei lungi, până la umere; în mână cu evantaiul de pene de struț cu mânerul de fildeș, încrustat cu aur; înfoietă în fustele crocmolite ce țineau loc de malacov. Pe deasupra decolteului cam deochiat, mi-am așezat o dantelă găsită tot prin sipetul străbun. Cu ce naivitate își desvăleau bunicele noastre „farmecele“ și ce mame cuminți, ce soții iubitoare, pentru despota lor jumătate erau. Azi gătelile îs mult

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

mai serioase și datoriile noastre de soții și mame le luăm mult mai în ușor.

Victor s'a gătit cu giubeaua de matasă; pe sub giubea s'a încins cu șalul turcesc de preț; pe cap a pus işlicul și-n gură ciubucul încrustat cu mărgian.

Când coboram scările, împiedicându-mă în foile de răsbunică, Mioara, pe balcon, se strângea grămadă de râs:

— Taticu meu e popă, taticu meu e popă!..

Pe cerdac la dânsul, Drăghici vorbea oaspeților gesticulând.

Intrarăm în chiotele surugiești, în pocniturile de harapnice a flăcărilor călare pe caii înaintași.

Bătrâna caretă o luase întâi la pas, din greu; pe urmă mai iutișor, mai iute, până și desmorțise încheeturile înțepenite de atâția ani de odihnă, și la scara Răchitelor conteni bodrogăneala ei de babă.

Conu Iancu a rămas în mijlocul povestirii cu gura căscată, cu brațele'n aer, cu privirile nedumerite; iar când am coborât împleticindu-ne în poalele lungi și largi, își îndreaptă spinarea, își răsuci mustața, coborî câte două nesfârșitele trepte, cu licăriri șirete în ochii mici și negri.

Imi sărută galant mâna, îmi dete brațul, mă ajută să urc scările, cu băgare de seamă, cu zâmbete curtenitoare.

Pe cerdac, lumea se ținea de parmaclîc, îndoită de râs.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Moș Drăghici, încântat, îmi vorbea voios, cum nu-l mai auzisem:

— Imi venea mie un huit, o huruitură îndepărtată!... Ce să fie? mă 'ntreb. Nici când erați aproape nu mă puteam lămuri... Numai când v'am zărit, am priceput...

Și cum ajunsesem sus, cu gest falnic către musafiri:

— Vedeți voi? Așa se purtau jupânesele 'n vremuri!...

— Vedem, Coane Iancule! zâmbeau a rîs cu toții, sărutându-mi mâna, strângând-o pe a lui Victor.

La spatele meu Dragoș se rugà de Victor.

— Domnule Iorgulescu, *mâăă rog*, vindemi-le straile astea... mâăă-rog... domnule Iorgulescu.

Și Victor se ferea:

— Taci, bre! glumești?

In vremea asta Nedelcu încerca să aprindă pe moșneag:

— Ce gusturi delicate aveați în „vremuri".

— Ce dunguliță subțiri la stofă...

— Ci-că-i bună de perdea, pârâște Dragoș.

— Ba Dragoș mi-a zis că-i popesc, zise Nedelcu.

Moș Drăghici nu se tulbură, de data asta.

— Popesc, băbesc, cum vreți, spuneți-i... Da vedeți voi ce frumoase erau femeile în vremuri? Ele înfrumusețau rochile de pe dânsele, nu rochiile pe ele, ca 'n ziua de azi. !...

— La dreptul vorbind, din rochia de stră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bună, capul doamnei pare o floricică răsărită pe un trunchi bătrân, spune Dragoș.

— Chiar așa!—îl bate mulțămit Drăghici pe umăr.

—E poetic, D-nu Dragoș!—aud glasul lui Andrei.

Mă uit într'acolo.

Mă tulbur, zâmbesc încurcată, cu bătăile inimei iuțite: Nu i plăcea gluma asta.

Vedeam de cum sta răzămat de ușor, de cum își smulgea mustața mică, de cum mă ațintea...

Duduia Vochița mă luă lângă dânsa pe canape; în jurul meu era însuflețire; căutam să par însuflețită și eu, dară ochii mi se întorceau mereu într'acolo, unde el sta rece, desprețuitor...

O grijă chinuitoare mă lovi:

Nu va veni el de loc lângă mine? Și un dor bolnav de glasul lui, de priviri bune aplecate asupra-mi, ca în grădina Ioniu, mă lovi, dar n'a venit, nu!...

XLVII

15 August.

Nu mai vii și mereu te aștept, Andrei!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XLVIII

18 August.

Îl aştept mereu... De câte ori aud un tropot de cal ori un pas pe scări, inima 'mi bate în zvâcniri nebune... Şi rămân mută, zdrobită în faţa dezamăgirei...

XLIX

24 August.

Andrei nu mai vine! La Nedeleii merg des, nădăjduind să-l văd.

Nu-l întâlnesc!... Se fereşte de mine?... Nu vrea să mă mai vadă?...

...Poate vre-o „elegantă“ îi ocupă mintea şi a uitat de noi de la Nuferi?... Şi eu îl doresc, îl doresc, ah, cum!...

Câteodată, cu gândul la dânsul uit de restul lumei, n'aud când mi se vorbeşte, mă opresc în mijlocul conversaţiei, trag cu urechea afară, unde mi pare că o voce scumpă lămuresc.

O grijă mă cuprinde uneori: dacă mă ghiceşte Victor?... Când un suflet e înviorăjit ca al meu, cum de ochii, glasul, nu îl dau de gol?

Ce taine se pot ascunde în suflet, ce răbdătoare e cutia ce le închide!... Căci vai,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

sufăr de o boală morală cumplită, și trupul meu nu se mai resimte de neîndurata boală.

L

1 Septembrie.

A venit Eleonora Nedelcu la noi.

Am întrebat-o de tine, Andrei.

Ii năcăjești, îmi spune ; ești cu toane, ești de necunoscut... Nu ieși cu săptămânele din casă, ori nu vii acasă zile întregi...

Ce e cu tine Andrei ?

LI

1 Ianuarie.

Scumpa nădejde, pentru care mi-am dus zilele de azi pe mâine!... Dezamăgirea, vai!... Eram sigură să te văd intrând cu felicitări pentru anul ce începe.

Și numai un bilet ai trimes, cu sarbedele litere convenționale în colț...

Cu ce te-am supărat așa ?!...

O fi fost o presimțire, aleanul ce mă cuprinse, așa deodată, asară, pe când în casă era veselie mare, iar în ogradă, horă mare se încinsese în jurul căpriței cu blana de hârtie, care se 'ntorcea clămpănind și jucând în loc, de la Irozii cu coroane de car-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ton poleit: la Turcii cu uniforme de cit roș și cu iatagane cumplite de lemn, la șold; la Moșilică cu chitic îmblănită pe cap, cu caftanu negru aproape ascuns de barba de țigaie, lungă pân' la genunchi, și spre care căpriţa întindea mereu botul, o apuca, o scutura în țipetele jidanului, înăbușite de cântecele fluerilor, și de străvechiul

„Aho, aho, copii și frați"

a flăcăilor, cari, cu pocnituri de harapnice mânau buhaiul mugind fioros, din fund de poloboc.

LII

15 Ianuarie.

De multe ori am luat condeiul să-i scriu... Nu îndrăznesc...

LIII

15 Februarie.

N'auzi chemarea mea, Andrei?

...Când sunt singură, singură, și cu gândul la tine, n'auzi desnădăjduita chemare?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

N'are voce sufletul, dară iubirea ca fulgerul ar trebui să răsbată prin lumi, până la cel îndrăgit, să-l atragă...

LIV

20 Martie.

Incep să se topească zăpezile, începe să se încălzească soarele.

De ce nu găsesc la transformările firei, farmecele din ceilalți ani...

LV

22 Martie.

Să-l știu așa aproape și așa departe, totuși !...

LVI

15 Aprilie.

De ce nu m'am furișat la pieptul lui, când am priceput *pentru ce* suferă, să-l desmerd pe Victor?

Ce filosofie a dragostei făceam mai an?... Nu e drept, iubirea nu judecă ! Și acuma te iubesc cu toată puterea întregei mele ființe...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi te iubesc, Andrei, de pe când ne alungam prin iarbă după fluturi—*rază* de dragoste era atuncea, prefăcută, acuma, în flacără puternică!

LVII

2 Mai, Nuferi.

Mai dinioară am râs cu moartea în suflet; acuma scriu şi literele-mi joacă printre lacrămi?

Pleacă, Andrei! Eleonora Nedelcu mi-a spus. Am simţit ca un cuţit prin inimă, am privit-o întrebătoare, căci grai nu aveam.

— E nesuferit cu toanele lui!.. Nedelcu se bucură să-l vadă odată dus...

Am râs, am râs, de desperare am râs... Eleonora Nedelcu nu pricepea ce m'a lovit. Şi când m'am liniştit i-am istorisit ceva de haz, de care-mi amintisem ca prin minune...

O, Doamne! Viaţa întreagă aşi trece-o veselă, senină, avându-l aproape. Dară numai cu amintirea lui, cuprinsă mereu de acelaş gând, de acelaş dor, e de neîndurat!

LVIII

15 Maiu.

Mai dinioară, aplecată pe gherghef, tră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

gând a lene acul, îmi făceam tot felul de planuri: să-i vorbesc lui Andrei, să-i spun cuvinte mișcătoare ce înduplecă. Însă când? Unde?

El nu mai vine. Să plece fără să-și ia rămas bun de la noi?!...

Atâta căldură-i în vorbele ce repet într'una, să nu le pierd șirul, că mă înduioșez eu până la lăcrămi... N'o fi nici dânsul de piatră...

LIX

20 Mai.

Tremur de o presimțire: dacă el pleacă fără să mă revadă?

Ce-ar fi într'o zi să mi se spuie:

— S'a dus Andrei!

LX

5 Iunie.

O, ai venit, ai venit, scumpul meu!... Tocmai când mai desnădăjduită ca ori-când îmi luasem lucrul și mă așezasem la fereastra deschisă.

In casă era liniște adâncă.

Fetița 'și împlinea somnul de amiază; ceilalți prin odăile lor, cu stolurile lăsate 'n jos, dormeau.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Firea întreagă amorțise de ferbințeala soarelui; în aer musculițele se mișcau a lene; albinele, moleșite de căldură, umblau pe prichiciul ferestrei, ori, ca îmbătate, se isbeau de tot ce le sta în cale; păsărelele sfătuiau în murmur prin crâng; de sub streașină câte o rândunică se coborâ ca o săgeată pân' la pământ, se ridică la cuib cu fâlfâeli grăbite... De departe 'mi venia cântec abia auzit de cocoș, cotcodăceală de găină, muget de vită, sunet de talangă...

Mă cuprindea și pe mine toropoeala înconjurătoare, cât pe-aci s'adorm.

Un tropot de cal mă face să tresar. Ridic capul: El!...

Am sărit de pe scaun, m'am aplecat pe geam... Și tot ce buzele mele nu îndrăzneau să rostească... le-o fi rostit zâmbetul și ochii mei.

Ai intrat vorbind tare Andrei, ți-am făcut semn cu degetul pe buze, să nu tulburi odihna celorlalți.

— Ce somnoroși *castelani!* ai glumit sărutându-mi mâna.

Ce curaj să vii pe-așa căldură!

Tușesc să-mi dreg glasul schimbat de emoție.

N'ai băgat de seamă, mi-ai răspuns foarte în ușor:

— Curaj de nevoie, plec la oraș să prind trenul de sară...

— Astă-sară pleci? Și de ce?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Pentru pictura mea... Mai am nevoie să văd lucruri nouă...

— D-na Nedelcu ce spune?

— Ce să spuie?... Va aduna bocitoarele...

— Are dreptate să...

— Ce dreptate? Vreau să fiu pictor, nu buiugiu! ai tăiat scurt vorba.

Eu am tăcut. Mi s'a muiat curajul. Şi tot discursul, pregătit de-atâta vreme, mi-a sburat din minte, nu-mi aminteam nici primul cuvânt...

Mă mai temeam că-ţi aprind mânia, gata să s'aprindă ca praful de puşcă.

Am plecat ochii pe brodărie, şi socoteam şi mă frământam: să-ţi vorbesc, ori nu?

Tu nu mă băgai în seamă: te plimbai prin odae, fumând; oprindu-te în faţa cadrelor din părete, ce le cunoşti ca şi mine de bine; răsfoind cărţile de pe masă; aşezându-te s'aprinzi altă ţigară, sculându-te iar.

N'aveai astâmpăr.

In sfârşit, te-ai oprit în faţa mea, şi după ce ai făcut două rotogoale de fum în aer, ai aruncat ţigara aproape întreagă pe fereastră, şi mi-ai zis:

— Aşa te preocupă cusătura ceea că uiţi să mă tractezi cu o dulceaţă...

Cerându-mi iertare te-am rugat să sui.

Şi după ce a plecat servitorul m'ai întrebat:

— Ce-ţi face gloata, de la mic la mare?

— Dorm cu toţii....

Râzi de mine:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dorm acuma, nu dorm într'una.

— Altfel îs bine. Dacă mai stai, îi vezi...

— Mă duc! Imi pare rău că nu i-am văzut, ai luat ținută respectoasă, te pregăteai să-ți ieai rămas bun.

N'am mai știut ce fac! M'am agățat de brațul tău, cu amândouă mânele.

— Pleci! Negreșit pleci?

Uimit ai rămas... Din văpaia ochilor negri, vedeam duioșia, bucuria ce te năvălirâ...

— Să nu plec?...

— O, te rog! îngân într'un suspin.

Și tulburată, te văd aplecându-te asupră-mi și ispititorul tău chip apropiindu-se din ce în ce de al meu...

Slab de tot îmi trece prin minte primejdia unei așa stări... N'am putere să mă mișc, să mă smulg amețitoarei clipe...

Dară o chemare dulce, ușor îngânată, mă desmeticește:

— Măicâ...

Imbujorată de dormit, sbârcită, frecând cu dosul palmei ochișorii somnoroși, goluță în cămășuța de zi scurtă și decoltată, Mioara mă striga din prag.

Te-ai întors spre dânsa, cu mișcare de ciudă.

Eu mi-am deschis brațele să o primesc...

Ah, Doamne, copila! Și par' că nu îndrăzneam s'ating trupușorul curat! Imi făceam ovină neiertată, de gândul rău chiar, de odinioară.

Micuța a sărit pe genunchii mei, cu alin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tări, ascunzându-şi obrazul la pieptul meu, prefăcându-se că nu te vede, aruncându-ţi priviri codişe, zâmbiri dintr'o mustaţă ce te ademeniră prin nevinovăţia lor...

Victor v'a găsit jucându-vă de-a „nija“ în jurul scaunului meu...

Ai stat până târziu noaptea.

Uitase şi de plecare; iar la întrebarea lui Victor, ai răspuns hotărît, cu ochii în jos : rămân ! pe urmă încet, încet i-ai ridicatspre mine, ochii tăi negri plini de văpaie.

LXI

6 Iunie, 3 ore în zori.

N'am dormit toată noaptea... şi văzând în patul de alături somnul adânc al lui Victor... un dispreţ, o milă de mine 'mi veniră...

Ce întortochiată e calea inimei mele !...

Sărmanul Victor!

Oare drept să fie ? Eu, femee cu puternice principii de castitate, de fapt să nu fiu de cât o uşuratecă, o svăpăiată ? !...

De nu venea la timp copila, ce s'ar fi întâmplat ?!...

Dar era aşa puternic, aşa de nebiruit, zâmbitor, strălucitor de fericire, înclinat tot mai tare asupra-mi... Mai la urmă ce vină... Vai, nebuna de mine ! Is măritată, doară ; îs *mamă*—mama Mioarei mele ! !...

... O săruare însă, ce mare vină ? !...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

.... Sărutarea învoită, câte nu îngăduie?... Odată stăpân pe mine, odată încleştată de braţele lui... Cine ştie ce s'ar mai fi întâmplat!...

Victore, Victore ce păcătoasă sunt.

Iar voi care mă ţineţi ca pe o icoană!...

Cum de fur atâta încredere?

Nu, nu! Când voi fi singură, nu te mai primesc, Andrei!...

Nu voi muşcă sânul ce m'a încălzit!—

LXII

6 Iunie, ora 4 p. m.

De-aşi putea să alung, să şterg din minte, orice nu-i Victor, nu-i Mioara, nu-i mama, nu-i moşu!...

De ce nu pot?

De ce, cum am aţipit puţin în ziuă, de *dânsu* am visat şi când m'am trezit, ca într'o jumătate beţie, retrăiam visul, năvălită încă de fericirea din vis, fericire cum nu e pe pământ?!...

Şi ce presimţire a împins nevinovatul sufleţel spre mine? Nici nu ştiu când mi s'a apropiat:

— Măica doarme?

Am strâns-o la mine, cu toată puterea mustrărei de cuget...

Trebue să-l uit, Doamne! Nu mă lăsa pradă ispitei primejdioase!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

M'am sculat hotărîtă, mi-am îmbrăcat eu singură copila, am intrat în baie rece, rece, să-mi răcoresc trupul, să-mi răcoresc creerul, aprinse de ferbinţeală.

... Dară tot la dânsul mă pomenesc gândind, amintindu-mi toate vorbele, toate privirile!

Ultima ta privire, Andrei, când Victor te-a întrebat de plecare!

Căutătura cea mai caldă ca orice rază din cer!...

LXIII

10 Iunie.

Ne-am întâlnit la Drăghici...

Veneai înaintea noastră vesel, râzător, sprinten, cu mâna întinsă, cu licăriri de bucurie în ochi.

Cât pe-aci să uit de hotărîrea luată—m'am stăpânit la timp... Deodată a rămas mirat, pe urmă s'a mâhnit. O, cum ţi-aşi fi strigat atunci tot focul ascuns!

Un căpuşor cu cârlionţi bălani şi capuri argintii îmi răsăriră înainte...

Dar te iubesc, te iubesc la nebunie, Andrei! Şi dragostea asta, ca o otravă distrugătoare mă pătrunde din ce în ce!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

LXIV

Octombrie, în oraș.

Trebue să ascund mai adânc în mine s'ările nenorocitei mele inimi:

Victor povestea nu știu ce; crezând că vorbește cu ceilalți, nu-l ascultam.

— Aglăiță!

Tresar, mă'ntorc spre dânsul, și ca trezită din somn:

— Mie'mi vorbiai?...

— Ah! face el inervat—eu nu știu ce ai de o vreme... Par'că plutești prin lună, și stele!...

— Ce spuneai?

— De zece ori în șir te-am întrebat și, slava Domnului, puteam trezi un mort, cât am vorbit de tare! La ce te gândeai?

Și bănuitor vroia să scormonească adâncul gândurilor mele: —La ce te gândeai?

Simții sângele în obraji.

— Nu știu!..-

— Nu știi?... Am să caut să le știu eu!

— Ce mă întrebai mai dinioară?

... Dacă vii cu mine la București—strigă tare, apăsând cuvintele rar. Mă plictisea la urma urmei:

— Ce faci atâta larmă pentru c'am fost distrată?

— Nu-mi place să fii așa!...

Scoasă din răbdări:

— Crezi că-s 'pusă pe lume, ca să fiu nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai pe placul tău? îl ațintesc cu știdare. El a tăcut, săracu, a plecat capul, o, cât de trist!...

Lasă, lasă! Cum de-l faci să sufere?... îmi strigă conștiința și tremurând de mânie pe mine—m'am sculat să ies, și cu fața'n palme, isbucnii în plâns nervos, isteric.

N'a putut să mă împace. Vroià să mă liniștească, l'am respins îndârjită, rea, înfuriată—pe mine, — pe el! A plecat cu inima îndoită la București.

Trebue s'ascund mai adânc în mine nenorocita stare a sufletului meu... Dacă Victor ghicește?

LXV

Ianuarie.

Zilele de iarnă trec albe, liniștite, strălucitoare de soare rece, întunecoase de nouri plumburii ce le face posomorâte ca chipul dușmănos.

Andrei vine des la noi și mereu cu atenție gingașe: flori—mereu îmi aduce flori. Și când mi le dă, ochii lui cer îndurare, căci de *atunci*, am fost în fața lui cumpătată în expansiunea prieteniei.

Când Victor îmi aducea flori în timpul logodnei, găseam crudă atenția, crudă pentru flori, și acuma, când Andrei îmi întinde buchețelul de toporași, cu o mână lacomă îl

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

primesc — îl desfac fir de fir, le presar pe masa de scris și în căldura odăii prind a răspândi parfumul dulce și moale, ce aspir cu nesaț. Iar când se veștejesc le strâng iar fir de fir, le încui în saltar, printre caetele mele, floricelele dela dânsul.

Inima asta proastă, la ce copilării ne'mpinge, așa-i Andrei ? N'am putere s'arunc floricelele dela tine. Mi s'ar părea c'arunc o părticică din gândul tău pentru mine... Asta-i toată fericirea dragostei mele și asta va fi mereu, căci niciodată nu vei ști cât îmi ești de scump.

Cântarul inimei mele se cumpănește între tine și datoriile mele. Și nu voi cădea niciodată !

LXVI

Februarie

Fusese lume la noi, asară.

Am stat până'n ziuă și mai dinioară, abia odihnită, mă jucam cu Mioara „de-a cucoanele." Andrei intră :

— Am vrut să fiu cel întâi să te felicit de reușita sendrofiei.

— Așa-i c'a fost însuflețire ?

— ... D-ta te petreceai ca o fetiță...

— ... De bucurie să văd atâta vioiciune...

— ... Eră și o mâhnire, într'un colț de salon — ai văzut-o ?

Mă apăr cu jumătate de gură :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

— Nu.

Dar îl văzusem, îl văzusem trist—tăcut—era retras într'un ungher mai ferit.

— De ce ești așa cu mine?

— Cum îs cu toată lumea, Andrei.

Și bătăile inimei o minută oprite, începură acuma iute, iute.

— ... Nu merit mai multă atenție ca...

Dau din cap că: *nu*.

Imi caută privirile și rugător șoptește:

— Drept spui? Drept?...

Totul în jurul meu se'nvârtea cu mine.

— Atunci de ce cu...

Spărietă mă uit la dânsul, presimțind o jigneală. S'a oprit însă și a început a-și strînge capul în pumni, p'arc'ar fi vrut să stoarcă din creer o idee chinuitoare.

— Is gelos, iartă-mă, fii altfel cu mine...

Pripit, pripit, cu tremurare în glas, dar hotărâtă, nedeslipind ochii dela căpșorul bălan dintre noi:

— Trebue întâi să gândesc la gelozia lui Victor... Trebue să mă gândesc la ai mei întâi și numai pe urmă la...

A tăcut—a mai stat puțin și a plecat...

Am rămas locului, abătută...

Mioara nu pricepea ce a stricat cheful Măicăi de nu mai vrea să se joace „de a cucoanele".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

LXVII

9 Martie

Şedeam în jilţ şi citeam, fără să prind şirul unui rând, măcar căci mintea-mi rătăceà la el; Mioara pe covor la picioarele mele, îşi legăna păpuşa.

— Măicâ, buniţa zice că tu eşti buniţa fetiţei mele...

Dau din cap că *da*.

Incântată:

— Şi taticu-i bunel... Măicâ, de ce păpuşele nu vorbesc?...

—Pentru c'ar fi prea mult huit de-ar vorbi şi fetiţele şi păpuşele...

Rămâne pe gânduri;

— ... Pentrucă de aceea?... Şi ridicând spre mine ochii mari albaştri, în care se resfrâng de pe acuma stările sufletului ei senin:

—Măicâ. tu erai băeţel ori fetiţă, când erai micâ?...

Fac haz, înveselită...

Aşa-mi împrăştie oricând necazurile, cu limbuţenia ei drgălaşă.

Dulce vântuleţ de primăvară, alungând întunecoşii nouri.

Minunate-s în curata lor nepricepere, întrebările inteligenţei născânde!

— Ce hohote vesele îs pe-aci? Auzim strigând în sală.

Inainte s'apuc a mă scula, Andrei intră:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Sărut mâna la cucoane!

Mioara se întoarce cu haz spre mine.

— Măică, mi-a zis: cucoană! — și către dânsul:—eu îs fetiță, nu cucoană! Pentru de ce mata zici cucoană la fetiță? Și așa nostimă era în nedumerirea ei, că ne lovește râsul...

Eu, eram plictisită și încântată să-l văd... Aș vrea să nu mai vie, când îs singură. Aș fi dorit să plece și mi-ar fi părut rău să nu stea mai mult. Îi arăt scaunul. Fără să s'așeze, răzămându-se numai, de spătare, îmi spune că Nedelci ne poftesc la dânșii Sâmbătă sara,—încep sindrofiile în vederea alegerilor... Veniți?

— Am să-i spun lui Victor

— De ce?...

— De el atârnă... Poate e ostenit, poate are alte proecte.

— Fără dânsul nu poți veni?...

— Sigur că nu...

— De ce?

Iar vorbește sucit, gândii. Are iar gust de ceartă. Altfel cum i-ar trece prin minte să merg singură la o sendrofie...

— Repezit mă întreabă.

— De cine e gelos, Victor?

— De nimeni...

— Spuneai, doar, astă iarnă...

Imi amintii—îmi era ciudă pe mine. Ce nevoie avusesem să-i încredințez lui astfel de lucruri?

— Ca oricare bărbat...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

—.. în vrâstă...

Mă fac că n'aud.

—... E gelos de toți și de nici unu. Nu trebue să-i dau prilej său fie anume de care-va ge...

— Te temi de bască, ha, ha, ha, nervii! hartagul! îmi ziceam.

— Pe cine ați mai poftit pe Sâmbătă?

Imi înșiră târgul tot și închee:

Are să fie o dănțuială și un joc de cărți!

— Am auzit că ai noroc la cărți, Andrei. Ferește-te de patima asta...

— Crezi că joc din patimă? Joc numai să mă mai ieau... Da' știu cine-i ștafeta... Dragoș! și fără să mă lase să-i răspund:

— Săcătura!... Găgăuța!... Clovn de iarmaroc!... Saltimbanc cu încheeturile îngroșate de ani!

Revoltată-i tai vorba:

— Nu-ți dau voe să întrebuințezi așa cuvinte în fața mea!

— De ce le pui la inimă?

— De ce te-ai aprins așa?

— Da' de ce le pui la inimă?

— Fiindcă ești nedrept!

Cu ochii pe jumătate închiși, lăsând capul pe ceafă, arogant:

— N'are încheeturile îngroșate de ani?

Aplec ochii, stăpânindu-mă pentru copila, care-și întoarce capul dela unu la celalt, îngrijată părând de glasurile noastre, ca două tăișuri de sabie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— De oarece mă jignești, cum nu ți-e permis să jignești, te rog să nu mai vii la noi!

Și luând pe Mioara de mână, trec în etac.

Printre bătăile inimei svâcnindu-mi în urechi, am auzit ușa închizându-i-se în urmă.

Mioara mă întreba nu știu ce.

Fără să-i răspund, am început să cutreer dintr'un capăt în celalt odaia, mușcându-mi buzele să nu țip... Inconștient m'am oprit în fața oglindei, privind chipul de ceară din fundul sticlei. M'a înduioșat suferința zugrăvită pe bieții obraji palizi și trași... Am plâns.

LXVIII

10 Martie

Mergem la sendrofie. Sunt nerăbdătoare să merg! Cum de-am îndrăznit să-i arăt ușa?! Cumplit o fi de mânios! Am să-i cer iertare...

Mă atragi, Andrei, ca pe bietul fluture para focului mistuitor.

LXIX

12 Martie

Mâine plecăm la Nuferi. Sendrofia Nedelcilor a hotărât plecarea așa timpurie. De ce am mai fost acolo?!... De odată am avut

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

semn rău întâlnindu-ne cu d-na Manole în poartă.

In salon, pe când eră ocupată cu salutările, am ochit unde să stau, ca să fiu la adăpostul puhoiului de vorbe, căci din nenorocire, are o slăbiciune pentru mine, femeea asta.

Numai ce mă pomenesc cu dânsa alături:

— Te felicit, scumpă doamnă! de minune te prinde rochia asta!... Blondelor de obicei le stă bine în cenuşiu... Ce simplă! Nici o dantelă, nici o cordică!

Sunt femei care se'mbracă simplu, şi simplitatea ceea e tocmai cochetăria lor... Străluceşte ca o catifea, postavul, bună calitate! De unde l-ai cumpărat?

Eu îmi luasem un fel... şi o porneşte, d-na Manole!.. şi vorbeşte şi spune, şi vorbele curg legate, lipite, ea întrebând, ea răspunzând, de nu-s în stare să arunc o literă în potopul vorbelor ei...

Am ascultat, cât am ascultat. Dela o vreme sudori începură a mă trece, până ce glasul îi deveni, în urechea mea, un vâjâit, o bâzâială nedesluşite.

...Observam împrejur, lăsând-o în voie.

Invidiam grupul tânăr strâns la un loc, glumind nebunatec, voios, nepăsător.

Ascunşi între plante logodnicii, îşi vorbeau în şoaptă.

In dosul pianului, frumoasa d-nă Frunzescu ascultă dusă, zisele lui Andrei. Ce i-o fi înşirând cu aşa foc, aplecat puţin peste umă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

rul ei? Ce i-o fi spunând așa convingător, că ea nici nu ridică privirile spre dânsul? S'ar zice că-l vede prin pleoapele aplecate— are viață zâmbetul ei slab și e vorbăreață tăcerea ei... Ce i-o fi înșirând, cu atâta foc, Andrei?

Mai încolo domnii fumau și se certau în privința alegerilor; tăcutul Axente își susținea cu glas tare, părerile, împuternicit de zâmbetul Floricei lui.

. . . . . .

De odată îmi trag de samă, că vâjâiala din ureche, nu o mai aud. Incep să răsuflu ușurată — râsul d-nei Manole, îmi taie răsuflarea.

— Vezi că nu-i? Ori cât te-ai gândi! Nici la Viena!.. Ascultă vorba mea: să scrii direct! Ții minte adresa?..

Cu gest dureros îmi trec mâna pe frunte.

Ea schimbă tonul:

— Te doare capul? Suferi de migrenă? Iac 'așa și eu! — și așezându-se mai bine în jilț:

— Da să vezi pățania mea, odată, cu o migrenă, de am crezut să mor... și iar începe...

Disperată caut împrejur, doar s'ar îndura cineva să mă scape din ghiarele cumplitei fiare. Nimeni nu mă observă!

Sângele mi-e la creer... Și-mi pare că o viață întreagă nu voi scăpa de glasul cela, ce mă isbește în inimă ca loviturile puternice ale tobei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O sfârșală în tot trupul aveam. Imi atinge brațul:

— Să ai o idee...

Altă poveste! Iar friptă:

— Să mă ierți, am ceva de spus lui Victor... și fără s'aștept răspuns, ies aproape fugind din salon, m'ascund în altă odae, între perdele, cu fruntea alipită de geam.

D-na Manole!... N'ar mai trebui poftită într'una! Se va feri lumea ca de molime, de casele unde merge!...

Mă liniștii pe încetu. Priveam acuma. muntele de brad înălțându-se ca un zid nepătruns verde-închis. Sus, spre vârf, razele soarelui în asfințit se uneau, răsbăteau într'un singur punct desimea întunecată a pădurii, apăreau vederilor, ca o gură de foc.

Ușa se deschide, Andrei intră, caută din ochi prin odaie, mă zărește, s'apropie râzător... Intră și Eleonora.

— Dacă n'am înebunit nici azi cu musafirul cela a d-voastră, să știți că mi-e zdravăn capul!..

— Ce mosafir? întrebă Eleonora.

— Te făcuseși ca varu pe obraz — la urmă, zice Andrei:

— Ai văzut și nu te-ai îndurat să mă scapi de ea?..

Și aducându-mi aminte ce absorbit era în dosul pianului.

— Știu bine că nu m'ai văzut!

— Să'ți spun când ai ieșit din salon; întâi a plecat Dragoș, pe urmă d-ta... Așa-i?..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu știu când a ieșit Dragoș...
— Nu știi?!..
Iar Dragoș!
— Nu l-ai văzut ieșind?..
Tristă mă uit la dânsul — cu osteneala unei greutăți ce-mi frângea par'că întreaga mea ființă... și-mi tremurau buzele și degetele jucându-se cu lanțul dela ceas... Eram turburată, sufeream.
Părea tulburat, părea că suferea și dânsul...
Eleonora nu vedea nimic, îl năcăjea:
— Ce minciuni spuneai d-nei Frunzescu? ...par'că te credea...
Râde în silă:
— E femee cu draci, Frunzeasca.
Aglăița, de pildă, e ca o marmoră frumoasă—plăcută de privit, răce la pipăit...
— Răce la pipăit?!.. se miră Eleonora:— N'ași crede!
— De ce nu? răspund moale, cu ochii pe cea din urmă rază ce mai străbătea desimea brazilor...
Victor și Dragoș mă căutau:
— Lumea îți cere un cântec!.. să-mi fi cerut luna și stelele nu m'ași fi mirat mai tare.
— Mie?!..
— Da, matale... Ce așa surprindere?
— ...Nu-s dispusă...
— Trebue, trebue! făcu Victor.
— Și fără murmur! taie scurt vorba Dragoș, luându-mă la braț și ducându-mă mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mult cu deasila în salon. Toți îmi sar în cale.. se strâng în jurul meu.

Mă apăr pe cât pot: nu-s în voce, astăsară: altă dată, cu plăcere. Nu vor să știe! Trebuc să cânt!

Și mă duc în alai până la piano, se întorc la locurile lor, bucuroși, pregătindu-se cu toții să m'asculte.

Acordurile încep în surdină; casc gura.... Din fundul salonului, o privire aspră mă isbește în inimă mai cumplit ca odinioară glasul d-nei Manole.

Ce are iar?

Ceilalți ce vor dela mine?

O, cum aș fugi departe, departe, de egoiștii ăștia care nu vor să priceapă, că nu pot să cânt...

Aud acordurile slabe. Nu mai țin minte melodia — capul mi se golise cu totul — singură îmi rămăsese vie căutătura ascuțită...

— Începeți, doamnă...

Să mă liniștesc! să mă stăpânesc, vai!

De două ori nu mi-a venit glas; de două ori acompaniamentul a fost luat din capăt, a treia oară, romanța veselă, aleasă la întâmplare, porni în triluri sglobii săltărețe ca isvorașul limpede, cu clevetiri vesele, născut din cine știe ce adâncimi prăpăstioase...

— Bravo, bravo!

— Și năvălesc cu felicitări, cu strigăte de admirație.

— Să mulțumim lui Dragoș, mai ales; el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/index1901-1932

s'a priceput mai bine ca toți să ne impuie dorința!

Andrei spusese; ceilalți îl chemau pe Dragoș, s'așază lângă mine cu mânele pe piept, mironosit, cu mutră de erou-martir. Lumea se petrecea tare.

Pe mine o tremurare nervoasă mă cuprinse și la un moment mi s'a părut că podelele îmi alunecă de sub picioare...

M'au scos în sală, la aer; Victor mă stergea cu apă de colonie pe frunte; Eleonora Nedelcu îmi da zahar cu eter picurat de Andrei.

Deodată mă pomenesc cu d-na Manole, îndreptându-se spre mine cu pasu-i legănat, mă scol și către Victor:

— Să plecăm!...

— Inghemuită în colțul cupelei, am dat drum lacrimilor ferbinți ce-mi ardeau pleoapele.

— Ce ai? Ce-i asta?

Răgușită de plâns, îi spun la o vreme:

— Vezi în ce hal m'a adus nebuna ceea de Manole, și cântecu cela!..

Și tu vedeai că mă doboară ca o lavină, smintita ceea, și nu-ți venea în minte, să mă scoți din așa iad!

— N'am băgat de samă!

— N'ai băgat de samă! Ce bagi tu de samă?... Nu vezi nimic din câte ar trebui! Tac îngrozită, de teamă că a ghicit sfârșitul vorbelor mele...

— Ești bolnavă?.. Ce te doare?..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mi-am ascuns fața în batistă, sguduită de râs înăbușit. Acuma. Ce neghiobie, Doamne!

Iară el, sărmanul, neliniștit caută să-mi deslușească figura de cum intram în dâra de lumină a vreunui felinar de uliță, și până iarăși ne afundam în întunericul nopții.

Imi scoase el singur blănele de pe mine, acasă; cătând să mă împace, ca pe un copil alintat...

— Mi s'a urât — i-am zis — aşi vreà să nu mai văd om, să nu ne mai vie nimeni... mi-e greu și de Nedelcii!

— Acu-i urât la Nuferi...

O scântee de nădejde îmi licări:

— Victore, dac'ai vrea! Am merge de pe acuma...

— Nu ți-ar fi urât?

— Urât?!..

Mă vedeam alunecând pe drumul înmuiat de omătul topit.

Ici-colo ar fi încă ochiuri mari de zăpadă pe întinsul câmp cafeniu...

Și pretutindeni liniștea, pacea odihnitoare, uitătoare de toate...

— Să mergem, Victore!

LXX

1 Aprilie

Nepreţuita, împuternicitoarea liniște de acì! Orașul cu nălucirile lui, ce departe e de mine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statransilvania.ro/mdr1901-1932

acuma ! Cel mai mare bine pe lume, e pacea lăuntrică...

Din zori până'n amurg stau cu Mioara și guvernanta ei, la aer.

Copila își lucrează de zor grădinița de flori. Așa-i de drăguță în gravitatea ei, înclinată pe sapă, apăsând-o cu piciorul în pământul pregătit mai înainte de Lazăr grădinarul ; și cum își scutură capul să dea pe spate pletele blonde ce-i năvălesc pe obraji de câte ori s'apleacă.

La amiaz ne înfundăm în pădurea acoperită ca de o ceață verzuie de mugurii abeà crăpați.

În crâng au început ciripelile, și printre subțirile triluri se ridică croncănitul sâc al vreunei cioare răslețe.

Pe jos e ruginie pădurea, de frunzele din toamnă, prin care iarba n'a răsbătut încă — doar *Floarea Paș.elui*, ca o pucioasă sfărâmată, risipită pretutindeni.

Verdele bradului, întunecat în iarnă, e fraged acuma, ca iarba nouă, și printre gravii brazi mestacănii albi, subțirei parniș te fă-căi în iței.

Câte odată mergem în lunca de arini ce mărginește apa. Pe alocurea, printre mănunchiurile de răchită tânără se ridică trunchiul scurt și gros a rechitelor bătrâne, pe a căror brațe ciuntite crește odrasla de crenguțe noui.

Privim apa mărită de omătul topit de pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

munți, prefăcut în valuri ce se rostogolesc în clevetiri aspre, vâjâitoare, lovind furioase malurile, zdrobindu-se de ele, având ceva din sălbătăcia fiarelor ce le călcase în iarnă.

LXXI

10 Aprilie

Incep să-mi cercetez finii din sat: Mai la toată casa am câte un fin.

Mila o împarte Mioara. I se îmbujoresc de plăcere obrajii, când înveselește chipurile posomorâte.

La început intra cam sfioasă în bordeele scunde, pitite sub acoperișurile nante și țuguiete, ca niște căciule prea mari pe capete de copii; de pe prispă îmi apucă mâna și numai așa pășia în tindă.

Acuma, fuge înainte în casă, întovărășită de puii de țărani, care o întâmpină la portiță. Eu o găsesc ținând în brațe, cu băgare de seamă ne mai pomenită, câte un copilaș în fașe: și-l desmerdă cu mănușița ei delicată, și se minunează de gângurelile lui și mereu mă roagă să-i dau și eu un copilaș *așa adevărat*, nu păpușă.

LXXII

15 Aprilie

Sfânta neștiință a copilăriei!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

A fost o zi de vise azi, cu soare cald din cer senin, albastru.

Mioara stropea florile ei de sub fereastra salonului, ajutată de fata grădinarului și păzită de Frau Emilia, guvernanta.

Până sus îmi vine glasul ei:

— Uite cocostârcii care m'au adus la maica!.. și arăta pe cer.

Țărăncuța se miră:

— Mata nu știi că mamaia te-a făcut... din pântece?

Mioara încruntă sprâncenele, se cutremură de scârbă:

— Cine??.. Mama ta m'a făcut din pântecele ei??.. Pe mine?!..

Țăranca săracă, zdrențuroasă, a ținut-o în pântecele ei??..

I se tulbură tot sângele de mică boeroaică.

Mă temui să nu se 'ntindă în lămuriri, cealaltă, și am chemat fetița...

Toată ziua a fost îngândurată, sara la culcare, întrebă pe Frau Emilia:

— Fra 'Mili, pe copii țăranilor nu-i aduce cocostârcu?...

Nemțoaica râde:

— Firește că nu: gâsca-i aduce!..

— ...Așà?.. De ce?..

Și mintea de cinci ori se frământă cu deslegarea încurcatei șarade.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

LXXIII

17 Aprilie

Ne-am pomenit cu moș Drăghici.

Aflase de sosirea noastră și venea cu o falcă 'n cer și cu alta în pământ, să ne ceară socoteală că nu am fost la dânșii:

Ne ducem mâine și stăm toată ziua. Așă l-am împăcat.

LXXIV

18 Aprilie

Abeà eșisem din aleea salcâmilor, îndreptându-ne spre răchite că vedem țărănimea alergând în goană spre lunca arinilor: se'necase un băiat.

Femeile își strigau copiii, și-i numărau, și de lipseà vreunu, fugeau zăpăcite la mal, unde zăceà întins pe spate un băeţel ca de șapte ani, slăbuț, mărunțel în cămeșoiul de cânepă, lipit de trup. Și dacă vedeau că cel înecat nu-i al lor, încrucișau brațele pe piept, îl priveau, clătinând, tăcute, capul.

Picură apa câte oleacă printre buzele supte și vinete.

— Trebuie dus de acì, învineţește de frig!— spun eu.

O babă nantă, cu pielea neagră, uscată, își face loc prin mulțime.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mom1901-1932

— Ileana cea lungă, Ileana cea lungă! — murmură cu toţii, ferindu-i-se din cale, arătându-i locul unde-i întins copilul.

Mioara mă ţinea strâns de mână, urmărind cu spaimă toate mişcările babei, care, grăbită îşi sumecă mânicele, şi-a scos dela sân o sticluţă, dela brâu nişte petice prinse în bata fustei, şi aplecându-se asupra înecatului, după ce i-a ridicat picioarele mai sus de cât capul, l a întors cu faţa în jos şi a început să-l frece pe spinare.

In jurul ei nişte plutaşi povesteau cum a fost întâmplarea, cum au auzit ţipetele şi cum i-au sărit în ajutor.

— A cui o fi?

Nimeni nu ştia să spuie.

— O fi a cutăruia...

— Ba a cutăruia...

— Ba eu îl prubuluesc cu a cutăruia.

— Ioano, d-ta nu-l cunoşti? o întrebă un flăcău.

— I-a mă-sii şi-a tatu-su! bombăneşte baba, frecând trupul slăbuţ mai să-i scoată un rând de piele...

— ...Apoi la aiasta-i lipseşte o doagă! — arată la cap, altul...

O privii cu atenţie, şi-mi amintii de femeea, care culegeà burueni de leac, acum şase ani.

Se uită şi dânsa, când la mine, când la Mioara, de se alipeşte copila fricoasă tot mai tare de mine.

— Pe încetu începe să se ridice coşul piep-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tului, la băeat: răsuflarea devine regulată, ochii se deschid cu priviri într'aiurea...

Baba se scoală, și adunându-și leacurile:

— Duceți-l la Gheorghe a Zoiții, că-i a lui...

— Baba dracului! mormăiesc ciudoși oamenii, că nu le-a spus dela 'nceput al cui e.

Dânsa nepăsătoare, cu zâmbet de dispreț, o luă pe cărărușa ce șerpuește printre răchite — fără s'aștepte un cuvânt de mulțămită.

Vizitiul mi-a zis că asta-i doftoroaia satului— un fel de vrăjitoare, cu leacuri pentru oameni și pentru vite. E urâtă satului din pricina puterei ei în fermece, și nu o cheamă nimeni decât la mare nevoie.

Da' nu cred să fie rea, am ghicit din căutătura ei, când am poruncit vizitiului să ducă până la bordeiul părintesc copilul, iar noi o pornisem încetișor pe jos, în urma trăsurei.

Conu Iancu ne-a primit cu zbucniri de bucurie: crezuse că ne-am răsgândit și cât pe aci să se facă foc! Și a luat-o pe Mioara în brațe, a așezat-o ca pe scaun pe umărul lui și așà ne-am făcut intrarea în gravul salon străvechiu.

LXXV

20 Aprilie

Caldele raze au deschis mugurii, au desfăcut bobocii florilor, au desmorțit fluturii,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

au atras rândunelele. Pomii par niște buchete gigante ă cine știe ce zine uriașe — pajiștea înflorită în mii de culori, caseta ei de scule.

In sat femeile văruesc de Paști; toate-s cu poalele'n brâu, cu badanaua 'n mână; pe gardurile de nuele, se usucă la soare lăvicerele spălate la pârâu; în prepeleac se scurg oalele de lut a gospodăriei; s'au înălțat sperietoarele de uli prin ogrăzi — prăjina cu păpușa de petici în vârf; copiii se tolănesc pe prispe în bătaea soarelui, se hârjonesc între ei, zădăresc dulăii.

Peste tot murmur de viață, de putere, de nădejde nouă, însuflate de întinerita Fire, ce pare o poezie plină de sunete melodioase, de miresme îmbătătoare, de colorit vesel.

...Și peste toate astea, pacea sufletului meu!..

LXXVI

22 Aprilie

Scăldată 'n lacrămi, Mioara năvălește în etac:

— Măică... Măică!..

Scap pieptenele din mână, sar de pe scaun, fug la dânsa, o pipăi să văd unde-i lovită, o urc pe genunchi, îi strâng căpșorul la sân.

— Ce-i puiule dragă?.. Ce-i?..

Și cum nu pricep nimic din vorba ei tăiată de suspine, chem guvernanta:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Am fost la plimbare în sat, la un bordei eră grămadă lumea, în jurul unei brișcuțe cu un cal. O femee ținea în brațe, strâns în sărutări, un copilaș. Cel cu brișcuța i-a smuls copilul, a dat vânt calului, copilul din trăsură țipà cât îl ținea gura: Mamă, mamă! și mamă-sa plângeà, de ți se rupeà inima. Din câtă românească pricepe Frau Emilia, se pare că femeea ceea, cu înfățișare bolnavă, e o văduvă săracă, ș-a dat copilul să nu sufere de lipsuri cât mai trăește dânsa, ori să nu rămâie pe drumuri după ce-ar muri ea.

Mioara contenise puțin din plâns, cât vorbise Emilia; acum o iea din capăt:

— Așà făceà măicà, așa făceà din mânuță și strigà după măica lui!.. săracu băețel!..

Strâng la sân cu putere comoara mea de bunătate:

— Să-l aducem iar acasă...

Zâmbește printre lacrămi:

— Il aduci, măico?

Și glasul plin, în mlădieri fericite:

— Azi, măicà?

Lacrămile în ochii ei curați!.. O ploaie din cer senin — o ploaie cu soare, când licăresc stropii ca mii de luminițe!

— Chiar azi, măicà?

— Chiar azi, puiule.

Și la amiaz, m'am dus cu ea de mână la bordeiul Ilenei cea lungă, să o întreb și de înecat, și de cel răpit dela nevoie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Baba nu-şi credea ochii : boerii dela curte la dânsa ? !...

— Ce mai ştii de băeţelul înecat, e bine?

— Bine...

— D-ta l-ai adus la viaţă !

Îi sare ţandura, babei.

— Eu ? ! D'apoi eu nu pot însufleţi o muscă necum un om ; şi ridicând arătătorul la cer: —îu palma celui puternic stă viaţa şi moartea..

— Ce ţi-a zis mamă-sa ?

— Nimic, că doar n'am fost pe acolo...

— De unde ştii că-i e bine băeatului ?

— De i-ar fi fost rău, nimereau bordeiul Ilenei, he-hei !... Da' de bucurat s'o fi bucurat mă-sa, batăr că are şapte godaci de-aeştia !... Că vezi mata, taie-ţi degetul ista, ori ista, ori ista, tot una te doare—aşa-i şi cu o mamă !

...Da' mă rog poftiţi în casă !..."

Am intrat în odăiţa curată, văruită, lipită de Paşti. Pe laiţa acoperită cu lăvicer erau întinse la uscat burueni de leac ; mirosul lor, amestecat cu a busuiocului şi mintei atârnată în mănunchiuri de grinda tavanului ne lua suflarea. M'am grăbit să-i spun ce m'a adus la dânsa.

— Uite babă Ileană ce te roagă Duduia Mioara : să te duci la femeea, care şi-a dat azi dimineaţă copilul de suflet, şi să-i zici din partea mea să şi-l iea acasă că le port de acuma eu de grije...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vădana lui Ghelasă?
— Nu știu cum îi zice. Stă...
— Lângă popa, maică...
— Tot a lui Ghelasă!... și netezându-și pe sub testimel părul:—chiar acù mă duc!...

Mioara îndeamnă din cap, apropiindu-se de ea:

— Haidem, haidem.
— Acù nu te mai temi de baba Ileana? și-'i sărută mâna.—Baba nu-i rea, oamenii i-au scornit numele ista...

Fetița își lăsà cu încredere mănuța în palma crăpată și neagră, și părea un cer luminat de soare frumoșii ochi albaștri, mai dinioară așa întunecați de lacrămi!.

BIBLIOTECA CLUJ

LXXVII

25 Aprilie

Aștept părinții—Li se pregătesc odăile. Mioara se rostogolește pe perne, pe saltele, cântând: „Vine bunelu și buniță!“ și sare și fuge și vine și întreabă și limbutește, stă în calea slugilor, le încurcă la treabă.

De ce nu pot să sburd și eu, să cânt, să fiu veselă?

LXVIII

3 Mai

Nu mai sunt în apele mele.
Ca o pâclă deasă și rece să lasă tot mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mult pe liniştea mea lăuntrică, gata să o întunece.

LXXIX

7 Mai

De ce strălucirea soarelui, verdele fraged a ierbei, florile câmpului, sborul fluturaşilor ciripelile din crâng, îmi trezesc un dor, un dor cumplit ?..,

LXXX

12 Mai

Pentru câte !acrămi şterg, pentru câte dureri alin, un pic de linişte îţi cer, Doamne, numai un pic!

LXXXI

29 Mai

Am fugit de tine—M'am ascuns să nu te mai văd—să te pot uita!... Credeam că te-am uitat. Şi deodată—mai puternică amintirea ta îmi iea tot gândul, sufletul întreg!

Şi ca bolnavul, care se amăgeşte cu nădejdea în zile fără suferinţă, mintea mea e-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

xaltată se amăgește cu scene amoroase ce nu se vor întâmplà niciodată!

LXXXII

15 Iunie

Vai, de acuma, fără îndoeală că nu se vor întâmpla niciodată scenele amoroase, țăsute de mintea mea bolnavă, dacă în minuta cea de exaltare sufletească, am avut putere să-l resping...

Eram în fundul grădinei, dusă pe gânduri, cu cotul pe genunchi, cu tâmpla în palmă.

Apare...

Mă uit ca la o minunăție, întind mâna, să prind, să nu piară vedenia miraculoasă.

Imi iea într'a lui degetele înghețate de emoție, s'așează lângă mine încetișor zicându-mi:

— Aglae, scumpa mea, cât te doriam!..!

Ca de pe altă lume îmi venea șoapta lui:

— Mă doreai și tu, așa-i?...

— O, doamne! îngân pierdută...

— ... De ce atâta chin, atunci?

„Ne iubim!... să mergem departe, departe... In fericire zilele vor trece ca clipele... In frumoasa Italia, în sătișoarele de munte, pe unde adesea am visat de tine... Te-aș adora cum n'a mai fost femeie adorată... Vrei?!..

Cu un hohot prelung îi tai vorba și cu fața în palme plâng și râd înăbușit, zgudu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ită din tot trupul: Ce copil e Andrei! Crede că e așa ușor de fugit! Să ne luăm de mână și s'o pornim în goană?

Tot amarul îi vine pe buze:

— Râzi... de mine...

Mă scol să ies din singurătatea asta ametitoare.

Imi aține calea.

— Nu ieși așa ușor de aci!

Mă 'nroșesc, încerc un zâmbet slab, s'ascund tulburarea și frica de care's cuprinsă...

— Să fim serioși, Andrei!...

—...Serioase erau svâcnelile de inimă cu care am intrat mai dinioară 'n casă, unde parfumul de iris ce întrebuințezi plutește vag în aer... serios am privit canapeluța de sub fereastră—unde crezusem acum doui ani că una din cele mai fericite clipe din viață sau strecurat pentru mine, clipă spre care mă 'ntorc de multe ori, cu toată amărăciunea dezamăgirei... De te-așĭ fi cuprins în brațe!... Căci în minuta aceea, erai a mea, numai a mea—am simțit-o atunci, cum o simt azi.

— Andrei... Andrei! ceream cruțare.

— ...Fii a mea... se roagă

...Mioara... ceilalți... să sdrobesc atâta pace atâta fericire!...

Cu ce drept?!...

Și rămân mută, fără gânduri, fără voință, cu capul în jos, cu privirile pironite pe mânele ce atârnă grele în poală...

— ...Vrei, da?... Cerșește cu glasul, cu ochii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cătând pe ai mei... suflarea lui caldă o simt pe obraz.

O putere nevăzută, mai presus ca voința mea, mă scoală de pe bancă, mă împinge la vorbă:

— Doar am îndatoriri, Andrei! Am copila, părinții, pe Victor chiar, așa de bun cu mine!... să nu ne învârtim mințile, Andrei! să plecăm de aici! și cum îmi sta în cale, îi spun rugătoare: Ași vrea să mă lași...

Un zâmbet ciudat îi rătăcește pe buze, și ochii lui aruncă scântei spământătoare.

— Nu-mi scapi ușor!—și cu brațele în lături vine spre mine.

Buzele-mi tremură — vreau să strig, n'am glas, și el cu brațele deschise e gata să mă cuprindă.

Amintirea copilei se limpezi puternic,—amintirea tuturor îndatoririlor.

Un frig de moarte îmi răci trupul, bolborosesc nebună de spaimă.

— Dacă nu te liniștești—îți jur că mă omor... îți jur.

Se uită buimăcit la mine:

— M'am înșelat, atunci? nu mă iubești?...

Clatin capu: Nu!

Fără o vorbă, fără o privire mai mult spre mine, a întors spatele, s'a dus...

Iar eu am rămas locului cu ochii după el, cu boabe mari de lacrămi pe obrajii strâmbați de durere.

Când l-am perdut din vedere, am urcat scările, împleticindu-mă ca amețită, am tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cut pe lângă Mioara fără să o bag în seamă şi de două zile nu primesc pe nimeni în etac....

LXXXIII

20 Iunie.

Andrei a plecat din ţară. Azi la masă spunea Victor ca o noutate de toate zilele...

Mintea, sufletul, fiinţa mea întreagă au rămas pustii, pustii...

LXXXIV

26 Iunie.

Cum de mi-am sfâşiat cu singură inima ?!.. E grozav ce sufăr...

LXXXV

3 Iulie

Stau de o săptămână în pat întinsă pe spate, cu şervete reci pe frunte, cu ploapele peste ochi, nici un cuvânt nu am pentru ai mei; nici o zâmbire pentru Mioara, când intră în vârful picioarelor, s'aşează pe muchea patului, îmi netezeşte cu degeţelele ei, mâna

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

înfierbântată. Nu mănânc nimic. Doctorul mă întreba azi unde sufăr, ce mă doare? I-am arătat spre inimă, şi el a pus urechea să asculte.... *şi n'are nici o meteahnă inima mea*!...

LXXXVI

20 Iulie

Priviri fulgerătoare arunc icoanei atârnată în peretele din faţa mea; mă scoate din sărite amăgirea de viaţă ce dă pâlpâitura candelei, chipului palid al Fecioarei mă scoate din sărite, capul jalnic înclinat pe creştetul nevinovat, braţele înlănţuind ocrotitoare trupul menit patimelor...

Născociri-născociri!

Suprema *bunătate*, *mila* supremă!... Dorul de ele, dorul nostru le-a născocit.

Suprema *Forţă* există, o fi existând, dar crudă, neîndurată... *Mila*, ar fi ascultat ruga îndreptată cu aşa încredere, ar fi priceput privirile desnădăjduite a mamei cerşind îndurare, linişte lăuntrică, dacă nu pentru dânsa, dar pentru copilul ei...

Pe nici un razăm moral să nu ne putem bizui în viaţă? Sprijinul nostru să fie numai în noi şi puterea nevăzută, în a cărei credinţă de mici suntem crescuţi, minciună să fie?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

LXXXVII

23 Iulie

Adormisem asară frântă de atâtea nopți de nesomn. O suflare îmi trece pe mâna întinsă în lungul trupului, peste plapomă. Deschid ochii, o văd pe Mioara în cămașe lungă până în pământ. Prin inul subțire trec razele candelei, deslușind din cutele mari, trupușorul grăsuliu de copilaș.

Fetița se teme că m'a trezit și privirile umede mă roagă și zâmbetul trist pe chipul îngeresc, dojenesc fără voie.

— Vină la măica... o chem înduioșată.

Sare în pat, s'ascunde sub plapomă, se alipește de mine:

— Toată noaptea, măică?...

Și glăsușorul fericit, luptă cu lacrămele:

— Nu mai ești bolnavă, măică?...

O țiu strâns și în calda îmbrățișare adoarme curând. Genele lungi fac umbră rotundă pe rumeneala obrajilor.

Frumosul somn curat al nevinovăției...

O voi iubi ca avarul comoara câștigată cu cele mai grele jertfe. Pentru dânsa, toată viața mea de-acuma!

Ridic ochii spre păretele din față... O, cum pricep gestul ocrotitor al Mamei-dumnezee!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

LXXXVIII

29 Iulie

Nu mă mai despart zi și noapte de copilă. Pe Victor l'am mutat în altă odaie...

LXXXIX

9 August.

Tot mă hărățăște vedenia ispititoare — mai ales în liniștea nopții — o alung din minte — cu deasila — ca pe un pângăritor al somnului nevinovat de lângă mine.

De câteva zile am părăsit odaia, — mă plimb câte puțin la brațul fetiței — a moșului, a mamei.

Pe Victor — sărmanu — nu-l sufăr lângă mine — starea curioasă a nervilor mei, poate. El tace — mă cruță — căci sunt palidă, înceată în mișcări, mă supăr din nimica — plâng fără pricină.

XC

20 August.

Incepe liniștea! mă pomenesc petrecându-mi cu Mioara, ca doi copii — coasem îm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

preună pentru păpuși, așezăm împreună odăile în miniatură, culcăm împreună fetițele de porțelan și Mioara le învelește, le închină; dă noapte bună, le sărută, cu un serios nemaipomenit.

In pieptul mic au și început bătăile de mamă!

In timpul boalei mele și-a făcut prietenă pe Ileana cea lungă. Dimineața după lecție fuge în parc unde o așteaptă pajiștea înflorită și baba Ileana cu lumea ei de basme.

Se-ntoarce acasă cu tot felul de buruieni în pestelcuță; întinde o gazetă pe covor, s'așează alături și alege fiecare iarbă în grămăgioară deosebită.

Când sfârșește, oftează:

— Gata — sculându-se, netezindu-și pestelcuța.

Atunci Moșu o împinge la vorbă:

— Și ce-ai să faci, mă rog, cu ierburile astea?...

— Le usuc, le strâng în cutii... și cu aer de om mare: — la nevoe prinde bine. —

— Ia să 'mi spui mie la ce prind bine?— s'apropie Moșu cu mutră de examinator sever.

Mioara înghenunchiază, s'apleacă asupra fie-cărei grămăgioare, ia un fir dintr'însa, *și* ridicând fruntea, scuturând zulufii:

— Bunelu meu știe cum se chiamă asta?... Nu?!... *Pojarniță*. O usuci, o pui într'o sticluță cu untdelemn; când cineva are o rană, să se ungă cu asta și se lecuește....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Floricica asta roșie are rădăcină amară-amară; dacă se pune în vin și se ține până amărăște vinul, e bun de băut când ai friguri... Buniță nu știe cum se chiamă?.. Nu?!.. Nici bunelu?

„*Ciutoare* — se chiamă !...

„Asta se chiamă *limba-vecinii* și asta *cinci-degete* — se usucă, se amestecă, se face un ceai bun de tusă.

Moșu o soarbe din ochi si cu mama — și când vine Moș Drăghici ori Duduea Vochița, o împing pe copilă la vorbă, cerându-i foarte în serios sfat în cutare ori cutare boală — și copila vine cu cutiea ei de leacuri.

Altă dată ne aduce povești din lumea florilor:

— Cucu umblă disculț, știți? Da' vorba-i: știți unde-s papucii lui? Nu??... cu un gest larg spre câmp, afară: — acolo peste tot! Acu să-mi spuneți cum a rămas cucu disculț?... Nici asta nu știți?!... Se dusese să fure dintr'o casă, și a lasat ciubotele afară să nu facă huit; — stăpânu l-a prins — i-a luat ciubotele, le-a făcut bucățele, le-a asvârlit pe pământ!... unde a căzut bucățica, a răsărit fioarea galbenă, la care-i zice: *ciuboțica cucului*! Și cu haz: — pământul e plin de papucii lui, și el umblă disculț!

Ș'așa ne trece vremea și eu uit de mine, privind-o pe ea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XCI

5 Noembrie.

Iarna se anunţă timpurie şi amenințătoare; grija săracilor îmi fură orice altă grijă.

XCII

Decembrie.

Mioara a început lecţii regulate în româneşte, franţuzeşte — nemţeşte nu vrea să 'nveţe: — toţi negustorii o vorbesc! — spune strâmbând gura a dispreţ.

Şi ne topim de râs înfundat când auzim discuţiile înfocate în astă privinţă, între ea şi Frau Emilia, mai ales sara la culcare.

Mioara mă ţine legată numai de prezent, mă fereşte să'mi amintească trecutul.

E drept că înaintea plecării dela ţară, stând pe o bancă în parc, privind frunzele rostogolite a lene de vânt, un dor m'a coprins.

A fost însă o scânteere iute, ca cel din urmă spasm al unei vieţi ce se stinge... şi toate se risipiră în bruma uitării.

XCIII

Ianuarie

Toate s'au risipit în bruma uitării... Imi amintesc sbuciumul trecut, dar cum ne amin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tim de o boală: ţinem minte fazele, suferinţele însă le uităm.

XCIV

Februarie

E nostimă de tot cu ideile ei Mioara: tată-său zicea c'ar fi bine să înceapă şi piano. Sare cu gura:

— Nu, tăticule, nu piano!...

Tată-său o priveşte mirat şi din mutra lui cetii nedumerirea: o fată de condiţia fetii lui să nu ştie cântă la pian?!...

— Cum să nu înveţi piano?

Ea îşi astupă urechile cu palmele şi'n silă:

— Aşa huit face!... *scripca* vreau să învăţ!

— Cine să te înveţe?...

— Scripcarii, tăticule!...

I-am găsit profesor bun. Cât e de drăgălaşă cu degetele pe strune, cu capul înclinat uşor pe vioară, cu buclele blonde, zulufi în jurul gâtului!... E prea desăvârşită copila asta!... Mă cutremur pentru viitorul ei, blând îngeraş făcut pentru o lume de calde zâmbiri!...

XCV

Nuferi, 10 Aprilie.

Mâine sunt Paştile. Mioara n'are astâmpăr.

— Deseară face iepuraşu ouă în papucaş!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

— și cu șiretlic către moșu: — Am să pândesc iepurașu, da bunelule?

— Nu-i voe, că se sperie și fuge!..

Pe gânduri, cu resemnare:

— Așă zice și Ileana... dară de unde să știe că vine în două labe și cu o coșarcă plină de ouă roșii în spate, dacă nu'l vede nimeni?...

Moșu recurge la răspunsul de scăpare:

— Cine știe multe, îmbătrânește degrabă...

Fetița sare pe genunchii lui și desmierdându-i obrajii:

— Bunelu meu mi-a făgăduit o poveste....

— Eu?... se prefăce a uită moșu.

— Poate eri am făgăduit...

— Poate chiar așă!...

— Da, par'că erà vorba numai unei fetițe cuminte să'i spun...

— Chiar așà.

— Și la fetițe care iubește pe bunelii lor?

Cuprinde grumazii bătrâni; moșu nu mai poate lupta.

— Apoi erà odată trei copilași, buni, cuminți, da fără mamă. Și tata lor le-a adus mamă vitregă... Dânsa i-a înecat!...

— ... Dece?...

— Fiindcă nu-i erau dragi...

... Și i-a înecat și pe locul unde i-a înecat au crescut trei sălcii... Și sălciile s'au făcut mari frumoase. Și sub umbra lor se ducea lumea să se scalde... S'a dus și mama vitregă și ce i s'a fi părut ei, că de câte ori vântul trecea prin crengi, se deslușea glasul celor trei copii. De spaimă a pus să taie copacii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și argații cari i-au tăiat, și au făcut câte un fluer din fiecare salcie.

In iarna ceea, mama vitregă a adunat lume la o șezătoare. Și cum se râdea, se spuneau cimilituri, se glumea, prind și argații să cânte din fluere... Când colo, din fiecare fluer eșia un cântec cu glas — glasurile erau a celor trei copii înecați, care-și spuneau povestea morții lor... Mama vitregă nu mai știa cum să curme cântecul și tot striga :

— *Un tăciune și un cărbune.*

Taci băete nu mai spune !...

Da fluerile spuneau mereu.

Și când a priceput tata băeților ce poveste cântă fluerele, a luat pe mama vitregă, a vârât-o într'un sac cu nuci, a legat-o cu sac cu tot de coada unui armăsar cumplit, și a dat bici calului. Calul a luat vânt de rupea pământul, târând după dânsul sacul cu mama vitregă, și unde cădea nuca, pica și bucățica ! Și fluerele s'au prefăcut în trei feți logofeți, cu părul de aur creț.

Mioara ascultase fără suflare, mișcătorul basm. Oftând :

— Da mama vitregă țipa tare în sac ?

— O durea...

— Săraca !... — O umbră trecu în albastrul luminos al ochilor... I s'a vorbit oricând de iertare — răzbunarea nu o pricepe încă. Și când mă gândesc că în viață prin răzbunare luptăm ; ea ne ține în frâu, teama de dânsa ne apără — răzbunarea oamenilor, răzbunarea cerului.

Oare n'o facem prea bună?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XCVI

A douazi de Paşti

O, îşi are şi ea mica ambiţie, mica ei demnitate „amorul ei propriu".

Eram în sufragerie, la masa mare, ce se dă în toţi anii de Paşti, la Nuferi. Farfuriile se perdeau în florile primăvăratice peste tot; şi între două piramide de ouă roşii, se ridică falnic, legendarul cozonac uriaş, mândria bătrânului Timoftei, bucătar rămas din robi.

Cele două capete a mesei erau prinse de mama şi popa Mărculescu, moşneag alb ca o oaie, iubit de Victor, pe care l'a botezat. Niciodată nu-l uităm în zilele mari ale anului. Mioara se uită la dânsul cu evlavia credinţei fără umbra îndoelei. Ce legătură mai potrivită între cer şi pământ, ca bătrânul ista albit de ani, blând la vorbă, moale la glas, iertător de păcate? Când vorbeşte de *Tatăl* arată cu degetu slab în sus la bolta albastră. Mioara aţinteşte cu dinadins cerul mirată că la privirile moşneagului nu răspund priviri de îngeri, dacă nu privirile dumnezeeşti, chiar.

— Părinte Mărculescule, multe mătănii dat-ai celor păcătoşi?

— După vină... Un sfat bun e mai bine primit decât mătăniile şi de cel de sus şi de cei de jos...

— Vivat popa Mărculescu!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cristos a 'nviat, părinte!

— Mulți ani, părinte!

Și popa, emoționat, întindea paharul cu mâna tremurândă.

Mioara strigă din scaunul nant:

— Eu când mă fac mare, mă fac popă!..

— Să crească mare, viitorul popă! ridicăm paharele.

— Mai întâi știi să te 'nchini? solemn, o întreabă Drăghici.

— Dacă p'aceea știu și *Tatăl-nostru!* și cu gura strâmbată a ironie, dacă p'aceea îl știu și pe nemțește și pe franțuzește!

Conu Iancu încruntă sprâncele, îngroașă vocea:

— Ce?!... Franțuzește, nemțește?!... Crezi d-ta că domnu Isus pe franțuzește vorbea ucenicilor??

„Nu! El grăia limba dulce moldovenească!

Încruntase și Mioara sprâncele subțiri și întunecată:

— Așà vorbești mata cu mine?...

Noi ceilalți urmăream cu interes încăierarea între cel mai mare și cel mai mic dintre noi.

Conu Iancu sentențios:

— Fiecare pasere în graiul ei cântă soarelui — fiecare popor în limba lui să se închine!... Ia să văd cum îi zici pe românește?

Copila încrucișează brațele pe piept, și ațintindu-l, îi zice hotărâtă:

— Eu nu'ți spun matale!... Mata nu'mi ești drag!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Conu Iancu nu se dumerește:

— Aoleo, c'am pățit'o !... îi întinde mâna: — să ne împăcăm cocuță!

Dânsa se alipește de mama:

— Nu vreau— nu !... Mata așa vorbești cu fetițele ?

Făceam un haz nespus:

— A ha, Coane Iancule, ți-ai găsit ac de cojoc !

El își ascunde fața în palme.

— Plâng, cocuță !...

— Plângi !... — o ține morțiș.

Dar la auzul suspinelor lui, îi cad și ei colțurile guriței în jos; prind a se înroși marginele pleoapelor și îngrijată cată când la dânsu, când la noi când la ceilalți...

Temându-mă de vre-o sbucnire furtunoasă, îi trec un ou roș:

— Mioară, dă „Cristos a înviat“ cu toată lumea !...

Se duce la toți, lasă pe Conu Iancu la urmă și abia pășește spre el, nehotărâtă. El se preface că n'o vede și strigă cu vocea-i tunătoare:

— Mă rog ce culoare de ouă v'a adus iepurașul ?

— Roșie.

— Halal de mine! Ia vedeți ce bazaconie am găsit eu în papucu meu ! — Scoate din buznnar un ou de ciocolată mare—mare: —Cine ciocnește cu mine? — și întorcându-se către moș Vasile: — Cristos a înviat, bunelule !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

— Adevărat a înviat moș Drăghici! Și lovește oul!—Oul se deschide și poznă mare: O sumedenie de păpușele mărunte-mărunte, cad dinăuntru...

Cu mâna la obraz, ne minunăm:

— Mare comedie!

Mioara rămăsese cu gurița întredeschisă, cu ochii nedeslipiți dela grămada de păpușele...

— Dă-mi-le mie, moș Drăghici! roagă năsica Nedelcu.

—... Ba mie—roagă bunița.

—... Ba mie—roagă bunelu.

Moș Drăghici nehotărît rotește ochii în jurul mesei, îi oprește asupra căpșorului înfierbântat de minunea asta de ouă de iepuraș.

— Hm!... Le-aș da eu la o fetiță...

„Dacă-i mânioasă pe mine!...

— Mânioasă?!... Care, care fetiță?...

„Nici una nu se supără pe oamenii mari...

— Nici una?!

— Nu...

— Nici coca Mioara?

— Nici...

Copila se apropie la pas, rușinată întinde gâtul:

— Sărută-mi fruntea, sărută-mi fruntea...

Și pe când fericită râdea păpușilor mărunte, în ogradă se auziau hurueli de trăsură și un cârd vesel năvăli în sufragerie, în frunte cu Dragoș.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ura! bate în palme Conu Iancu — vi's sdravene soacrele băeți!

Se făcu învălmășală, se făcu loc în jurul mesei. Conu Iancu îi așează pe toți, sărutând mâinile cucoanelor, sărutând fetele pe frunte.

Dragoș oftează între dinți.

— Mare putere are păhărutul de pe de-asupra!...

Moșneagu n'auzise ce a zis, și se face mirat:

— Aici îmi erai? Se putea Martie să lipsească din postul mare? Și ce-mi bodrogăneai mă rog, pe la spate?

— Socoteam, Coane Iancule, că încep să mi-se întindă și mie spre sărutare frunți tinere, fără ca un pic de roșață să acopere albul curat al acelor frunți, spune dânsul cu un ton nenorocit.

Conu Iancu se cutremură de râs.

— Doar de mult aș fi vrut să-ți cânt: „ce-a fost verde s'a uscat, ce-a înflorit s'a scuturat", văzând că ți-se împestrițează tâmplele!...

— Ei lasă, Coane Iancule! îi aruncă celalt priviri piezișe de falșe amenințare.

Toată ziua a fost vorbă, sfat, râs nesfârșit cu mii de nostimăzi înșirate, fără mofturi, fără etichetă.

Eram numai de „ai noștri" și o atmosferă de caldă prietenie ducea dela unu la altul vorbele, glumele sănătoase, legate prin dragoste veche, tare...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XCVII

Decembrie. La oraș.

Caietul meu drag! Doar hohotele vesele ori suspinele înlăcrămate mă împing spre tine. Cât sunt liniștită, netulburată, respect și liniștea ta!

Îndurerată îți șoptesc acuma: cu teamă îmi aștern gândul: E schimbat moș Vasilică, de o vreme...

Nu mai e acelaș! vorbește din greu, glumește rar, e slab, e trist...

Când se ridică din jeț, se cumpănește întâi, umblă abea și mâna-i tremură câte nițel.

Doamne! Nu suntem vecinici, dar nici viața fără unul de ai mei, nu mi-o închipui!

Și pe seninul cer al copilăriei Mioarei, se lasă acest nouraș: Se întorsese de la părinții mei:

— Măicuță — îmi zice—bunelu nu mai râde...

—...

— Am făcut o mulțime de nebunii, să-l înveselesc, și tot posac ședea...

„Safta zice, fiind-că-i bătrân... De aceea măicuță?

Și fricoasă s'a înghemuit lângă mine pe canapea și am rămas tăcute cu ochii în mormanul de cărbuni din sobă, urmând flacăra albăstruie ce se ridica, pâlpâia o clipă frecându-și limbele străvezii — se lăsa pe jar,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

încercă să se mai ridice—se făcea nevăzută în spuză... Şi am rămas aşa până ce umbrele cenuşii ale amurgului s'au arătat pe geamuri, s'au furişat prin unghere, s'au întins pe pereţi...

XCVIII

Ianuarie.

Mi-a părut mai înviorat azi, moşu. Au venit pentru o săptămână cei dela Răchitoasa, s'au strâns prietenii să-i vadă, am trimes trăsura după părinţi.

Conu Iancu a primit ca oricând pe moş Vasile şi liniştea lui mă împuterniceşte.

Mioara, micuţa, nu s'a deslipit de bunelu ei, îl servea, îi vorbea, îi dezmerda mâna slabă... cu o duioasă îngrijire.

După masă Conu Iancu striga cât îl luă gura :

— Chiar să ştiţi voi! In „vremuri" vara era vară şi iarna, iarnă.

„Acuma, de-i cald vara, vă temeţi de secetă, de-i frig iarna, vă temeţi de calicie. Vreţi să suciţi şi firea pământului, cum o suciţi a voastră!.. Nu mai departe ca la Unire... Iţi aduci aminte ce ger erà, Vasilică ?

— De crăpau pietrele... răspunde moşu, desmierdând creştetul copilei.

— Ţin minte şi eu — spune mama.—Moşu face haz :

— Erai de-o şchioapă, atunci... La părin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ții tăi în casă, mult s'a mai luptat pentru Unire !..

— Câți ani să fi avut, coana Sofica ?

Mama socotește în gând și tare :

— Eram mici. Ne jucam de-a caii învârtindu-ne în jurul mesei, când a intrat maică-mea, ne-a luat în brațe, ne-a sărutat printre lacrămi. Noi doi simțirăm că nu's amare lacrimele acelea și întrebători ne uitam la mama :

— Copii, ne zice — să țineți minte c'ați trăit o zi neperitoare, pentru noi Românii. — Azi s'a făcut Unirea !

N'am priceput ce-i aceea, dar am prins și noi a sări prin casă, bătând în palme, strigând în gura mare : *s'a făcut Unirea — s'a făcut Unirea.*

Și deodată o larmă, un chiot umple văzduhul. Fugim la fereastră și vedem ograda înțesată de bărbați, care cântau învârtind hora :

— Îți aduci aminte ? — strigă Drăghici cu obrajii aprinși. Și întinzând brațele cum s'ar ține în horă, saltă greoi pe scaun, cântând cu foc :

— Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română, etc.

„Ce vremuri !.. Ce vremuri !.. Spui de mama matale !... Iac'așà luptau pe atunci femeele române pentru folosul neamului... Nu-și învârteau capul cu toți scandalagiii din *roman-*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

turile franţuzeşti !.. Adevărată coborâtoare din mama lui Ştefan cel Mare !

. Nebunului de Dragoş nu-i răbdă inima şă nu toarne gaz peste foc:

— Când ai ştî, coane Iancule, ce-am auzit dăună-zi la club, despre muma lui Ştefan !..

— Ce ? — se 'ntoarce fript moşneagul.

— Ci-că de frică n'a deschis poarta lui fiu-său atunci...

— De frică ? !.. De frică ? !... zbiară conu Iancu. A îndrăznit un român să spuie aşa vorbă ?!.. In ziua de azi te poţi aştepta să-i vezi înjurând Icoana !... Şi tu ce-ai zis ?

— Eu ?.. Hei !.. I-am zis — pârlitule ! i-am zis păcătosule ! i-am tras cu pumnu'n obraz şi i-am rupt bucăţi surtucu !..

Moşneagului îi creşte inima, îi strălucesc ochii:

— Şi când mă rog a fost asta ?

Dragoş se'ntoarce către Victor plin de îndrăzneală în seriozitatea lui.

— Ce zi a fost, când s'a întâmplat, că doar erai de faţă ?

Victor aplecă ochii să nu mai vadă mutra caraghioasă ce-i stârneşte râsul.

— Hei ! oftează conu Iancu: de asta aveţi, cei din ziua de azi mutre de moşnegi lehămitiţi de viaţă, fiindcă prea căutaţi să o descoaseţi... Mai bine aţi învăţa ceva mai puţină algebră şi mai mult meşteşugul de a trăi — şi îmbărbătând cu vorba, cu gestu:

— E soare ? fii vesel; e cântec ? joacă; e jale ? mângâi-o; e boală ? cată leac !.. Dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

așă ?... Numai cu ochii peste cap, cu fața suptă, galbenă par'că v'ați da cu șofran ?.. Și să nu vă folosiți de clipa bună, cu gândul la clipa rea !... Să nu vă fuduliți cu mândra legendă strămoșească, cu gândul că *poate* de frică a închis porțile !!.. Prea adânciți viața și de aceea sunteți ca bieții cai istoviți de povară... Să-i vedem când or fi ca noi, Vasilică !..

Mioara își duce ochii dela fața ostenită a moșului, la spinarea lui încovoiată, la mânele străvezii. Drăgăstoasă își razămă capul de brațul bătrân și ochișorii, plini de jale, mă caută pe mine.

I-am zâmbit bărbătoasă și obrăjorii triști se mai înveseliră...

XCIX

Februarie

Vai, spectacolul unei vieți scumpe, scăzând, pierzându-se ca lumina pe sfârșite a amurgului !

Și să privești treptata slăbire și cu nimic să nu o poți oprì !..:

O singură nădejde mai aveam : aerul curat, liniștea desăvârșită a Nuferilor îl vor întărì. Spuneam și doctorului casei. — Cu privirile duse a îngânat :

— ... Poate...

Și îndoiala lui, mi-a spulberat orice speranță.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

C

Aprilie

De când suntem acì, mereu plouă. Şi noi ne strângem, din zori până'n amurg, în jurul moşului, râzând, glumind, vrând par'că să intimidăm cu nepăsarea noastră, stafia ce ne hărăţeşte de luni de zile. Moşu pare mai înviorat şi dacă umbra unei zâmbiri îi trece pe faţă, Mioara cu ochii jilavi de fericire, îi sărută mânele...

CI

Mai

Mioara dă năvală azi dimineaţă în etac:
— Soare, măicâ, soare!..

Şi iuţeşte pe cameristă să ridice stolurile, să deschidă fereastra; şi rezămându-se de prichici, trimete pe vârful degetelor, sărutări soarelui ce se arătă glorios, după atâtea zile întunecate, pe albastrul fără pată al înălţimilor.

Pe tapşanul din faţă, glasul tremurat al mieilor se amesteca, cu cântecul tărăgănat şi jalnic al păstoriţei:

Bâr oiţă din poiană
Bâr oiţă, bâr...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

Că te ieà lupu pe goană,
Bàr oiță bàr...
Mi te-ajunge te tràntește,
Bàr oiță bàr...
Și làna ți-o feștelește,
Bàr oiță bâr....
Și costița o smintește,
Bâr oiță bâr...

Mioara cântă după dânsa. Știa cântecul de la baba Ileana...

— Mioara,— strigă de dincolo guvernanta: la lecție !...

Copila tresare, și cu părere de rău, pentru natura frumoasă:

— .... Numai o leacă mai lasă-mă, Frau Emilia !

— O leacă — o leacă !... E târziu.

— ... O leacă !..— se alintă fetița...

— ... Ba nici o leacă ! — o îngână guvernanta.

Mioara îmi cere ajutor din ochi.

— Du-te, du-te — o îndemn, mă îmbrac și eu, și mergem în parc !

Ne erà dor de soare cald, de zi senină, de cer albastru.

In alee, prin desimea frunzișului răsbăteau abea razele, făceau pete aurii pe frunziș, strâmbând umbrele băncilor. Am mers până unde vederile se deschid largi asupra poenei sclipitoare în bătaia soarelui ce'și resfirà tot mai tare — spre pământ — razele, în fășii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

luminoase, în care se jucau gândăceii și musculițele ; fluturași în toate culorile, păreau floricele purtate de un vânt nesimțit ; tulpinele subțiri se 'ndoiau sub povara albinelor aferate, care din sbor nemereau drept în inima florilor, se așezau o clipă, să soarbă sucul, se 'nălțau perzându-se 'n văzduh, lăsând în ureche răsunetul bâzâclei.

Baba Ileana, se arată din iarba mare.

Mioara bate 'n palme :

— Culegi flori ? Să-ți ajut și eu ?

M'așez sub umbră de brad, mă adâncesc în cetire ; limbuția copilei, vorbele așezate a babei, se amestecau pentru mine, cu freamătul nedeslușit a Firei.

La ceasul prânzului m'am sculat să chem fetița, baba Ileana s'apropie de mine :

— A scăzut boeriu rău !.. Clătinând capu, oftează : nu putem încape ori toți pe pământ, ori toți sub pământ !.. trebue să ne împărțim...

Vorbe rostite cu supusă resemnare... și arătând în depărtarea văii, deasupra unui acoperiș putred și mucegăit, fumul subțire ce se ridica spre cer ca o ață :

— La mine-i foc pe vatră... Acu găsesc măliga pe fund, când intru în bordei — că mi-am adus un nepo', să aibă cine-mi țină lumânarea... Și o luă la vale pe cărărușa îngustă, ce duce la bordeiul ei...

Mă 'ntorc să-i spun Mioarei, că e târziu... Ochii mari albaștri cu priviri adânci și dureroase !

O, pricep ! Ii deschid brațele. Cu obrajii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ascunși la pieptul meu, își răcorește puțin inima de copil simțitor.

— Poate țăranca asta nu știe ce vorbește, maică ?!.. Dacă l-am ruga să nu moară ?....

— Trebue să fim cuminte... să nu tulburăm pe bunelu cu nimic !

„Să fim vesele în fața lui...

Și-a șters cu hotărâre ochii și voinicește a pășit în casă... Dară mărită, de spaima necunoscutului spre care se 'ndrumează bunelu, căutătura ei rămâne de multe ori fierbinte și desperată.

CII

Mai.

In jâlțul său, alaltăeri spre sară, a adormit pentru totdeauna, trecând pe nesimțite, dela somnul de câteva ceasuri, la somnul vecinic...

Cu binișoru am pregătit copila, am ținut-o lângă noi, în odaia unde intră lumea cu mângâeri... N'a zis nimic. S'a așezat lângă fereastră, urmărind mișcarea, forfota stârnită în ogradă.

Sunt sub impresia bunătății lui Victor. Și-mi vâjâie 'n urechi, în inimă, vorba în șoapte a lumei în jurul nostru, și peste murmurul cela, clopotul dela biserică, grav și jalnic: bang... bang... ; subțire, tremurător răspunzând, la olaltă, clopotele mici: ling-lang.... ling-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lang... și ridicându-se în sus, pierzându-se în înălțimi.

CIII

* * *

Azi l'am îngropat.. S'a îngropat cu dânsul o părticică din viața mea cea mai curată, cea mai înduioșătoare...

Privirile lui bune și râsul lui bătrân și blând — când erau pentru noi — la cine le vom mai întâlni?

Ne dusesem, cu Mioara între noi, la biserică unde odihnea pe catafalcu negru, cu ciucuri de argint.

Fața lui palidă era liniștită și pe buze rătăcea zâmbetul bun și îngăduitor de demult.

— Bunelu doarme?—a întrebat Mioara — și glasul ei răsuna tare sub bolta de piatră.

Preoții prohodeau în murmur, până rugăciunile se ridică în cântece ce-mi par în clipele celea, sălbatice, urmăresc slujba, prostită de durere.

Făcliile pâlpâinde jucau umbra florilor pe fața moșului... De cealaltă parte a catafalcului, Ileana împrăștia busuioc în jurul lui...

Lumea cu smerenie înclinase frunțile, într'o religioasă reculegere...

Glasul preoților, oftările mele și a mamei, pașii pe lespezile de piatră se deosebiau în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

liniștea tristă, prevestitoarea liniștei din mormânt...

Ne-am întors acasă tăcuți, istoviți, în suflet cu dureroasa îndoială a tainelor nedeslegate.

O depeșă mișcătoare de simțire ne sosi de la Andrei — printre tipicile condoleanțe...

Cei dela Răchita și Nedelcii, după veghiare cu noi la olaltă, au plecat astă noapte.

CIV

Iunie.

Adormisem în noaptea ceea, adânc, ca după încercări grele, ce ne zdrobesc și trupul și sufletul. Prin somn ceva mă neliniștește, mă îngrijește.

Victor mă 'npinge, deschid ochii: înaintea mea copila sta roșie, cu căutătura plină de ferbințeală: și cu glas schimbat:

— Mâna-i era rece-rece...

Sar din pat, o iau între noi:

— Dormi cu maica, puiule...

— Ș-acu-i singur... și-i întuneric și se teme... scâncește răgușit.

— Arde cumplit! îngân speriată.

— Trezește pe Emilia!..

Pe când o frecăm cu oțet de trandafiri, sfâșiitor suspină:

— Săracu bunelu meu, ce trist era de o vreme!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr=1901-1932

— Mioară mamă — o rog plângând, — fii cuminte, puiule... Uite cum superi pe maica ta!.. Şi o legănam pe braţe, ca pe când era micuţă... Dară ea n'auzia, gemea, plângea, vorbea într'aiurea.

Desperaţi ne frângeam mânele, ne uitam la geam, pândind zorile.

Trei săptămâni o neliniște grea ne-a apăsat. Se umblă în vârful picioarelor; se vorbeă în şoaptă. Eu, bănuitoare, iscodeam pe toţi, crezând că mi se ascunde ceva cumplit, ori mă strecuram pe fugă în etac, îngenuchiam înaintea icoanei, ridicam mânele împreunate şi privirile dureros de rugătoare: să nu mi-o ieà!.. Pentru dânsa m'am lepădat de toate ce ar fi cuprins în vârtej altă femee... In clipa de cumpăneală, de ea mi-am amintit!.. Să nu mi-o ieà!..

Şi într'o bună zi, dulce îmi zâmbeşte dintre perne şi dulce mă strigă:

— Măicâ...

Şi i-am răspuns cu tot ce poate avea mai cald, mai drăgăstos o mamă!..

CV

Iulie.

Andrei îmi scrie des, acuma. Chiar azi am primit un răvaş lung şi prietenos, în care mă întreabă de copilă. I-am răspuns, am pus şi pe Mioara să-i mulţumească de grija ce-i poartă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dară mă îngrijește fetița. Mereu îngândurată. Obrajii i-s palizi, și ceasuri stă rezămată de parmalâc, cu ochii după nourii duși de vânt... Nu-mi place starea asta a ei!... O spuneam azi Ilenei, când venise să ceară noutăți de copilă.

CVI

Iulie.

De zece ori pe zi baba Ileana e la noi:

— Cocuța Mioara n'o fi având niște patlagină?

— Duduița Mioara nu cumva are niște romăniță?.. etc.

Și fetița, cu vădită plăcere, scotocește cutiile ei cu leacuri și dă babei.

CVII

Iulie.

Am priceput joaca Ilenei. Vine azi.

— Cocuța Mioara n'are o țârucă de țântoare, de dat babei?

Mâhnită arată copila cutiile goale:

— Le-am sfârșit pe toate, Ileană...

Baba arată spre parc:

— Pajiștea i încă plină — să mergem la culeș...

Muzeul Digital al Romanului Românesc 184
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și întâlnirile zilnice cu baba au reînceput, și culorile sănătoase, în obrajii copilei, revin.

CVII

Septembrie.

Firea ne-a plămădit cu mângâeri, pentru cele mai crude pierderi. Rana săpată în suflet se vindecă și urmele rămase din amintirea sfântă, și mângâie, și întristează . . .

Copila suferă să i se vorbească de moșu. De cele mai multe ori, ea cere să-i povestim de dânsul. Și în amintirile trecutului, intră și numele lui Andrei. Ea capătă un fel de cult pentru „prietenul de copilărie a măicăi“ și când îi scriu, adaogă și dânsa câte o vorbă drăgălașă, iar când mergem la Nedelcii cere să i se arate portretul lui Andrei de pe când erà mititel, și până acuma.

— Până acuma, e cam greu de arătat, că nu s'a fotografiat de vre-o zece ani... îi spune Eleonora.

Azi i-a scris să-i trimeată poza. Era micuță, când a plecat Andrei: nu-l mai ține minte.

Pe mine mă înduioșază legătura asta între ființele care au iuțit mai deosebit bătăile inimei mele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CVIII

După 7 ani.

Au trecut anii și i-am lăsat să treacă, pacinic privind în urma lor, cu încrederea liniștită a dragostei de mamă.

Copila mea! Pentru dânsa tot scopul meu în viață — pentru dânsa toată fericirea mea. Și am găsit-o, și am iubit-o și i-am îngrijit cu acelaș interes și trupul și sufletul; o minune am vrut să fac din ea — o minune am acut!

Și când mai plină de mândria mea de mamă, urmăream frumoasa ei desvoltare fisică și morală, ca o lumină ce te isbește pe neașteptate, descopăr la copila de eri zîmbete, priviri, mlădieri,—instinctive cochetării a femeei de mâine.

Doamne, am crescut-o cu toată paza, cu sfântă grijă, mlădița fragedă, fermecătoare de tinereță și drăgălașii — și când mi-am crezut-o mai alipită, pe nesimțite îmi alunecă din brațe, gata să o pornească singură pe cărarea vieții — până își va alege dragostea — căci va avea un ales. Se vede din avântul cald ce clocotește în inima ei netulburată încă. E o simțire adâncă, Mioara mea, și ce intră în sufletul ei, acolo rămâne.

Ce mă voi face, când dânsa, cuprinsă de dragostea ceea atotputernică, va porni pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

drumul vieței, fără o privire de regret pentru mine, rămasă 'n mijlocul cărării, cu ochii înainte după ea și simțind că nu mai e locul meu acolo, ori — privind în urmă la calea străbătută, știind că nu mai mă pot întoarce !...

O, cât mă simt de singură !...

Sunt ființe care au nevoie de prietenie, ca florile de apă și soare.

Respectarea strictă a îndatoririlor, cu ce te răsplătește ?

Intru cât dragostea de *el*, ar fi înrâurit dragostea de mamă? Nemângâiată, mă pomenesc de multe ori, întorcându-mă cu gândul la anii ceia sburați fără reîntoarcere.

Andrei îmi scrie mereu. Citesc cu patimă fiecare scrisoare și zile în șir o recitesc, cântăresc vorbele, caut să descopăr, printre rândurile de liniștită prietenie, o scântee din focul de demult... Nimic !

De ce n'am știut să te prețuesc în deajuns, Andrei ? !

CIX

Fără dată.

Așezam în saltarul măsuței de scris — și în fund, printre hârtii găsii niște buchete de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

flori, uscate, descolorate... Îmi zîmbii cu milă.

De ce le păstrasem, când cel ce mi le-a-dusese nu mai însemnă nimic pentru mine? Le strânsesem oare ca amintirea luptei din care am ieşit biruitoare?

Şi mă pregătiam să le arunc... O înduioşare mă cuprinse pentru trecutul ce nu mai pot uitâ... Şi le-am lăsat pe masă, ca să le pui la locul lor, în fundul saltarului.

Mioara intră, strălucitoare de bucurie:

— Măicâ, a trecut năşica Nedelcu. Iţi trimete sărutări şi spune, că Andrei se 'ntoarce diseară. I-a depeşat!...

Andrei se 'ntoarce! Mi-a trebuit o stăpânire de sine neînchipuită să nu strig în gura mare fericirea ce mă năvălia! Şi toată fiinţa mi se încălzi de neaşteptata veste! Şi nănădejdea a intrat în sufletul meu — luminoasă — ca raza de soare în adâncimi întunecoase! deodată un geamăt scurt, înăbuşit, îmi ieşi din piept. Mioara strânsese — de joacă — în pumni buchetele uscate, şi... amintirea trecutului se prefăcu în praf!...

— O, măicâ, iartă-mă... Cât îmi pare de rău!... Ţineai mult la ele?... Şi mă cuprinse în braţele iubitoare — mâhnită de ce a făcut... Uşa se deschide sgomotos, Conu Iancu intră:

— Vă sărutaţi pe-aicea, hai?

„Pe bietu moş Drăghici nimeni nu îl desmeardă!

Copila se apropie drăgăstoasă de el:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da ce ferchеș e moș Drăghici, azi! Uite, măicăă...

— Strengărița! — râde moșneagu — i-a mirosit a prezent și se lingușește...

— Mi-ai adus un prezent, moșule? — Unde-i?... Arată-mi-l!...

Lui i se fac ochii mici de haz ascuns:

— Să mă răsuflu, o leacă!.. Ce-i și cu tineretu ăsta...

— ...din ziua de azi — adaugă Mioara.

— Chiar să știi că din ziua de azi! Nici nu-ți dă voie să răsufli, să te-așezi pe scaun, să te întrebe de sănătate! Cum te arăți îți sare 'n gât, te 'ntreabă de i-ai adus prezent!...

— Da' mata mi-ai zis.

— Mai întâi să-mi spui ce faci toată ziua?

Ca o lecție învățată pe dinafară:

— Mă scol la șapte—mă îmbrac până la opt: beau cafeaua, mă duc cu măica la camară, dăm ce trebue pentru gospodărie; supraveghez smântânitul oalelor — pe urmă cânt din vioara, pictez; la amiază citesc...

— Romanțuri franțuzești?

— Deocamdată citesc pe Shakespeare în englezește...

— In englezește?!... Da, mă rog drept o fi că *aceia* scriu *gutapercă* și citesc *cauciuc*?

— Cam așa ceva!...

— Și pe urmă?

— Cetesc până la trei: atunci ne luăm lucru și măica și eu, și lucrăm până se în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tuneca — altădată primim musafiri, ori ne ducem în vizită...

— Bun!... Da biserica, mă rog n'o nimerești nici-odată?

— Duminicile, moșule!... — Și rugătoare: — prezemtul, moșule!....

Conu Iancu scoate din buzunar o cutiuță de catifea albastră:

— Iată și prezentul!

Dânsa deschide căpăcelul, rămâne fără grai, fără suflare, înaintea inelului cela, întâiul ei juvaer.

— O, moșule!..... și-i înlănțuie grumajii.

Își trece pe deget inelul, depărtează mâna, jucând-o în bătaca soarelui.

— Pot să-l port, maică? și joacă prin odaie, cu mâna inelată ridicată sus.

Mă uitam la dânsa, nantă pentru cei șaisprezece ani, dar bine prinsă în cărnuri—și subțirică, mlădioasă; obrajii ei delicați au frăgezala tenului de lapte, și ochii mari albaștri au căutătura ceea gravă și senină, farmecul copilărici.

Conu Iancu se scoală:

— Mănânc la voi, da ies o leacă în târg să mă întâlnesc cu Nedelcu.

Mioara sare în jurul lui:

— Știi că vine Andrei?..

Conu Iancu o sguduie mânios de umăr:

— Se întoarce? După ce s'a săturat de întors lumea pe dos în străinătăți.—Și către mine cu înțeles:— Cică-l chemau femeile care de care să le facă portretu!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Copila exclamă fudulă :

— Are mare talent Andrei !

Moşu iesă cutremurat de râs, fără să bănuiască, ce venin a stârnit vorbele lui...

CX

* * *

Lucram în geamlâcul ce dă în grădină. Pe prundişul aleei, un pas scârţâe.

— Un domn. măicâ!

Mă uit : Andrei !

Şi am mers unul spre celălalt, plini de bucuria revederei. Mioara a strigat copilăroasă :

— Mata eşti Andrei ?... mi te închipuiam altfel.

El să îndoaie curtenitor spre dânsa :

— Duduia Mioara mă găseşte mai bine ori mai rău de cât se aştepta ?

— O, mai bine ! zice dânsa cu un râs frumos, neprefăcut.

S'a aşezat între noi două şi ceasurile au trecut pe nesimţite. Cât l'am avut sub ochi, am fost transportată de fericire ; cum a plecat, un gol, un gol grozav am simţit şi un gust nebun de a plânge, şi o părere de rău, o părere de rău nelămurită îmi strânge sufletul ! Câtă linişte în privirea, în glasul lui! Aş fi crezut acum zece ani, că ne vom întâlni vreodată, fără cea mai mică turburare din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

parte-i? Pe chipul frumos citiam cel mult plăcerea a două prietinii vechi și nimic mai mult. Oare dragostea ta s'a prefăcut și ea în praf ca bucheţelele de toporași, Andrei?

CXI

Nuferi.

— Măică, strigă Mioara de pe balcon, îți aduc musafir!

Scot capul pe fereastră.

— Musafir?...

— Andrei, măică! mă întorceam dela Ileana, ne-am întâlnit, ne-am coborât de pe cal și a venit la pas, cu calul de căpăstru, și i-am vorbit o mulțime să-i țin de urât— toată conversația am „consumat o". Vino tu de acum...

— Da' unde e?

— Vorbește cu buniţa.. uite-l, mă duc să-'mi scot pălăria.

Ce ați vorbit amândoi, amândoi tot drumul? întreb pe Andrei.

— Mi-a povestit multe, duduia Mioara!... De ocupațiile ei, de bunelu ei, de ceilalți dragi ei, de săraci, de Ileana cea lungă.. M'au îmbătat vorbele ei, ca mirezmele sănătoase a florilor de câmp! E un vis copila voastră!

— Ce vis? întreabă Victor, intrând în odaie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Andrei îi repetă vorba. Copila ne cheamă la dejun.

— Știți, mă băcți, ce petrecere vă pregătește taica?

— Ce, ce? întindem gâturile, Mioara și cu mine.

— Luna cealaltă vine Kubelik la București. Mai este expoziție de pictură, să mergem și noi!...

Mioara bate în palme, mă sărută pe mine, pe tată-său, transportată:

— Ce bună idee! Ce bună idee!

Andrei zice că vine și dânsu, și poate să hotărască și pe Nedelcu, să fie escursiune în regulă...

— Bunița vine?

Mama se apără.

— Pe moșu Iancu să-l puteți hotărî...

Mioara-i în al nouălea cer:

— Tăticule, ce bună idee! Cum ne-ar mai face să râdem!

CXII

August. La oraș.

Cu bufneli, cu îndrăcituri aparente, încântat în ascuns, s'a hotărât Conu Iancu să vie la București cu noi: mai vin Nedelcii, Axenții și nelipsitul de Dragoș.

Mioara, de dimineața până seara, nu vorbește decât de escursiunea asta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Azi împletea de zor, să mântuie un piepțăraș pentru copil micși gura nu-i mai tăcea în proecte pentru București, mama făcea pasiansuri și-i asculta limbuțenia.

— Sărut mâna la cucoana mare!

Mioara bate în palme de bucurie !...

— Andrei !...

— Bună ziua la Hăcău ! răspunde mama. Ce-ți fac cei de-acasă ?

— Eleonora ca mata : de sus-jos de jos-sus, Nedelcu cu plugăritul.

— Cât mai stai pe la noi ?

— Până mi s'o urî.

— Să nu ți-se urască așa curând.

— Andrei ! îl roagă Mioara, tractându-l cu bomboane.

Dânsul arată cutia.

— Dacă-mi dai mereu de astea, nu mai plec !...

— Să facem provizie, măicăă, să-l ținem la noi, drăgălașa râde.

Îl iubește micuța înrâurită de prietenia mea pentru dânsu.

— Duduia Mioara ar vrea să nu mai plec?

Genele lungi clipeau ușurel — sfioasă îngână :

— Nu știu... și a fugit să poruncească dulceață și cafea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CXIII

Septembrie.

Am plecat în grup vesel, am cutreerat teatrul, Expoziția; am auzit pe Kubelik la Ateneu și ne-am întors acasă.

Conu Iancu ne-a ținut într'o continuă vioiciune cu ideile lui, atâtate de nebunul de Dragoș dar până acasă, moșneagu a ținut-o morțiș:

— Pictura? Când te uitai de-aproape numai pete-pete de boia, vedeai; de departe se mai zărea ceva, și atât...

Deșteptu de Andrei tot îi da zor: Asta-i *arta*! — Ridicând disprețuitor din umere:—

— Arta!... Mă rog, care-i *arta picturei*? — și rar parc'ar explica o lecție: redarea Firei cu asemănările și coloritul ei! Ei bine, ce ați zice voi de un om, care ar aveà obrajii pete pete, ca în tablourile din Expoziție?

— Bine, moșule — sare țanțoșă Mioara:— Așa-i cu pictura din ziua de azi, da ce zici de Kubelik?

— De! Acela un biet nemțișor nevoieș. Nu zic nimica! Da teatru?—Teatru era acela?!...

— Nu ți-a plăcut?!

Indignat o măsoară:

— Ia lasă-mă, soro!... Așa vorbeau de ascuțit, așa 'mi întorceau niște ochi și făceau la fasoane, că zău îmi era rușine să mă uit împrejur... râzând în barbă:—Curat Calipsița și Vasilache de la Dumineca Mare!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

... Comedianți de iarmaroc !... Degeaba !... Unu a fost Millo !...

CXIV

Ianuarie.

Nu știu ce să cred ! Mă 'nșel ori în adevăr arată copilei dragostea ce nu îndrăznește să-mi arate mie ?

Când ne întâlnim în lume, în baluri, toate atențiile lui sunt pentru Mioara. Dânsa-i încântată, cocheta mică, văzându-se băgată în samă de Andrei ăsta, pe care închipuirea ei de copil l-a ridicat pe un piedestal de Zeu.

Și el are priviri calde pentru fetiță, cunoscută de pe când își cumpănea pasul nesigur de copilaș.

CXV

Februarie.

Cutreer petrecerile, scornesc petreceri la noi, numai să-l văd : cât de des !... Femeile și-l smulg și dânsul e un fel de curtezan universal.

CXVI

Februarie.

Vreau să știu de mă iubește !... O, cum mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

privea. acum zece ani, șoptindu-mi cântecul de dragoste!

Prietenia lui liniștită mă chinuește mai grozav, ca ura înveșunată

CXVII

Martie.

Îmi vine să mă duc la dânsu, să m'arunc la picioarele lui, să-i cerșesc dragostea... Năvalnică, distrugătoare s'a deșteptat iubirea asta nenorocită! Și fiecare vorbă către alta, fiecare zâmbet, fiecare privire, e un ghimpe otrăvit, în inima mea.

CXVIII

Martie.

— Is nebune după dânsul femeile! — îmi zicea azi Eleonora Nedelcu:

— Să căutăm să-l însurăm, să-l ferim de o „încurcătură“ ce i-ar strică tot rostul vieței... Și cu priviri duse, și cu zîmbiri nespus de dulci:—Aș vrea să fiu bunică!—...

CXIX

Martie.

Andrei însurat!..Ce aș deveni la așa veste?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bănuitoare îl urmăresc din ochi, când vorbește alteia...

Vreau să mă liniștesc, și nu pot! Nu-i destul de rău, să-mi închipui că nu mă iubește; nu-i destul de cald să cred în dragostea lui... Ah, nesiguranța asta!...

CXX

Aprilie.

In desfășurarea pacinică a vieței de până acuma, copila simte o schimbare, cred, căci glasul cristalin se stinge, căutătura se 'ntunecă, obrajii rumeni, cam pălesc... Hohotele vesele nu se mai aud; vioara, de mult n'a mai fost scoasă din cutie...

CXXI

Aprilie.

— Maică,—mă 'ntreabă Mioara azi.

„Andrei de ce nu se însoară?

Hohotesc nervos, tremurat:

— La vrâsta lui!?...

— Câți ani are?

— 34... ca mine.

— E mult atâta?... Safta zice că taticu avea 37 când te-a luat pe tine...

— Ce griji lovesc fetițele!... tai vorba...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Rușinată copila și-a ascuns obrazul la sînul meu și a tăcut.

CXXII

1 Mai.

Am dat o masă în parc, să se beie pelin pe iarbă verde.

Și pe când feciorii se strecurau printre noi, servindu-ne, Conu Iancu năcăjea pe Andrei:

— Cum îi zici „celeia" care ai zugrăvit-o cusând?

— Walter?... E baroneasa von Walt r! Moșneagu zeflemisește cu haz: Baroneasa... baroneasa...

— Da, da, serios!... Și au o avere colosală... Numai cât or fi câștigând cu furnizarea mangalului în porturile europene.

— Ce vă spuneam eu? — strigă victorios Conu Iancu—mai mult de cât un negustor de mangal ce-i?... Și cum la ei baronia sau oricare alt rang să cumpără cu gologanu, e tot așa cum și cere cu— de pildă—lui răposatu Mihai Sturdza—de-ar mai trăi—să-mi boerească pe gazariu de pe moșia mea...

— Domnule Nedelcu—se răsfață cucoanele către Andrei—povestește-ne cum ai stat, acum zece ani, în munți să iei model „sur le vif" lucrătorii ce au făcut atâta sgomot în tabloul expus la Dresda...

— Chiar așa — strigă Drăghici—ia zi-ne viața de atunci între lupi și urși...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Din viața mea de atunci nu mai țin minte nimic, dară nu pot uita zilele harnice a norodului ascuns în locurile celea retrase; priveliștea, sănătoasă pentru suflet, a luptei pentru existență, departe de lume, de bolnavele ei deșărtăciuni, periculoase pentru bogat și pentru sărac. Căci omul, în genere, nu prețuește banii pentru binele ce ar putea face lui și al'ora, ci pentru umilințele ce impune celor ce n'au.

— O, blânzii luptători, ascunși prin păduri, pândind trecătorii!... ridică vocea un tânăr ciocoiaș...

— Sălbatici la nevoie, ocărând fără motiv, dușmănind—adăogă altul...

— Foamea și suferința ocărâsc în ei.

— Și lenea!—strigă un al treilea.

Andrei îi privește cu o vădită milă:

— Prin ce lege a Firei vă găsiți în drept să disprețuiți săracul?...

— Nu cumva te-ai făcut socialist? sare cu gura Conu Iancu.—Dacă cea din urmă vlăstară a noastră s'a molipsit de astfel de principiuri, nu ne mai rămâne de cât să ne facem bucceluța și să ieșim din casă, lăsând locul derbedeilor cari râvnesc la averi pe de-a gata.

— Nu-i vorba să ne dăm averile. Nevoi sunt prea multe și averile noastre nu le-ar putea cuprinde... Dară legile să fie mai potrivite, ajutoarele mai nimerite, munca împărțită, plătită mai pe drept!

— Săraci ar fi și-atunci!

— Mizeria ar dispărea!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Ce-i una și ce-i alta ?..

— In sărăcie duci viață modestă, însă în care nu-ți lipsește nici îmbucătura, nici lemnul, nici adăpostul — în mizerie îți lipsesc toate deodată !..

Era frumos, frumos, cu privirea inspirată, pierdută în zare....

Mioarei se aprinsese căutătura cum de mult nu fusese și nesigur îmi suflă în ureche :

— Are dreptate, Andrei ! Așa-i măicuță ?...

Scump îngeraș, care nu știi să vezi decât prin ochii mei !

Cum de te nesocoteam mai an ? !...

Cum de m'am îndoit—o clipă—de dragostea ta pentru mine ?

Puiul de ciocoi susține :

— Eu știu una și bună : câtă vreme vor fi săraci, va fi invidie și doar stârpind bogatu se va putea astupa gura calicului !

Conu Iancu închide din ochi cu înțeles și plin de nostimadă. Mormâie între dinți :

— Iertați judecata aspră a bietului ciocoiaș... în el atavismul țipă !...

— Să lăsăm vorba-lungă, boierilor, și să-i jucăm o horă, pelinului !—strigă voios Victor, ca să sfârșească discuția...

Am stat în poiană până soarele se dete după creasta dealului.

La întoarcere spre casă Andrei a dat brațul Mioarei și nu știu ce-i spunea, înclinat ușor spre dânsa, de zâmbea încurcată, co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pila, cu pleoapele în jos și trandafirie în rochia albă subțire.

CXXIII

Mai.

Am aflat ce-i spunea, de zâmbea încurcată, copila, trandafirie în rochia albă subțire...

Cine m'ar putea pricepe? Cine??

Și doar ei mi-au împărtășit ce n'aș fi vrut să aflu odată cu moartea!

Se iubesc!...

Andrei — Mioara — singura legătură între mine și viață...

Am țipat, îngrozi or am țipat:

— Copil, copil fără suflet!!..

S'a aruncat în genunchi, m'a cuprins cu brațele și cu ochii păinjeniți de lacrimi, în ochii mei:

— De ce măicâ, de ce??... Il iubesc! Credeam că ți-e drag și țic?..

Credea că mi-e drag și mie!!..

Tot amarul îmi ieși pe buze:

— Mie??... Nu!... Și înlăturând-o nemiloasă—am trecut în etac.

Andrei—Mioara!—singurele mele slăbiciuni pe lume, contopite într'o adâncă, nețărmurită dragoste!...

De ce m'au lovit fără cruțare?!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc 202
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

CXXIV

15 Mai.

Omul trăește trei părți din viață pentru ceilalți și o parte numai pentru el.

Eram în etac. Mioara intră—sfioasă s'apropie de mine.

— Măicâ, îi tremură trist glasul.

O privii... Ah, bieții obrăjori palizi și trași!...

— Măicâ, dacă tu nu vrei, nu-l ieau!... se lăsă pe canapea cu fața ascunsă'n batistă, cu sărmanul ei trup sguduit de suspine ce-mi rupeau inima..

— Da'l iubesc măicâ... Il iubesc de... totdeauna!...

O, Doamne! Cele mai grele jertfe suntem în stare pentru copii noștri!

Viața ne-o dăm lor la nevoie și o dragoste, o păcătoasă de dragoste, să nu le o putem jertfi?..

O luptă scurtă, o scânteere electrică, iute dar hotărâtoare:

— Să-l iei, puiule dragă. Numai c'ar fi trebuit să spui și mamei tale ce se petrece în inimioara ta...

Și ștergându-i lacrimele: Să nu mai plângi, o rog.

M-a sărutat, râzând printre lacrimi, ca atunci când micuță îi împrăștiam vre-o mâhnire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Peste o lună e nunta... Vai de s'ar sfârși odată !.

CXXV

Mai.

De când s'a făcut pacea între noi două, ne vorbim puțin, un curent rece a înghețat avânturile drăgăstoase de odinioară. Mioara are pentru mine priviri de căprioară spăriată.

Dară suntem rar împreună; logodnicul e toată ziua aci—și când îl văd senin, netulburat, cu totul vrăjit de Mioara lui, mă întreb unde, unde a îngropat trecutul, de l-a uitat așa?

CXXVI

Mai.

Pregătirile de nuntă se fac mari, strașnice. La Nuferi se vor cununa. Umblu de icicolo, cercetez, mă interesez de toate, însă alte mâni par'că, alt cap, alți ochi dereticesc, chibzuesc, privesc... Eu nu mă mai simt.

CXXVII

Iunie.

Mi se spune că am slăbit, că prea mă ostenesc să facem nunta strașnică...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După cununie vor pleca îndată în străinătate. Mioara vrea să vadă locurile pe unde dânsul a trăit singuratic... Oare o va duce și'n sătișoarele Italiei, pe unde adesea a visat de mine ?

CXXVIII

Iunie.

A plecat, Mioara—albă, trandafirie, transportată de fericire, și nădejde, fără nici o umbră în ochii mari albaștri.

La întoarcere vom locui împreună. Așa a vrut dânsa, așa am lăsat și noi.

Mă suisem în odaia turcească din turn, să fug puțin din petrecerea ceea, în care trebuia să m'arat veselă, cu moartea în suflet... Dar nici un chin nu m'a cruțat: de la înălțime îi văd pe amândoi căutând singurătatea parcului, îl văd luând-o de mijloc, ridicând-o ca pe un copil în brațe... și ea lăsându-i-se în voe, cuprinsă par'că de o sfârșială necunoscută...

Sălbatec am țipat! și sălbatecă s'a trezit durerea în mine !....

CXXIX

Iunie.

Mioara îmi scrie mereu mult și drăgăs-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tos. Scrisorile ei mă lasă rece. Abea le citesc, abea le pricep, abea răspund două trei cân duri, la murmurul prelung de fericire...

Nimic nu mă interesează, nimic nu mă mişcă... Mă întreb câte odată ce nenorocire destul de mare, sau ce bucurie, lovindu-mă, ar putea să mă zgudue, să mă trezească din amorţeala asta.

Victor, mama, Drăghici, Nedelcii, îs tot cu ochii la mine; să mă mai ieau, să mergem în călătorii, ori la băi, ca să-mi treacă mai iute vremea până la reîntoarcerea copilei. „Mă topesc de dor" spun dânşii.

Le zâmbesc în silă:

— N'am nimic, nimic—mă simt bine: puţină mâhnire — va trece!

CXXX

August.

Mi-au scris că vin. Un cuib cochet de dragoste le-am aşezat în odaea mare, frumoasă, luminată din zori... M'a tras curentul, mă 'njunghe în coasta stângă, am căldură. M'aşez în pat să mă găsească sănătoasă. Nu vreau să fiu nota jalnică în veselia reîntoarcerei.

CXXXI

De două săptămâni n'am mai părăsit pa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

tul. Tușesc, am căldură. Doctorul vine în toată ziua din oraș.

CXXXIII

20 August.

Mi s'a întors, Mioara — strălucitoare de fericire. A rămas o clipă înlemnită în pragul ușei, cu ochii la mine. Dar și-a revenit iute în fire; însă — într'un târziu — îmi veniră de dincolo suspinele ei înăbușite, și vorbele împuternicitoare a lui Andrei, a mamei, a lui Victor... Am slăbit rău, se vede?

CXXXIII

Septembrie.

Mioara a intrat mai dinioare la mine, s'a așezat în jîlț la picioarele patului, și-a culcat obrazu pe mâna mea:

— Măică... dac'ai vrea!...

— Ce puiule?...

— Să te faci sănătoasă... Doctoru zice că nu ai voință... Și ce fericiți am fi cu toții, dacă te-ai îndrepta!... De ce nu vrei? șoptește rugător cu buzele pe mâna mea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CXXXIV

Septembrie.

Mi-au adus doctor din București: Acelaș cântec: mai multă voință. Dar eu nu vreau ca să mai fiu!

Nu!

Privelișteа zilnică a celor doi, nu o pot suferi!

Când mintea-i sănătoasă și sufletul slab, când lupta între ele devine de nesuferit, nu-i oare mai cuminte să întorci spatele vieței? Ah, liniștea somnului vecinic, de nici o putere nu-o poate tulbura! ... Mă închipui, întinsă între flori, albă, slabă, adâncită în pacea eternă, rece, neînduplecabilă...

Și pe buze cu zâmbetul desrobirei, zâmbetul de isbândă a morții pentru viață...

CXXXV

Septembrie.

Victor s'așezase pe scaun lângă pat, pe când Andrei se uita pe geam afară.

Imi iea într'a lui mânele înfierbântate:

— Fii mai bărbătoasă, Aglăiță!... Și nedumerit: din ce-ți se trage boala asta?

Din dragoste țipă sufletul în mine, pe când privirele mele îl atinteau înduioșate... Săr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

manul meu Victor, cel mai bun cu mine cel mai nedreptățit!..

— Mama ta, o vezi în ce hal e?...

„Și Mioara, micuța, uite cum se topește... De mine...

— Ce-i de făcut?! îngân învinsă...

— Mănâncă, iea doctoriile...

— ...Nu pot!... clatin desnădăjduită capul...

— ...Nu vrei!...

Care-va îl cheamă.

Rămânem singuri, Andrei și eu. S'apropie de pat. S'așează în scaunul lui Victor... ridică ochii spre mine și ne-am privit lung, cum nu ne privisem de mult, de mult.

— Andrei — îi zic sarcastic — îți moare *soacra*, așa-i?...

Poate simți amarul vorbelor mele? poate i se lumină mintea de o presupunere?

— Nu, să nu mori?... Nu-mi închipui viața fără una din voi două — căci azi în Mioara mea, o văd tot pe Aglăița—amorul tinereței mele...

Oare așa să fie? Ori mila l'a împins la asta! Doamne, drept vorbește? Ori minciună-i și asta ca atâtea altele și o lașitate mai mult pentru mine, pentru Mioara mea?!...

Susținându-i privirea, într'o supremă sforțare, îngână:

— Eu, în dumneata, o văd *numai* pe dânsa...

O sudoare de moarte îmi îngheță trupul și cu puterile sleite, m'afundai în perne...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ah, convingerea dulce și dureroasă a morții!..

CXXXVI

20 Aprilie.

Eleonora Nedelcu intră eri pe ne-așteptate la mine. Eram cu filele astea în mână.

— Scrii?...

— Memoriile alea începute acum 18 ani...

— Mereu le-ai scris?...

N'am putut răspunde înecată de „mântuitoarea tusă."

Când m'am liniștit, i-am arătat saltarul dulapului de lângă pat.

— Mai sunt și acolo... De aș muri, să le iei mata, nimeni altul!

... Făgăduești?

S'a făcut foc:

— De ce mă mâlnești așa? și luându-mi într'alc ei mânele străvezii: Trebuie să trăești, să ne certăm amândouă de la micuțu care va veni!

Micuțu, care va veni!... Pe când n'am să mai fiu decât un șir de oase și o hârcă rânjindă, o ființă nouă va cere dreptul ei la viață și strigătul moale va descreți frunțile, va însenina chipurile întunecate de plecarea mea?! Nu vor răsbate până la mine, gân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

gurelile pornite în zori, odată cu ciripitu de sub streşină...

... Să n'aud glăsuşorul limpede şi cristalin? Să nu văd paşii mărunţei, nesiguri? !..

CXXXVII

Un fior cald s'a strecurat în mine... Inima începe să-mi bată mai puternic... Şi un dor nou de viaţă mă însufleţeşte...

Vreau să trăesc, să trăesc !...

CXXXVIII

Octombrie.

Toţi mă 'nconjoară înviorăţi de puterile mele crescânde. Peste o săptămână plec cu Victor în ţările calde.

CXXXIX

San-Remo, *Decembrie.*

De-ar putea povesti boneţelele cât pumnu, cămeşuţile cât palma, visele făurite de bunică, lucrându-le !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O, cum voi adora mica ființă trandafirie, jumătate el, jumătate ea! Mă 'nduioșez până la lacrimi, gândind la sufletelul nevăzut, care m'a readus la viață!...

SFÂRȘIT